

Antalya Diplomasi Forumu 2024

01-03
MART

2024

ANTALYA
DİPLOMASİ
FORUMU

www.antalyadf.org

#ThinkTogetherActTogether

Antalya Diplomasi Forumu 2024

1-3 MART 2024

ANTALYA
DİPLOMASİ
FORUMU

ADF2024

Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak

Antalya Diplomasi Forumu (ADF), Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın himayelerinde ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın inisiyatifiyle 1-3 Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Üçüncü ADF vesilesiyle Devlet ve Hükümet Başkanları, Bakanlar, diplomatlar, iş insanları, akademisyenler ile düşünce kuruluşları, gençlik ve medya temsilcileri geniş kapsamlı görüş alışverişinde bulunmak üzere bir araya geldi.

Bu yıl "Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak" ana temasıyla düzenlenen ADF2024, içinden geçmekte olduğumuz bu çalkantılı dönemden barışçıl bir çıkış arayışında ortak düşünme zemini sunmayı amaçlamaktaydı. Süregelen savaşlar, terörizm, düzensiz göç, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı, yapay zekanın getirdiği öngörülemez riskler, iklim değişikliği, doğal afetler ve pandemiler, genişleyen sosyoekonomik uçurum vb. unsurlar, karşı karşıya olduğumuz küresel sınamalarının sadece bir kısmıdır. Kurallara dayalı uluslararası düzene duyulan güvenin aşınması da devletlerin faaliyet gösterdiği ortamın öngörülebilirliğini zayıflatan diğer bir endişe verici eğilimdir.

Dünya çalkantılı bir dönemden geçerken, söz konusu sınamalar küresel siyasi, ekonomik ve güvenlik alanlarında yapısal değişikliklerin yolunu açabilecektir. Dahası, dünya nüfusunun üçte biri 2024 yılında sandıklara giderken, seçimlerin acil yanıt gerektiren uluslararası meselelere etkisi, ayrıca yapay zeka yoluyla dezenformasyon faaliyetleri ve yalan haberler gibi endişeler gündeme gelebilecektir.

Mevcut gidişatta küresel sınamalara yanıt verebilmek için diplomasiden nasıl daha etkin bir şekilde faydalanabiliriz? Yanıt hiç şüphesiz, geleneksel diyalog çerçevesinin ötesine uzanan yeni bir diplomasi anlayışının benimsenmesinde saklıdır.

Bu amaçla, ADF bir kez daha küresel ve bölgesel gündemleri şekillendiren sınamaları ele almak ve krizler döneminde diplomasiyi öne çıkaracak yenilikçi araçları tartışmak üzere, saygıdeğer katılımcılarına interaktif ve düşünmeye sevk eden bir platform sunmuştur.

3. ANTALYA DİPLOMASİ FORUMU

1-3 MART 2024

Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak

148

ÜLKEDEN

4 BİN 700 KATILIMCI

ANTALYA
DIPLOMACY
FORUM

19

DEVLET VE
HÜKÜMET BAŞKANI
2 ÖZERK YÖNETİM
BAŞKANI

64

BAKAN
52'Sİ DIŞİŞLERİ BAKANİ
20 BAKAN YARDIMCISI
20 PARLAMENTER
1 MECLİS BAŞKANI

50

OTURUM

57

ULUSLARARASI
KURULUŞ
YÜKSEK DÜZEYLİ
TEMSİLCİSİ

W A R G O O R P

1 MART 2024
CUMA

10:00-11:00

ADF Panel / Suriye'de İstikrara Giden Yol

10:00-11:30

ADF Round / Orta Doğu'da Barış ve Güvenlik için bir Garantörlük Modeli Arayışı

11:30-12:30

ADF Panel / Güney Kafkasya'da Barış, Kalkınma ve Bağlantısallık

12:30-14:30

Öğle Yemeği

14:30

Resmi Açılış

14:45-15:00

T.C. Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın konuşması

15:00-15:30

T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın hitapları

15:45-16:45

ADF Talks / Sergey Lavrov, Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı

16:00-17:00

ADF Address: Gurbanguly Berdimuhamedov, Türkmen Halkının Milli Lideri, Türkmenistan Halk Maslahatı Başkanı

ADF Panel / Gazze Temas Grubu

ADF Panel / Türk Dünyasında Kurumsallaşma: 21. Yüzyılda TDT

ADF Panel / Umut mu Aldatmaca mı? Orta Doğu'da Yeni Bir Zemin Tahayyülü

- 17:00-18:00** ADF Liderler Paneli / Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak
- 17:30-18:30** ADF Panel / Değişim Sürecinde Latin Amerika ve Karayipler
- ADF Panel / Artan Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve İslam Karşıtlığı
- ADF Panel / Krizler Döneminde Yenilikçi Arbuluculuk
- 17:45-18:15** ADF Talks / Viktor Orban, Macaristan Başbakanı
- 18:15-19:15** ADF Liderler Paneli / Çalkantılı Bir Dönemde Çoktarafılığın Teşvik Edilmesi
- 18:45-19:15** ADF Talks / Bosna Hersek Başkanlık Konseyi Üyeleri

W A R A R O O R A R P

2 MART 2024
CUMARTESİ

10:00-11:00

ADF Panel / Orta Doğu'da Kalıcı Bir Barışın Yapı Taşları

ADF Panel / Küreselleşmiş Dünyada Bilim ve Teknoloji Diplomasisinin Rolü

ADF Panel / Göç Sınamalarına Karşı Sürdürülebilir Politikalar

ADF Panel / Asya-Pasifik Bölgesel Mimarilerinin İnşası: Uyumsuz Çıkarların Yarattığı Sınamalar

ADF Panel / Küresel Meseleler için Yerel Yaklaşımlar

10:00-11:30

ADF Round / Uluslararası Ticaret, Bağlantısallık ve Karşılıklı Bağımlılık

10:00-10:30

ADF Talks / Çağatay Özdemir, Başkan Yardımcısı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı

11:00-11:30

ADF Talks / Ersin Tatar, KKTC Cumhurbaşkanı

11:30-12:30

ADF Panel / Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi Öncülüğünde Yüksek Düzeyli Kadın, Barış ve Güvenlik Oturumu

ADF Panel / Afrika'nın Potansiyelini Ortaya Koymak

ADF Panel / Balkanlar'da Sınamalar ve Fırsatlar

ADF Panel / Gıda Güvenliği: Büyüyen Bir Sinama

- 12:30-13:30** Öğle Yemeği
- 13:30-14:30** ADF Panel / Küresel Güneyi Anlamak
- ADF Panel / Enerji Güvenliğinde Değişen Paradigmalar
- ADF Panel / AB'nin Küresel Dönüşümleri Şekillendirme Kabiliyeti
- ADF Panel / Bölgesel Mekanizmaların Rolü Ne Olmalı?
- 13:30-15:00** ADF Round / Değişen Çoktarafllık Çağında Mali Piyasaların ve Dış Politikanın Rolü
- 15:00-16:00** ADF Panel / Avrupa Güvenlik Mimarisinin Geleceği
- ADF Panel / Karadeniz: Bölgesel Sahiplenme Versiyon 2.0?
- ADF Panel / Sahel: Güvenlik Risklerinden Kalıcı İstikrara
- ADF Panel / Avrasya'da Yeni İşbirliği Dinamikleri
- 15:30-16:00** ADF Talks / Gürçan Karakaş, CEO, TOGG ve Prof. Dr. Şahin Albayrak, Berlin Teknik Üniversitesi
- 15:30-17:00** ADF Round / Barış ve Kalkınmanın Teşvikinde Parlamentoların Rolü

W A R G O O R P

2 MART 2024
CUMARTESİ

16:30-17:30

ADF Panel / Uzay Diplomasisi: Yeni Fırsatlar Keşfetmek

ADF Panel / "Barış için Yeni Gündem": Barışa Doğru Paradigma Değişimi

ADF Panel / Terörle Mücadelede Yeni Sınamalar

ADF Panel / Düzenden Karmaşaya? Uluslararası Sistemdeki Mevcut Krize Dair Tarihten Fikirler

17:30-19:00

Resepsiyon, Kültürel Etkinlik

20:00-21:00

ADF Gençlik / Acun Ilıcalı

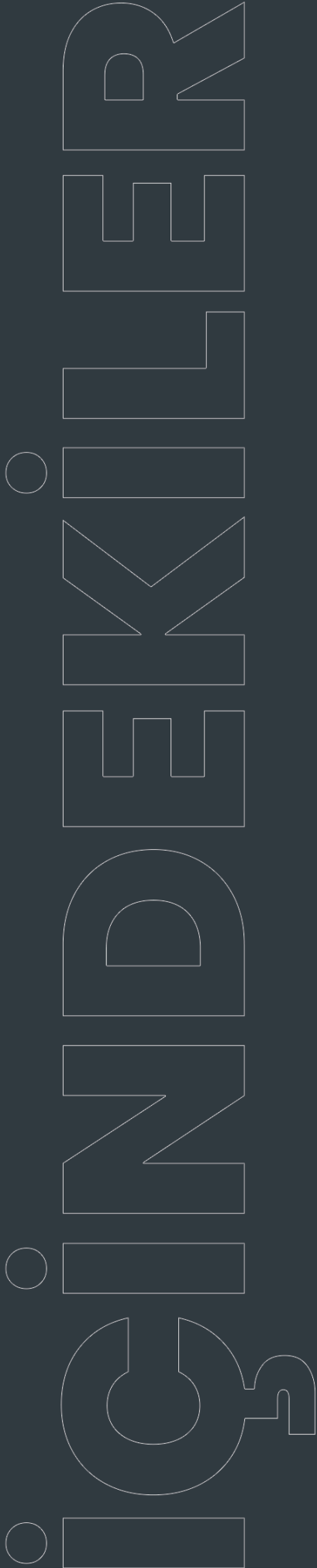
21:00-22:00

ADF Gençlik / Alper Gezeravcı

3 MART 2024
PAZAR

- 08:30-09:50** ADF Yan Etkinlik: MIKTA Toplantısı
- 10:00-11:00** ADF Panel / İklim Değişikliği: Gelecek Kuşaklar Bizi Nasıl Hatırlayacak?
ADF Panel / Yapay Zeka ve Diplomasi: Yeni Sınırların Yönetilmesi
ADF Panel / Diplomaside Kadın
- 10:00-11:30** ADF Round / Ortak Geleceğimiz: Küresel Barış için Gençlik
- 11:30-12:30** ADF Panel / Bölgesel İşbirliğinde Kültür ve Eğitimin Rolü
- 12:30-13:30** T.C. Dışışleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın Basın Toplantısı ve Kapanış Konuşması

AÇILIŞ OTURUMU

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Konuşması	01
Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın Konuşması	08

LİDERLER PANELİ

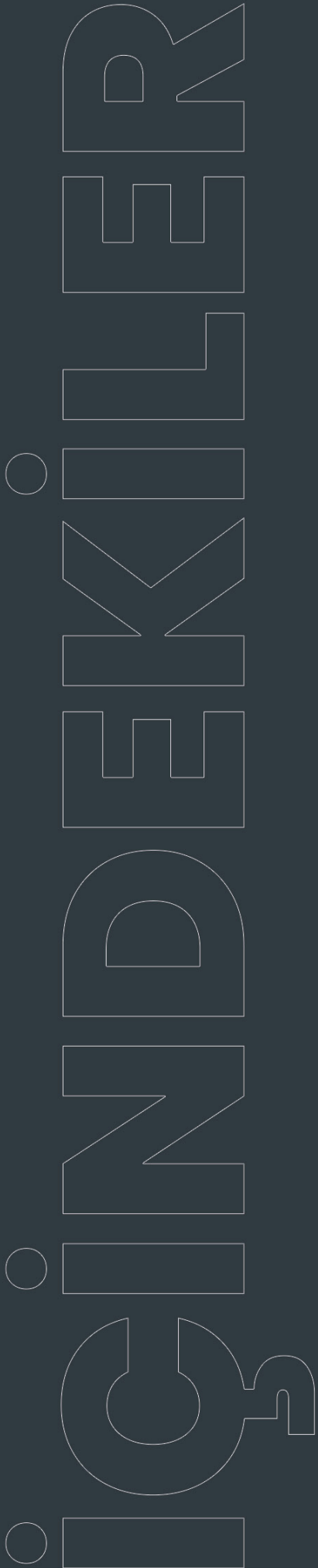
ADF Leaders' Panel – Krizler Döneminde Diplomasıyı Öne Çıkarmak	16
---	----

ADF PANEL

Gazze Temas Grubu	26
Suriye'de İstikrara Giden Yol	30
Güney Kafkasya'da Barış, Güvenlik ve Bağlantısallık	33
En Az Gelişmiş Ülkeleri Desteklemek İçin Yeni Yaklaşımlar	36
Türk Dünyasında Kurumsallaşma: 21. Yüzyılda TDT	39
Umut mu Aldatmaca mı? Orta Doğu'da Yeni Bir Zemin Tahayyülü	42
Değişim Sürecinde Latin Amerika ve Karayipler	44
Artan İrkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve İslam Karşıtlığı	47
Krizler Döneminde Yenilikçi Arabuluculuk	50
Sayın Emine Erdoğan'ın Evsahipliğinde Kadın, Barış ve Güvenlik Üzerine Yüksek Düzeyli Oturum	52
Orta Doğu'da Kalıcı Bir Barışın Yapı Taşları	58
Küreselleşmiş Dünyada Bilim ve Teknoloji Diplomasının Rolü	61
Göç Sinamalarına Karşı Sürdürülebilir Politikalar	64

Asya-Pasifik Bölgesel Mimarilerinin İnşası: Uyumsuz Çıkarların Yarattığı Sınama	66
Küresel Meseleler için Yerel Yaklaşımlar	69
Afrika'nın Potansiyelini Ortaya Koymak	71
Balkanlar'da Sınamalar ve Fırsatlar	74
Gıda Güvenliği: Büyüyen Bir Sınama	76
Enerji Güvenliğinde Değişen Paradigmalar	79
Küresel Güneyi Anlamak	82
AB'nin Küresel Dönüşümleri Şekillendirme Kabiliyeti	85
Bölgesel Mekanizmaların Rolü Ne Olmalı?	87
Avrupa Güvenlik Mimarisinin Geleceği	89
Karadeniz: Bölgesel Sahiplenme Versiyon 2.0?	92
Sahel: Güvenlik Risklerinden Kalıcı İstikrara	94
Avrasya'da Yeni İşbirliği Dinamikleri	97
Uzay Diplomasisi: Yeni Fırsatlar Keşfetmek	100
"Barış için Yeni Gündem": Barışa Doğru Paradigma Değişimi	102
Terörle Mücadelede Yeni Sınamalar	105
Düzenden Karmaşaya? Uluslararası Sistemdeki Mevcut Krize Dair Tarihten Fikirler	107
İklim Değişikliği: Gelecek Kuşaklar Bizi Nasıl Hatırlayacak?	110
Yapay Zeka ve Diplomasi: Yeni Sınırların Yönetilmesi	112
Diplomaside Kadın	115
Bölgesel İşbirliğinde Kültür ve Eğitimin Rolü	117

ADF ROUND

Orta Doğu'da Barış ve Güvenlik için bir Garantörlük Modeli Arayışı	123
Uluslararası Ticaret, Bağlantısallık ve Karşılıklı Bağımlılık	125
Barış ve Kalkınmanın Teşvikinde Parlamentoların Rolü	128
Ortak Geleceğimiz: Küresel Barış İçin Gençlik	131

ADF TALK

Gurbanguly Berdimuhamedov - Türkmen Halkının Milli Lideri, Türkmenistan Halk Maslahatı Başkanı	137
Bosna Hersek Başkanlık Konseyi Üyeleri	140
Viktor Orban - Macaristan Başbakanı	142
Sergey Lavrov - Dışişleri Bakanı, Rusya Federasyonu	144
Ersin Tatar - Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı	146
Çağatay Özdemir - Başkan Yardımcısı, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı	148
Gürcan Karakaş, CEO - TOGG & Şahin Albayrak, Profesör, Berlin Teknik Üniversitesi	150

ADF YOUTH

Alper Gezeravcı	154
Acun Ilıcalı	158

AÇILIŞ OTURUMU

Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Konuşması

Devlet ve Hükümet Başkanları,

Kıymetli Bakanlar,

Uluslararası Kuruluşların Değerli Temsilcileri,

Sevgili Gençler,

Hanımfendiler, Beyfendiler,

Sizleri en kalbi duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. Turizm başkentimiz, Akdeniz'in incisi, tarih, tabiat ve kültür şehri güzel Antalya'mıza hepimiz hoş geldiniz.

Antalya Diplomasi Forumu'nun üçüncü buluşması münasebetiyle sizlerle beraber olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Bilindiği gibi 6 Şubat 2023'te yaşadığımız asrın felaketi nedeniyle Forumumuzu geçtiğimiz yıl iptal etmek durumunda kalmıştık. Ülkemizin 11 ilini ve 14 milyon vatandaşımızı etkileyen 53 binden fazla canımızı yitirdiğimiz deprem felaketinin yaralarını hızla sarıyoruz. Bu zorlu süreçte dost ve kardeş ülkelerden gördüğümüz maddi-manevi desteği burada özellikle ifade etmek isterim. Dünyanın neresinde olursa olsun acımızı yürekten paylaşan, dayanışma ve desteklerini esirgemeyen dostlarımıza bir kez daha ülkem ve milletim adına şükranlarımı sunuyorum.

Anadolu'nun manevi mimarlarından Hazreti Mevlana'nın çağları aşan şu sözünün hikmetine bir kez daha şahitlik ettik; "Ümitsizliğin ardında nice ümitler vardır, karanlığın ardında nice güneşler vardır." Millet olarak destekleriyle, dualarıyla,

katkılarıyla en zor günümüzde bizlere umut aşıl原因 dostlarımızın kadirşinaslığını asla unutmayacağız. Rabbim, ülkemiz ve milletimizle birlikte tüm insanlığı bu tür tabii afetlerden korusun diyorum. Depremlerde vefat eden kardeşlerimizi bir kez daha rahmetle yâd ediyorum.

Kıymetli dostlar,

Turizmin başkenti Antalya'mız, Forumla birlikte küresel diplomasinin kalbinin attığı merkezlerden biri haline geliyor. Bugünkü toplantımızın etkileyici katılım düzeyi, bu tespitimizin ne kadar doğru olduğunu gösteriyor. Üç gün boyunca günümüz liderlerinden geleceğin liderlerine, iş insanlarından akademisyenlere yaklaşık 4 bin civarında katılımcı burada, aynı çatı altında bir araya gelecek. Yapılacak fikir teatilerinin ve tartışmaların bizleri doğruya, iyiye, adalete ve gerçekliğe bir adım daha yaklaştıracığına inanıyorum.

Forumumuzun bu yılki temasını "Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak" olarak belirledik. Küresel siyasetin kaotik durumuna şöyle bir göz attığımızda Forumun temasının ne kadar isabetli seçildiği anlaşılacaktır. İnsanlık olarak gerçekten sancılı, sıkıntılı ve biteviye krizlerin yaşandığı bir dönemden geçiyoruz. Sadece dış politikada değil, üretim, iletişim, yönetim, sanat, ticaret ve teknoloji gibi pek çok alanda ezberler bozuluyor. Gönül ister ki bu değişim insanlığın güncel sorunlarına çözüm getirsin. Açlığa, yoksulluğa, geri kalmışlığa çare olsun, maalesef bu konuda ümitvar konuşamıyoruz. Ülkeler arasındaki gelir

adaletsizliği katlanarak artıyor. Savaşlar eskisinden çok daha kanlı ve yıkıcı geçiyor. Sömürgecilik, yeni yöntemlerle ne yazık ki devam ettiriliyor. Kültürel ırkçılık, İslam düşmanlığı ve yabancı karşıtlığı dünyanın birçok bölgesinde toplum içinde bir veba salgını gibi yayılıyor. Karşı karşıya olduğumuz gerçeklik şudur: Refah, huzur, barış ve özgürlük asrı olmasını umduğumuz 21. yüzyıl, beklentilerin tam aksine giderek bir buhranlar çağına dönüşmektedir. Herkesin diline pelesenk ettiği kural temelli uluslararası düzen anlamını ve ağırlığını kaybetmekte, bir slogandan öteye geçememektedir. Dayanışma, adalet ve güven gibi temel kavramlardan yoksun olan cari uluslararası sistem ise, asgari mesuliyetlerini bile yerine getiremiyor.

Değerli misafirler,

Tüm bunları olayların uzağında bir ülkenin lideri olarak söylemiyorum. Türkiye gerek coğrafi konumu, gerek beşeri ve kültürel bağları, gerekse beynelmilel ilişkileri itibarıyla krizlerden en çok etkilenen ülkelerden biridir. İnsanlığın gündemini meşgul eden çatışmaların, gerilimlerin,

savaşların, risklerin kahir ekseriyeti bizim yakın coğrafyamızda yaşanıyor. Örneğin pek çok ülkenin son 5-10 yılda yüzleştiği terör tehdidiyle, biz tam 40 yıldır mücadele ediyoruz. DEAŞ'la sahada göğüs göğüseye mücadele edip bu örgütü bozguna uğratan yegâne NATO müttefikiyiz. Yükselen İslam düşmanlığının hedef aldığı toplum kesimlerinin başında bizim yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız geliyor. Son dönemde protesto eylemi kılıfı altında Avrupa'da mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'e yönelik yapılan menfur saldırıların çoğu Türk büyükelçiliklerinin önünde gerçekleştirildi. Türkiye ve Avrupalı Türkler, bu süreçte özellikle provoke edilmek istendi. Düzensiz göç meselesinde 12 yıldır zaten ciddi baskı altındayız. Çatışmalardan ve terör örgütlerinin baskılarından kaçan yaklaşık 4 milyon sığınmacıya ev sahipliği yapıyoruz. İnsanlığın yüzleştiği bir diğer önemli sorun olan iklim değişikliği konusunda da durum farklı değildir. Akdeniz çanağında olmamız hasebiyle iklim değişikliğinin menfi etkilerine her geçen yıl daha fazla maruz kalıyoruz. Bu listeyi daha da uzatmak mümkündür. Türkiye'nin hiçbir hadiseyi uzaktan

seyretme veya görmezden görme lüksü yoktur. Sorumluluk sahibi bir ülke olarak doğru bildiklerimizi cesaretle söylemek hem kendi insanımıza hem tüm insanlığa karşı görevimizdir. Hakikati konuşanların seslerinin kısıldığı günümüzde böyle bir misyonun zorluklarının şüphesiz farkındayız. Buna rağmen acı da olsa, birileri için rahatsız edici de olsa gerçekleri dillendirmeye devam edeceğiz. Forum boyunca ortaya konacak fikirlerin bizlere bu mücadelemizde katkı sunacağına inanıyorum.

Kıymetli Dostlar,

Karşı karşıya olduğumuz jeopolitik riskleri yönetmek için her zamankinden daha aktif, çok yönlü, dikkatli ve soğukkanlı bir politika izliyoruz. Girişimci, insanı ve diplomasiyi öne çıkaran dış politikamızın temelinde kadim değerlerimizle çıkarlarımızın uyumlu birlikteliği vardır. Prensiplerimizden taviz vermeden ülkemizin menfaatlerini her alanda güçlü bir şekilde savunmanın gayretindeyiz. Yakın döneme yaşadığımız hadiseler ve tecrübeler bize şunu öğretti: Diplomasi, krizlerin barış çözümünde elimizdeki en büyük araçtır.

Makulde buluşma iradesi olduğu ve karşılıklı anlayış çerçevesinde hareket edildiği müddetçe aşılamayacak hiçbir engel bulunmuyor. Yeter ki diplomasiye şans tanıyalım, alan açalım. Yeter ki maksimalist hedefler peşinde koşmayalım. Her zaman söylediğimiz gibi, sıkılı yumruklarla musafaha yapılmaz. Hüsnüniyet, irade ve kararlılığın olduğu her yerde diplomasi ve diyalogla mesafe almak pekâlâ mümkündür. Elbette tüm bunları dillendirirken gerçeklerden kopuk bir romantizmden bahsetmiyorum. Tarih boyunca olduğu gibi bugün de jeopolitik rekabetin kıran kırana geçtiği bir coğrafyada yer aldığımızı asla unutmuyoruz. İçeride güçlü olmadan dışarıda güçlü olunamayacağını, sahada varlık göstermeden masada kazanım elde edilemeyeceğini de çok iyi biliyoruz. Nitekim bu hakikatleri göz önüne alarak son 21 yılda ekonomiden ticarete, savunmadan ihracata, her alanda büyük atılımlar gerçekleştirdik. Diklenmeden dik durabilmek için milli onurumuzu, becamızı, milletimizin hak ve hukukunu koruyabilmek için her türlü adımı attık.

Ekonomide ülkemizi yılda ortalama yüzde 5,5 oranında büyüttük. Milli gelirimizi 238 milyar dolardan tam 5 kat artışla 1 trilyon 119 milyar dolara yükselttik. Ülkemizi satın alma paritesine göre milli gelir sıralamasında dünyada 11. sıraya çıkardık. İhracatı 36 milyar dolardan 256 milyar dolara, turizm gelirlerimizi 13 milyar dolardan yaklaşık 54,5 milyar dolara getirdik. En stratejik alanlardan biri olan savunma sanayiinde yerli ve milli üretimin payını yüzde 20'lerden bugünkü yüzde 80'ler seviyesine ulaştırdık. Silahlı-silahsız, insansız hava araçları teknolojisinde Türkiye'nin yazdığı başarı hikâyesi herkesin malumudur.

Geçtiğimiz hafta beşinci nesil savaş uçağımız KAAAN'ın da ilk uçuşunu başarıyla yapmasıyla artık bu alanda farklı bir lige yükseldik. Dışişlerinde 163 temsilcilik sayımız bugün itibarıyla 261'e çıktı. Dünyanın en geniş diplomasi ağına sahip üçüncü ülkesiyiz. Böylece ülkemizi her alanda yakından takip edilen, sözü, duruşu ve tavrı dikkate alınan krizlerin ve çatışmaların çözümünde anahtar rol üstlenen bir konuma getirmeyi başardık. Bugün büyük bir gururla ifade etmek isterim ki, Türkiye hem Batı'yla hem Doğu'yla kazan kazan temelinde ilişkiler kurabilen, Ukrayna-Rusya arasındaki krizde hakkaniyetli bir tutum benimseyen, Avrupa Birliği'yle, Gümrük Birliği içinde olup dünyanın dört bir yanıyla güçlü ticari ilişkiler geliştirebilen; hiçbir ayırım yapmadan mazluma, mağdura ve ihtiyaç sahibine el uzatan, bekası tehlikeye girdiğinde sahada her türlü tedbiri süratle alabilen, velhasıl her alanda aktif, dirayetli, ilkeli, vicdanlı, müessir bir güç olarak öne çıkmaktadır. İnşallah önümüzdeki dönem de hakkı haykırmaya, adaleti savunmaya, tüm dünyada dostlarımızın sayısını artırmaya devam edeceğiz.

Dostlar,

Suriye, Yemen, Libya ve son olarak Ukrayna'daki çatışmalar bize mevcut küresel sistemin işlevini tamamen kaybettiğini göstermiştir. Ülkemizin

gönül coğrafyasında patlak veren bu krizlerde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi başta olmak üzere uluslararası kurum ve kuruluşlar kanı, gözyaşını ve yıkımı durduracak adımları atamadılar. Üçüncü yılına giren Ukrayna krizinde Antalya'daki buluşmayla başlayan, İstanbul süreciyle bir üst seviyeye çıkan barış umutları maalesef gerekli destek verilmediği için akim kaldı. On binlerce insanın hayatını kurtaracak yaşanan acının yıkımın önüne geçecek tarihi bir fırsat heba edildi; daha doğrusu sabote edildi. Ancak kural temelli uluslararası düzenin iflas bayrağını asıl çektiği yer Gazze olmuştur.

7 Ekim'den bu yana Gazze'de yaşanan barbarlığı ve katliamları hepimiz içimiz kanayarak takip ediyoruz. İsrail'in sivil yerleşim yerlerini hedef alan kasıtlı saldırıları sonucunda bugüne kadar çoğu çocuk ve kadın 30 bin Gazzeli şehit edildi. 70 binden fazla Filistinli yaralandı ve yaklaşık 2 milyon insan evlerinden göçe zorlandı.

Burada bir hususu çok açık ve net ifade etmek isterim. Gazze'de sadece çocuklar, kadınlar ve sivililer canice katledilmedi. Aynı zamanda milyarlarca insanın uluslararası sisteme, adalete ve hukuka dair inancı da yok edildi. Söz konusu İsrail olunca, insan hakları evrensel beyanname-sinin, görevi küresel barışı temin olan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin, Avrupa Birliği'nin, sürekli hak ve hukuktan bahseden kurumlarının tarafsızlıktan dem vuran uluslararası basın-yayın organlarının, hâsılı yıllardır bize örnek gösterilen güvenmemiz, itibar etmemiz gerektiği söylenen yapıların ne kadar aciz ve işlevsiz olduğunu hep birlikte gördük.

Gazze'de yaşananlar kesinlikle bir savaş değildir; bir soykırım girişimidir. Çünkü savaşın bile uyulması gereken bir ahlakı, adabı ve hukuku vardır. Ana kucağındaki yavruları açlığa ve susuzluğa mahkum eden, hastaneleri, kiliseleri, camileri, okulları, üniversiteleri, mülteci kamplarını,

ambulansları bombalayan dün olduğu gibi gıda yardımı almak için sırada bekleyen sivilleri kallesçe, onursuzca hedef alan bir barbarlıktan bahsediyorum. Ailesiyle güvenli bir yer ararken araçları İsrail güçleri tarafından vurulan ve tüm ailesini kaybeden 6 yaşındaki Hint Recep'in hikayesi trajik bir hikayeye dönüşmüştür. Aslında Gazze'de öldürülen 15 bine yakın masum çocuğun da hikayesidir bu. İnsanlık olarak, beni almaya gelecek misiniz korkuyorum diyen 6 yaşındaki bir kız çocuğunun hayatını 12 gün boyunca kurtarmayı başaramadık. Maalesef Hint'le birlikte diğer Gazzeli çocuklara karşı sorumluluklarımızı da tam manasıyla yerine getiremedik.

Türkiye olarak saldırıların ilk gününden itibaren ortaya koyduğumuz çabalara, bölgeye gönderdiğimiz 37 bin tona varan insani yardımlara, küresel ölçekte yürüttüğümüz tüm diplomatik temaslara, refakatçileri dahil 900'den fazla Gazzeli hastayı ülkemize getirmemize rağmen bunun mahcubiyetini iç dünyamızda halen yaşıyoruz.

Uluslararası Adalet Divanı'nın İsrail'in soykırımı önlemesi yönünde aldığı ihtiyati tedbir kararı

apaçık ortadayken, Netanyahu yönetimi işgal, yıkım ve katliam politikalarını dün olduğu gibi pervasızca sürdürabiliyor. İsrail'e ilk günden beri koşulsuz destek veren Batılı güçler ise taziye tut tavşana kaç diyen ikiyüzlü politikalarıyla dökülen kana ortak oluyor. Sözler eylemle desteklenmedikçe ne Filistin'deki zulmü durdurmak, ne de uluslararası sisteme güveni yeniden inşa etmek mümkündür. Uluslararası toplum Filistin halkına olan borcunu ancak Filistin Devleti'nin kurulmasıyla ödeyebilir. Bunun için 1967 sınırları temelinde başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen ve coğrafi bütünlüğü haiz Filistin Devleti'nin teşekkülü şarttır. Bu maksatla garantörlüğü de içerecek şekilde sorumluluk almaya Türkiye olarak hazır olduğumuzu belirttik. Gelecekte de Filistinli kardeşlerimize gereken desteği verecek, Gazze'nin yeniden toparlanmasına da elimizden gelen katkıyı sağlayacağız.

Buradan bir kez daha uluslararası toplumu Gazze'ye ve Filistin davasına samimiyetle sahip çıkmaya davet ediyorum. Dünyanın dört bir yanında hemen her hafta meydanları dolduran, zulmü lanetleyen, tüm baskılara rağmen

gerçekleri cesaretle dile getiren tüm Filistin dostlarına şükranlarımı sunuyorum. Forumumuzun bir daha benzer katliamların yaşanmaması için neler yapabileceğimiz noktasında verimli tartışmalara vesile olmasını diliyorum.

Değerli Misafirler,

Dünya genelinde etkili olan olumsuzluklara rağmen Türkiye yüzyılı hedeflerimiz doğrultusunda kararlılıkla ilerliyoruz. Balkanlar'ı bölgesel sahiplenme ve birlik temelinde barış, istikrar ve refahın hakim olduğu bir coğrafya olarak görüyoruz. Kıbrıs Türk halkının müktesep hakları olan egemen eşitliğinin ve eşit uluslararası statüsünün tescili için çabalarımızı yoğunlaştırdık. Orta Asya'daki kardeşlerimizle ekonomiden enerjiye, eğitimden kültüre, ulaşımdan savunma sanayiye iş birliğimiz güçleniyor. Türk Devletleri Teşkilatımız aracılığıyla Türk dünyasının birlikte daha güçlü kılınmasına yönelik çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Karabağ'ın 30 yıllık işgalinin sona ermesiyle Ermenistan'la başlattığımız normalleşme sürecini Azerbaycan'la yakın eş güdümlü içerisinde sürdürmeye devam edeceğiz. Köklü bağlarımızın olduğu Afrika kıtasıyla ve Latin Amerika ülkeleriyle iş birliğimizi karşılıklı saygı temelinde inşaallah daha da ilerleteceğiz. Dünya 5'ten büyüktür ve daha adil bir dünya mümkün şiarıyla çalışmaktan geri durmayacağız.

Bu düşüncelerle sözlerime son verirken, Antalya Diplomasi Forumu'nu teşrifiniz için bir kez daha sizlere teşekkür ediyorum. Bu katılımınız gerçekten Antalya Diplomasi Forumu'nun geleceği açısından çok çok büyük bir önem arz ediyor. Dışişleri Bakanımızın şahsında tüm Bakanlık mensuplarımızı ve Forumun başarıyla icra edilmesinde emeği geçen herkesi tebrik ediyorum. Bizlere yeniden ev sahipliği yapan güzel ilimiz Antalya'nın tüm sakinlerine teşekkür ediyorum.

Sizleri bir kez daha saygıyla selamlıyorum. Kalın sağlıcakla.

Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'ın Konuşması

Sayın Cumhurbaşkanım,

Muhterem Hanımefendi,

Saygıdeğer Devlet ve Hükümet Başkanları,

Değerli Misafirler,

Binlerce yıldır farklı medeniyetlere evsahipliği yapmış Antalyamıza hoşgeldiniz.

Bu yıl üçüncüsünü düzenlediğimiz Antalya Diplomasi Forumu, çoğulculuğu ve gerçek sorunları öne çıkarmasıyla artık diplomaside önemli bir marka ve fikir platformu haline gelmiştir.

Devlet adamlarını, kanaat önderlerini, akademisyenleri, iş dünyası liderlerini, basın mensuplarını ve gençlerimizi, burada ağırlamaktan memnuniyet duyuyoruz.

Değerli Konuklar,

Antalya Diplomasi Forumu, her meseleyi sahiplenen, insanlığın ortak şuuru ve vicdanına tercüman olmaya çalışan, devletler ve toplumlar arasında dayanışmayı ve diplomasiyi önceleyen, farklı kültürlerin kendi diliyle ve bakış açısıyla sorunlarını konuşabildiği ve farklı kıtaların birbirleriyle görüş alışverişinde bulunabildiği bir zemin oluşturan, kutuplaşmanın yerine kapsayıcılığı, gerilimin yerine sağduyuyu teşvik eden bir platform olmayı hedeflemektedir.

Siz değerli misafirlerimizle birlikte, Antalya Diplomasi Forumu'nun hedeflerini gerçekleştireceğimize inanıyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım ve Değerli Misafirler,

Uluslararası ilişkilerin seyrine ve küresel gelişmelere baktığımızda, geçmişten farklı bir gerçeklikle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Uluslararası ilişkiler, her geçen gün daha çok boyutlu ve çok paydaşlı bir görünüm kazanıyor.

Ekonomik ve sosyolojik küreselleşme, teknolojik ilerlemeler ve uluslararası ilişkilerdeki değişimler diplomasi nin dönüşümünü hızlandırıyor. Bugün artık ekonomiden güvenliğe, teknolojiden enerjiye, ulaştırmadan kültüre pek çok alan diplomasi nin asli konusu haline gelmiş durumdadır.

Tüm bunların sonucunda klasik diplomasi kabuk değiştiriyor ve yeni koşullara uyum sağlayacak araçları bünyesine katarak zenginleşiyor. Klasik diplomasi, devletlerarası ilişkilerle sınırlı olup sadece diplomatlar vasıtasıyla yürütülüyordu. Bugün ise diplomasi devletlerarası ilişkilerin ötesine geçmiştir. Yeni aktörler, yeni yöntemler, yeni platformlar ve hatta yeni konular diplomasiyi dönüştürmüştür.

Değişmeyen husus, diplomasiye duyulan ihtiyaçtır. Üstelik bu ihtiyaç, günümüzde her zamankinden daha fazla hissediliyor.

Sayın Cumhurbaşkanım ve Değerli Misafirler,

Çok kutuplu bir uluslararası sistem daha belirgin hale gelirken, kaba kuvvet üzerinden sonuç devşirme pratikleri giderek öne çıkıyor.

Afrika'dan Latin Amerika'ya, Avrupa'dan Asya ve Ortadoğu'ya egemenlik, refah ve güvenlik arayışının uzlaşıyla çözümlenmesine ihtiyaç daha da artıyor.

Çoklu krizlerin yaşandığı bu günlerde, küresel barış ve istikrarı tesis etmek ve bunun adeta önkoşulu olan güveni yeniden inşa etmek için daha fazla ve daha etkin diplomasiye ihtiyaç duyuluyor.

İşte bu nedenle, bu yılki Antalya Diplomasi Forumu'nun başlığını, "Krizler Döneminde

Diplomasiyi Öne Çıkarmak" olarak belirledik. Sizler için bu maksatla yoğun ve kapsamlı bir program hazırladık.

Forum süresince bir yandan katılımcı ülkeleri ve uluslararası toplumu yakından ilgilendiren sorunları tartışırken, diğer yandan stratejik bir bakış açısıyla, daha barışçıl ve müreffeh bir geleceğin imkanlarını ele alacağız.

Kıymetli Katılımcılar,

Bildiğiniz üzere, mevcut uluslararası düzen barış üretmiyor; istikrar üretmiyor; adalet ve eşitlik üretmiyor.

Güçlü kurumlara ve ortaklıklara ihtiyaç duyulan bu dönemde uluslararası sistemin giderek zayıfladığı aşikâr. Her geçen gün, adeta "güçlünün haklı olduğu"nu gösteren olayların yaşandığı bu uluslararası düzende, adaletsizlikler her alanda devam ediyor. Oysa biliyoruz ki, adalet üzerine kurulu olmayan hiçbir düzen kalıcı olamaz.

Elbette, bu kötü gidişatı gören ve küresel adalet için sesini yükselten ülkeler de var. İlkeli yaklaşan, inisiyatif üstlenen ve çözümler üreten ülkeler ve aktörler, sistemin reformunda anahtar rol oynayacaktır.

Adalet, bizim geleneğimizde çok özel ve derinlikli yeri olan bir mefhumdur. Türkiye, sorunların çözümüne her daim yapıcı katkı sağlamakta, krizler ve çatışmalar karşısında ilkeli ve etkin bir tutum sergilemektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, yıllardır uygulamakta olduğumuz dış politikamız, yakın coğrafyamızdan başlamak suretiyle barış, istikrar ve refah kuşağı tesis etmeyi hedeflemektedir.

Hepimizin uzun zamandır şahit olduğu gibi, Sayın Cumhurbaşkanımız, bütün samimiyetiyle ve gayretiyle, küresel adaletsizlikleri ortadan kaldıracak, etkin, adil ve kapsayıcı bir uluslararası düzenin kurulması için mücadele etmektedir.

Değerli Misafirler,

Uluslararası sistemin etkinlik ve meşruiyetini yitirmiş olması beraberinde daha fazla şiddet ve vahşeti getiriyor. Bu nedenle kaybedecek zamanımız yok. Diplomasiye hemen, şimdi ihtiyacımız var.

Öncelikle bölgemizin, genelde de dünyanın daha geniş bir şiddet girdabına kapılmasının önüne geçmeye yönelik diplomatik çabalarımızı artırmalıyız.

Şu an, tam da Gazze’de yaşananlar, uluslararası sistemin meşruiyet krizinin en açık işaretidir. Gazze’nin fotoğrafı, uluslararası sistemin ikiyüzlülüğünün gizlenemez ve örtülemez şekilde ortaya çıktığı bir felaket anıdır.

Bugün artık Gazze’deki katliamın suç ortaklığını taşıyamadığı için kendini yakan Amerikalı askerin duruşu, uluslararası sistemin meşruiyet krizinin örtülemez işaretidir.

Görüyoruz ki, Batı’nın onurlu insanları da bu vahşete artık kayıtsız kalmıyor.

İspanya’da iç savaş sırasında Guernica şehrinde yaşanan katliamı, Picasso, eseriyle ölümsüzleştirmişti. 1937’den sonra ilk kez Guernica’da sirenler, bu kez Filistin halkı için çaldı.

Yeryüzü halkları ateşkes diyor; küresel vicdan ateşi derhal kes diyor.

İslam dünyası ayakta; Küresel Güney ayakta; Batı’nın vicdanlı insanları ayakta... İnsani değerlere sahip çıkan herkes, Gazze’deki katliamın durmasını istiyor. Ancak, katliamın failleri bu haykırışa kör ve sağır...

Bugün “uluslararası sistemin krizi” derken soyut bir kavramdan bahsetmiyoruz. Mazlumların çığlığının, adalet isteyenlerin haykırıışlarının gün be gün, an be an, bu çözüm üretmeyen sistemin tabutuna çivi olarak çakıldığı bir gerçeklikten bahsediyoruz.

Mazlumların ve mağdurların katliamına ağlamanın bile cezalandırıldığı bir çürümeden, vicdan infazından, insan olmanın suç olduğu bir meşruiyet kaybindan bahsediyoruz.

Bir daha Gazze'deki gibi katliamlar yaşanmasın diye, bir daha Gazze olmasın diye, ne yapılacaksa şimdi yapılacaktır.

Gazze halkına yönelik şiddete ivedilikle son verilmesi amacıyla krizin ilk gününden itibaren diplomatik girişimlerimiz her düzeyde devam ediyor. Bölge ülkeleriyle birlikte garantörlük dahil sorumluluk üstlenmeye hazır olduğumuzu krizin başından bu yana dile getirmekteyiz. Gazze Temas Grubu olarak, Forum'da, alternatif çözüm yollarının ne olabileceğini ve akan kanın nasıl durdurulacağını, bugün öğleden sonra tartışacağız.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Değerli Misafirler,

Uluslararası sistemdeki krizlerin bir diğer yansıması da, üçüncü yılına giren Rusya-Ukrayna Savaşı'dır. Savaşın geldiği mevcut aşamada, tarafların bir araya gelmelerinin yollarını ciddi biçimde düşünmeye başlamamız gerekiyor. Taraflar arasındaki barış müzakerelerini kolaylaştırmak için her türlü çabayı sergilemeye dün olduğu gibi bugün de hazırız.

Aynı zamanda, Karadeniz'de seyrüsefer güvenliğini yeniden tesis etmek ve tahıl ticaretinin güvenli şekilde yapılmasını temin etmek amacıyla çalışmalarımızı da sürdürüyoruz.

Değerli Konuklar,

Küresel sistem hegemonların çıkarlarını öncelemesi nedeniyle bölgesel sorunları çözmeye yeterli kalmamıştır. Bundan dolayı Türkiye, bölgesel sahiplenme anlayışıyla, yeni yöntem, aktör ve platformları sürece dahil ederek, coğrafyasındaki sorunların çözümüne öncülük etmektedir.

Nitekim, uluslararası sistem yıllardır Suriye'deki krizin çözümünü sağlayamamıştır. Bunun en büyük yükünü çeken ülkemizin bölgesel sahiplenme anlayışıyla başlattığı Astana Süreci sayesinde, çatışmaların şiddetinin azaltılması ve siyasi çözüm arayışlarının tartışılması sağlanmıştır.

Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki anlaşmazlığın çözümü de bölgesel sahiplenme girişimleriyle sonuca doğru evrilmektedir. Bunun sağlanması, tüm bölgenin istikrar ve refahı ile bölgesel işbirliği bakımından oyun değiştirici nitelik arzedecektir.

Bölgesel işbirliği ve entegrasyon çabalarımız çerçevesinde öncülük ettiğimiz Türk Devletleri Teşkilatı'yla Türk dünyasının kurumsal bir zeminde bir araya gelmesini destekledik.

Bölgesel sahiplenmenin bir boyutunu da enerji ve bağlantısallık projeleri oluşturmaktadır. Bağlantısallık konusunda küresel dayatmalardan ziyade, bölgenin ihtiyaçlarını önceleyen projeleri önemsiyoruz. Bu noktada TANAP, TAP, "Hazar Geçişli Doğu-Batı Orta Koridor" ve Kalkınma Yolu Projesi gibi girişimleri destekliyoruz.

Birçok kıtada farklı şekillerde baş gösteren terörizm tehdidi karşısında küresel bir tutumun izlenemediğini de üzülen gözlemekteyiz. Bu şartlar altında terörizmle mücadelede ortak akılla hareket edilmesi ve bölgesel işbirliği daha da önem kazanmıştır. Türkiye, Ortadoğu ve Afrika'da terörle mücadele çabalarına desteğini kesintisiz sürdürmektedir.

Değerli Dostlar,

Başta Afrika Birliği, İslam İşbirliği Teşkilatı, Arap Ligi, Avrupa Birliği, ASEAN, CELAC, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı, Türk Devletleri Teşkilatı olmak üzere bölgesel işbirliği mekanizmalarıyla işbirliğimize önem vermekteyiz.

Yakın coğrafyamızın ötesinde de dostluklarımızı ve işbirliklerimizi güçlendirmenin ve bu amaç doğrultusunda diplomasiyi tam anlamıyla ifade etmenin gayreti içerisindeyiz.

Dış politikamızda özel bir yere sahip olan Afrika kıtasındaki ülkelerle karşılıklı saygı ve eşit ortaklık temelinde kapsamlı bir işbirliği geliştirdik. Afrika Ortaklık Politikamız kapsamında, Afrika'da, güvenlikten sağlığa her alanda yoğun işbirliği yürütüyoruz. Böylelikle kıtanın barış ve istikrarı ile ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunuyoruz.

Asya kıtasıyla binlerce yıllık geçmişe dayalı tarihi, kültürel ve beşeri bağlara sahibiz. Asya ülkeleriyle ilişkilerimizi Yeniden Asya Girişimi çerçevesinde kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımla geliştiriyoruz.

Latin Amerika ve Karayipler Açılım Politikamız kapsamında tesis edilen güçlü zemin temelinde, halklarımız arasındaki bağlar her geçen gün pekiyor.

Tüm bu coğrafyalarda iklim değişikliğinden, borç yükünden, gıda güvenliği krizinden, tedarik zincirlerindeki aksaklıklardan etkilenen dostlarımızın seslerini, çok taraflı platformlarda duyurmaya çaba sarf ediyoruz.

Dünyanın farklı köşelerinden Forumumuzu teşrifiniz, tüm bu gayretlerimizin sonuç verdiğini göstermektedir.

Türkiye, dünyanın her bölgesine ulaşan, küresel bir işbirliği ağının merkezinde yer almaktadır. 261 dış temsilciliğimizle dünyada en geniş dış temsil ağına sahip ilk 5 ülke arasındayız. Bu kapasitemizden ikili ilişkilerimizi geliştirmekte istifade etmekle kalmayıp, dost ve ortaklarımızla birlikte insanlığın müşterek hedeflerine ulaşması için de yararlanıyoruz.

Değerli Dostlar,

Antalya Diplomasi Forumu'nun uluslararası ilişkilere getireceği yeni perspektiflere ilaveten, yeni pratiklerin hayata geçmesine zemin hazırlayacağına inanıyorum.

Forum, farklılıklara açık olma, kuşatıcı olma ve küresel kriz alanlarına bölgesel çözümler üretme anlayışıyla, dünyadaki benzerlerinden ayrılmaktadır.

Antalya Diplomasi Forumu, aynı notaların farklı enstrümanlarla çalındığı yekpare, tekdüze bir dünya değil; içinde yaşadığımız gerçekliğin konuşulduğu, farklı yaklaşımların dile getirildiği, farklı tecrübelerin paylaşıldığı, farklı dünya tahayyüllerinin hayırda yarıştığı bir mecra olmaya çalışıyor. Bulduğumuz yerden gördüğümüzü paylaşmaya ve müzakere etmeye çalışan bir Forum olmaya çalışıyor.

Diplomasi, ancak bu farklılıklar tartışıldıkça gerçek yerini bulacaktır. Arabuluculuk da ihtilafların çözümü de sorunların tüm çıplaklığıyla ve bütün paydaşlarla ele alındığı bir ortamda sonuç verecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle, Sayın Cumhurbaşkanımıza, Antalya Diplomasi Forumu'na başından beri verdikleri güçlü destek ve himayeleri için şükranlarımızı sunuyorum.

Forumun hayata geçirilmesinde büyük emeği bulunan Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na teşekkür ediyor,

Forum'a üstün başarılar diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

LİDERLER PANELİ

ADF Leaders' Panel

Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak

Advancing Diplomacy in Times of Turmoil

Moderatörlüğünü TRT World'de sunucu Andrea Sanke'nin üstlendiği "Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak" başlıklı Liderler Paneli'ne Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani, Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rumen Radev ve Somali Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmud katılım sağlamıştır.

Moderatör Andrea Sanke panelistlerin, diplomatik krizleri nasıl çözümlediklerine, krizlerle baş ederken diplomasiye ne şekilde faydalandıklarına, Rusya-Ukrayna savaşı ve Kızıldeniz'deki gerilimlerden bahisle diplomatik dengeleri nasıl kurdukları ve gözettiklerine, bu krizlerin etkilerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin sorular yöneltmiştir. Katılımcılar önleyici diplomasi ve uluslararası hukukun önemi, diplomasiye gerektirdiği fedakarlık ve çabalar, ülkeler arası dayanışmanın krizlerin çözümündeki etkileri ile, güncel krizlerle ve bu krizlerin diğer coğrafyalara etkileriyle mücadele edilirken karşılaşılan sınamalara değinmişlerdir.

Bulgaristan Cumhurbaşkanı Radev, bağlantısallığın ve Türkiye-Bulgaristan arası sınır geçişlerinin kritik önemi haiz olduğunu belirtmiş; buna ek olarak "dijital bağlantısallık", "kültürel bağlantısallık" veya "enerji bağlantısallığı" gibi unsurların da krizlerin çözümündeki önemini altını çizmiştir. Radev devamlı, literatürde diplomasiye dış politikada ana enstrüman olarak kabul edildiğini, ancak bu durumun Ukrayna-Rusya arası ihtilaf ve Gazze'deki durumun ardından geçerli bir tanım olamayacağını, kendi değerlendirmelerine göre dış politikadaki dört ana enstrümanın "ekonomi, ordu, bilgi ve diplomasi" olması gerektiğini dile getirmiştir. Ukrayna'nın öncelikli hedefinin toprak bütünlüğünü korumak olduğunu ve desteklenmesi için ekonomik ve askeri enstrümanların kullanılmasına rağmen gelişme görülemediğini, hatta durumun daha da kötüleştiğini, bu gidişatın küresel etkileri de olduğunu, bunun sürdürülebilirliğinin sorgulandığını belirtmiştir. Savaşa ilişkin en büyük soruların "zafere"nin yeniden tanımlanması ile "ateşkes ve uzlaşma için değerlerden fedakarlık edilmesine" ilişkin olduğunu belirten Radev, ADF gibi forumlarla karar vericilerin bir araya getirilmesi ve diyalog kurulmasının kolaylaştığını belirtmiş; asimetrik savaş koşullarına atıfla, BM Genel Sekreteri Guterres'in

"Dünya değişti, ancak kurumlarımız değişmedi" ifadesini anımsatmış; BM'nin daha güçlü, kapsayıcı ve çoktarafli bir hale getirilebilmesi için çalışılması gerektiğini belirtmiştir.

Kosova Cumhurbaşkanı Osmani, işgal, soykırım veya savaş suçlarına maruz kalan ülkeler için çözümün diyalog ve çatışmaların barışçıl çözümlüyle mümkün olabileceğine, "diplomasiye seçmenin" fedakarlık gerektirmesi sebebiyle zor bir tercih olabileceğine, Kosova'nın bir milletin

geleceğinin inşasında diplomasiye rolüne iyi bir örnek olduğuna değinmiştir. Osmani, Kosova’da Rusya’yı destekleyen hiç kimse olmadığını ancak komşu ülke Sırbistan’da Rusya’ya desteğin çok yüksek olduğunu ifadeyle, Kosova’nın ise “Ukrayna’nın amaçladığı” kapsamlı bir barış doğrultusunda bölgenin istikrarının korunmasını desteklediğini dile getirmiştir. Osmani, Balkan coğrafyasında geçmişte yaşanan çatışma ve ihtilaflardan örnekler vererek, Balkanlarda gelecek nesillerin savaş koşullarında yaşamaması gerektiğini, barış için halkın önceliklendirilmesinin elzem olduğunu ifade etmiştir.

Somali Cumhurbaşkanı Mahmud, Afrika Boynuzu’nun kırılma ve stratejik öneme sahip bir bölge olduğunu, öte yandan Somali’nin terör örgütü Eş-Şebab ile mücadelesinin de ayrı bir sına olarak devam ettiğini, uluslararası ve ulusal sınımlarla eşzamanlı mücadelenin farklı dinamikleri bulunduğunu belirtmiştir. Cumhurbaşkanı Mahmud ayrıca, sorunların çözümünde ordunun ilk tercih olarak kullanılmaması gerektiğini, bunun yerine ordunun diplomasiye hizmet etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı Mahmud, El-Kaide bağlantılı bu örgütün uluslararası bir gündemi de olduğunu, Afrika Birliği’nin ülkedeki barışı koruma misyonunun sonunun gelmesi ile ülkede ulusal güvenliği tek başlarına temin etme sorumluluğunu üstleneceklerini ifade etmiştir. Halen bir devlet kurma sürecinde olan ülkesinin yerel siyaset ve aktörlere ilişkin zorluklarla mücadele ettiğini, komşu ülkelerin bu dengelere müdahale edebilecek tutumlarının da ayrı sınımlar yarattığını dile getiren Cumhurbaşkanı Mahmud, halklar ve sorunlu liderlerin ayrı değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

ADF PANEL

ADF PANEL

1. GÜN

ADF Panel

Gazze Temas Grubu
Gaza Contact Group

ADF Panel

Suriye'de İstikrara Giden Yol
Road to Stability in Syria

ADF Panel

Güney Kafkasya'da Barış, Güvenlik ve Bağlantısallık
Peace, Security and Connectivity in the South Caucasus

ADF Panel

En Az Gelişmiş Ülkeleri Desteklemek İçin Yeni Yaklaşımlar
New Approaches to Empower the Least Developed Countries

ADF Panel

Türk Dünyasında Kurumsallaşma: 21. Yüzyılda TDT
Institutionalization in the Turkic World: The OTS in the 21st Century

ADF Panel

Umut mu Aldatmaca mı? Orta Doğu'da Yeni Bir Zemin Tahayyülü
Hope or Hoax? Envisioning A New Ground in the Middle East

ADF Panel

Değişim Sürecinde Latin Amerika ve Karayipler
Latin America and the Caribbean in Transformation

ADF Panel

Artan Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve İslam Karşıtlığı
Rising Racism, Xenophobia and Islamophobia

ADF Panel

Krizler Döneminde Yenilikçi Arabuluculuk
Innovative Mediation in Times of Turmoil

2. GÜN

- ADF Panel** Sayın Emine Erdoğan'ın Evsahipliğinde Kadın, Barış ve Güvenlik Üzerine Yüksek Düzeyli Oturum
High-Level Session on Women, Peace and Security by H.E. Emine Erdoğan
- ADF Panel** Orta Doğu'da Kalıcı Bir Barışın Yapı Taşları
Building Blocks for a Permanent Peace in the Middle East
- ADF Panel** Küreselleşmiş Dünyada Bilim ve Teknoloji Diplomasinin Rolü
The Role of Science and Tech Diplomacy in a Globalized World
- ADF Panel** Göç Sınamalarına Karşı Sürdürülebilir Politikalar
Ongoing Challenges of Migration: Sustainable Policies
- ADF Panel** Asya-Pasifik Bölgesel Mimarilerinin İnşası: Uyumsuz Çıkarların Yarattığı Sınama
Building Asia-Pacific Regional Architectures: The Challenge of Unmatching Interests
- ADF Panel** Küresel Meseleler için Yerel Yaklaşımlar
Local Perspectives for Global Issues
- ADF Panel** Afrika'nın Potansiyelini Ortaya Koymak
Realizing the Potential of Africa
- ADF Panel** Balkanlar'da Sınamalar ve Fırsatlar
Challenges and Opportunities in the Balkans
- ADF Panel** Gıda Güvenliği: Büyüyen Bir Sınama
Food Security: A Rising Challenge
- ADF Panel** Enerji Güvenliğinde Değişen Paradigmalar
Shifting Paradigms in Energy Security
- ADF Panel** Küresel Güneyi Anlamak
Understanding the Global South

ADF PANEL

ADF Panel

AB'nin Küresel Dönüşümleri Şekillendirme Kabiliyeti
EU's Capability to Shape Global Transitions

ADF Panel

Bölgesel Mekanizmaların Rolü Ne Olmalı?
What Role for Regional Mechanisms?

ADF Panel

Avrupa Güvenlik Mimarisinin Geleceği
The Future of European Security Architecture

ADF Panel

Karadeniz: Bölgesel Sahiplenme Versiyon 2.0?
Black Sea: A Regional Ownership Version 2.0?

ADF Panel

Sahel: Güvenlik Risklerinden Kalıcı İstikrara
Sahel: From Security Risks to Lasting Stability

ADF Panel

Avrasya'da Yeni İşbirliği Dinamikleri
New Dynamics of Cooperation in Eurasia

ADF Panel

Uzay Diplomasisi: Yeni Fırsatlar Keşfetmek
Space Diplomacy: Exploring New Opportunities

ADF Panel

"Barış için Yeni Gündem": Barışa Doğru Paradigma Değişimi
"A New Agenda for Peace": Shift of Paradigm Toward Peace?

ADF Panel

Terörle Mücadelede Yeni Sınamalar
New Challenges in Countering Terrorism

ADF Panel

Düzenden Karmaşaya? Uluslararası Sistemdeki Mevcut Krize Dair
Tarihten Fikirler
From Order to Disorder? Historical Insights on the Contemporary
Crisis of International System

3. GÜN

ADF Panel

İklim Değişikliği: Gelecek Kuşaklar Bizi Nasıl Hatırlayacak?
Climate Change: How Will Future Generations Remember Us?

ADF Panel

Yapay Zeka ve Diplomasi: Yeni Sınırların Yönetilmesi
Artificial Intelligence and Diplomacy: Managing New Frontiers

ADF Panel

Diplomaside Kadın
Women in Diplomacy

ADF Panel

Bölgesel İşbirliğinde Kültür ve Eğitimin Rolü
The Role of Culture and Education in Regional Cooperation

1. GÜN

ADF Panel

Gazze Temas Grubu
Gaza Contact Group

Evsahipliğini Sayın Bakanımızın yaptığı "Gazze Temas Grubu" başlıklı panele, Mısır Dışışleri Bakanı Sameh Shukry ve Filistin Dışışleri Bakanı Riad Malki katılmıştır.

Sayın Bakanımız, 7 Ekim'den bu yana meydana gelen olayların Orta Doğu'daki dinamikleri ve öncelikleri değiştirdiğini, İsrail'in başta kadın ve çocuklar olmak üzere sivilleri topluca ayırım gözetmeksizin katletmesinin, Gazze'ye insani yardımları engellemesinin ve kelimelerle ifade edilemeyecek insani bir trajediye yol açmasının bölge ülkelerinin bu katliamlara dur demek için diplomatik alanda işbirliği yapmaları sonucunu doğurduğunu, ilk etapta 12 Kasım 2023 tarihinde İİT-AL Ortak Zirvesinde 57 ülkenin ortak tutumunu bildiren bir açıklama yayınladığını, ayrıca Zirve'de alınan kararları takip amacıyla İİT-AL Temas Grubunun kurulduğunu, bu amaçla Grubun on başkenti ve uluslararası kuruluşların genel merkezlerini ziyaret ettiğini, bu girişimin amacının bölge ülkelerinin tek bir ağızdan uluslararası toplumun çoğunluğunun duygu ve beklentilerini net bir şekilde dile getirmeleri olduğunu, bugün Gazze'de acil ateşkes sağlanmasına, İsrail'in vahşi saldırılarının ve katliamlarını durdurulmasına, Gazze'ye insani yardımların kesintisiz olarak ulaştırılması ve iki devletli çözüm temelinde barış sürecinin canlandırılmasına ihtiyaç duyulduğunu, bu vizyonun uluslararası toplumun kahir ekseriyeti tarafından paylaşıldığını, ancak Gazze'de kan akmaya devam ettiğini, insani yardımların ulaştırılmadığını, iki devletli çözümden halen uzak olduğumuzu ve gerçekleştirdikleri ortak temaslar çerçevesinde konuk iki Bakanın görüşlerini almak istediğini belirtmiştir.

Mısır Dışişleri Bakanı Shukry, İsrail-Filistin ihtilafına kalıcı çözüm bulmak üzere Türkiye ile Mısır işbirliğinin önem taşıdığını, bu bağlamda İİT-AL Temas Grubu kapsamında ortak girişimlerde bulunulduğunu, Refah sınır kapısının 8 Ekim 2023 tarihinden bu yana açık ve dört günlük bir ara dışında faal olduğunu, Gazze'ye yardım için mümkün olan her şeyi yaptıklarını, ancak insani yardım ulaştırma hususunda İsrail'in konvoyları kontrol-arama işlemlerinin süreci kısıtladığını,

sınırdan geçen TIR sayısının günlük 50 ila 200 arasında seyrettiğini, halbuki bu sayının 7 Ekim'den önce ortalama 500 kadar olduğunu, Mısır sınırındaki Refah şehrine halihazırda 1.3 milyon Filistinlinin sığındığını, 2720 (2023) sayılı BM Güvenlik Konseyi kararına rağmen insani yardımlar konusunda etkin bir çözüm geliştirilemediğini, birçok ülkenin yardımlarını El-Ariş sınır kapısı üzerinden sevkini teminen Mısır'a gönderdiğini, Gazze'ye yardım sağlamak konusunda büyük bir hayal kırıklığı ile karşı karşıya olduğumuzu, Gazze halkının sıkıntılarını hafifletmek adına BM ve ABD başta olmak üzere farklı aktörlerle işbirliğini sürdürdüklerini, ancak herhalükarda ateşkes sağlanmadığı müddetçe fazla bir şey yapılamayacağını ilk günden itibaren dile getirdiklerini, 21. yüzyılda ilk defa bir ihtilaf ortaya çıktıktan sonra acil ateşkes çağrısında bulunulmadığını, bunun bir ilk olduğunu, ateşkesin geçici kabulünün yalnızca ateşkesin uzun vadeli olacağına kanaat getirilmesi halinde gündeme gelebileceğini ve Ramazan ayı başlangıcına kadar ateşkes sağlanmaması durumunda durumun daha da tahrip edici bir noktaya gelebileceğini, Gazze'de uluslararası toplumun uyguladığı çifte standartlı

yaklaşımın uluslararası mekanizmaların zemin kaybetmesine neden olacağını, uluslararası hukukun ahlaki meşruiyetinin kaybolacağını, Gazze'deki olayların kökeninde 75 yıldır devam eden işgalin yattığını, İsrail-Filistin ihtilafında ilk defa buhran yaşanmadığını, Filistinlilerin vazgeçilmez hakları temin edilmedikçe bu tür krizlerin tekrarlanacağını ve şiddet sarmalının süreceğini, bu nedenle Filistin'in bağımsızlığının tanınması vaktinin geldiğini, bağımsızlık başvurusunun BM Şartı'nın 7. Bölümü (uluslararası barışa tehdit) kapsamında mümkün olabileceğini, bu konuda Türkiye ve Mısır'ın önemli rol oynayabileceklerini dile getirmiştir.

Filistin Dışişleri Bakanı Malki, Sayın Bakanımıza bu oturumu düzenledikleri için teşekkür etmiş; Gazze'de iki-üç hafta içinde ateşkes sağlanmaması halinde durumun daha vahim hale gelebileceğini ve bölgede olumsuz yansımalarının daha da artacağını, İsrail'in askeri hareketlerini başlatırken Hamas'ın külliyen yok edilmesi ve tüm rehinelere serbest bırakılması olmak üzere iki hedef belirlediğini, aradan geçen 146 günde bu hedeflere ulaşmadığını, İsrail'in esasen ilan etmediği zımni hedefler güttüğünü, öncelikle Gazze'nin tamamen yıkıma uğratılmasının hedeflendiğini, bu şekilde Gazze'nin meskun mahal olmaktan çıktığını, zira ikamet edecek herhangi bir bina veya altyapı kalmadığını, ikinci olarak Gazze halkının zorla göç ettirilmesinin hedeflendiğini, nitekim Gazze'de kuzeye düzenlenen askeri hareketlerle ortada bir barınma imkanı kalmadığını, bugün itibarıyla 1.5 milyon insanın sığındığı Refah bölgesine de hareket düzenlenmesinin planlandığını, bu şekilde Mısır üzerinde baskı kurularak Refah Sınır kapısının açılması ve Gazze halkının Mısır'a göç etmesinin hedeflendiğini, aksi takdirde Gazze halkının gidecek bir yerinin kalmadığını, İsrail'in Gazze'de katliamlara ve soykırıma devam ettiğini, İsrail'in UAD kararı çerçevesinde 26 Şubat tarihinde Güney

Afrika'ya yanıtını sunduğunu, sözkonusu davayı açan Güney Afrika'ya müteşekkir olduklarını, İsrail'in ihtiyati tedbir kararlarını uygulamadığını, nitekim Nablusi meydanında insani yardım bekleyen sivillere tanklarla saldırarak 114 kişinin ölümüne ve 700 kadar kişinin yaralanmasına neden olduğunu, Sayın Bakanımızın belirttikleri gibi Batı Şeria'da da kritik bir aşamaya gelindiğini, yasadışı yerleşimcilerin topraklarına el koyarak Filistinlileri bölgeden kovmak istediklerini, bu şekilde Filistin halkının Batı Şeria'dan Ürdün'e göç etmeye zorlandığını, İsrail'in Tevrat'ta kutsal topraklar olarak zikir edilen Batı Şeria'yı (Judea ve Samaria) işgal etmek istediğini, Netanyahu'nun Gazze'deki savaşın idamesi konusunda şahsi çıkarları bulunduğunu, zira savaşın sona ermesi halinde hakkındaki dört yolsuzluk davasının gündeme geleceğini, hükümetinin 7 Ekim olayları ile ilgili sorumluluğunun ortaya çıkacağını, partisinde (Likud) iç ayaklanma ile karşı karşıya kalacağını, nihayetinde savaşın sona ermesinin Netanyahu'nun siyasi kariyerinin sona ermesi anlamına geleceğini, Netanyahu'nun İsrail'i, Filistinlileri ve tüm bölgeyi kendi çıkarları için tutsak aldığını, bu amaçla müzakereleri tıkayan

bir yaklaşım izlediğini, nihayetinde barışın önünü tıkamayı hedeflediğini, savaşı Batı Şeria'ya, Harem-ül Şerif'e, güney Lübnan'a ve Suriye, Irak ve İran'a yaymak istediğini, Amerikalıları bölgesel savaşa çekmeye çalıştığını, Türkiye'nin yalnızca bu son krizde değil her vesileyle Filistin'e desteği için şükran duyduklarını, Filistinliler arası birliğin sağlanması yönünde ülkemizin büyük gayret gösterdiğini, Türkiye dahil çözüm için çabalayan İİT-AL Temas Grubu ülkelerine müteşekkir olduklarını, ancak tüm çabalara rağmen ateşkes sağlanması hususunda başarısız kaldığını, Gazze'nin kuzeyine hemen hiç yardım gitmediğini, güneye giden yardımın da yetersiz kaldığını, Türkiye'nin gönderdiği yardımların diğer uluslararası yardımlar gibi sınırda bekletildiğini, İsrail'in yardımları bekleterek açlığı bir silah olarak kullandığını, Gazze halkı kuzeyden güneye göçe zorlanırken de bugün Refah'a saldırı planlanırken de başarısız olduğumuzu, İsrail "hayır" dedikçe bir sonuç alınamadığını, İsrail'i durdurmak için farklı yöntemler icat etmek zorunda olduğumuzu, aksi takdirde daha fazla insanın hayatını kaybedeceğini belirtmiştir.

Moderatörlüğünü TRT World Editörlerinden Ghida Fakhry'nin yaptığı “Suriye’de İstikrara Giden Yol” başlıklı panele BM Genel Sekreteri’nin Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen, Suriye Müzakere Komisyonu Başkanı Bedir Camus, BM Suriye Krizi Bölgesel İnsani Koordinatörü Muhannad Hadi ve “Atlantic Council” isimli düşünce kuruluşunda Kıdemli Uzman Rich Outzen katılmıştır.

BM Genel Sekreteri'nin (BMGS) Suriye Özel Temsilcisi (SÖT) Geir Pedersen, Arap devletleri ve ülkemizin rejimle barışma süreçlerinden sonuç alınamadığını, ekonomik sınamaların arttığını, artan insani yardım ihtiyacına karşın bu konudaki uluslararası desteğin azaldığını, Gazze'deki savaşın Suriye'ye de sıçradığını, DEAŞ terör örgütünün Suriye'de yeniden faal olmaya başladığını, BM desteğine duyulan ihtiyacın daha da belirginleştiğini, Türkiye, İran ve Rusya gibi Suriye konusundaki tüm paydaşların masaya oturması gerektiğini, hiçbir tarafın tek başına savaşı kazanamayacağını tüm aktörlerin idrak ettiğini, artık savaşı kazanmak değil barışı kazanmanın mevzubahis olduğunu, muhalefet ve rejimin bir araya gelerek ortak paydada buluşmak zorunda olduğunu, siyasi sürece geniş kapsamlı bakılması ve Suriye'nin egemenliği ile bağımsızlığının öncelenmesi lazım geldiğini, Anayasa Komitesi'nin yeniden toplanması gerektiğini, Türkiye ve ABD'nin askerlerini çekmesi, siyasi süreç, yaptırımlar konusu, tutuklu ve kayıp şahıslar, mülteciler ve yerlerinden edilmiş kişiler gibi meselelerin hepsinin birbirine bağlı olduğunu ifade etmiştir.

YPG konusundaki soruya cevaben Pedersen, BM'nin terör örgütleri listesinde HTŞ-El Nusra, DEAŞ gibi örgütlerin bulunduğunu, Suriye'nin kuzeydoğusunda "SDG"nin fiili otorite olarak bulunduğunu, kuzeybatıda HTŞ ve Suriye Geçici Hükümeti'nin faal olduğunu, çözüm sürecine ülkemiz ve ABD dahil tüm ilgili aktörleri dahil etmek gerektiğini, kolay bir çıkış yolunun bulunmadığını teslim ettiği, bu meselenin diğer süreçleri durdurulmaması gerektiğini düşündüğünü anlatmıştır.

Suriye Müzakere Komisyonu (SMK) Başkanı Bedir Camus, Suriye'nin yalnızca RF-ABD-İran meselesi olmadığını, DEAŞ'ın Suriye'ye nasıl girdiğini ve ülkemizin gelerek Suriyelileri nasıl kurtardığını herkesin bildiğini, uluslararası toplumun diğer üyelerinin de katılımıyla bir masa etrafında toplanıp çözüm aranması icap ettiğini, çözümün de 2254 sayılı BMGK kararının uygulanmasından geçtiğini, SMK ve Suriye muhalefetinin her daim ve samimiyetle müzakerelerin olumlu sonuçlanmasına uğraştığını, (soruya cevaben) YPG ve Suriye'nin kuzeydoğusundaki iltisaklı yapıların tamamının terör örgütü olduğunu belirtmiştir.

BM Suriye Krizi Bölgesel İnsani Koordinatörü Muhannad Hadi, Suriye krizinde insani yardım çabalarının insani sorunlara ancak “geçici tedavi” sunduğunu ve insanları hayatta tutmaya çalıştıklarını, “reçete” ve “kalıcı tedavi”nin siyasi çözüm süreciyle gelebileceğini, Suriyelilerin içinde bulunduğu insani şartların kırmızı alarm verdiğini, 17 milyon insanın yoksullukla mücadele ettiğini, eğitim, kadın ve çocukların korunması, ekonomi ve sağlık gibi alanlarda da sorunların büyüdüğünü belirtmiş; Suriye’de insani yardım konusunda ortaya çıkan boşlukların başka aktörler tarafından olumsuz yönde doldurulduğuna dikkat çekmiş, insani yardım alanında Suriye’nin kuzeydoğusu ile kuzeybatısı arasında ayırım yapmadıklarını söylemiştir.

“Atlantic Council” isimli düşünce kuruluşunda Kıdemli Uzman Rich Outzen Suriye’de RF ve İran’ın doğrudan müdahalelerinin sözkonusu olduğunu, rejime diplomatik alan dahil yeterli miktarda baskının yapılmasıyla müzakerelerdeki tıkanıklığın aşılabileceğini, krizin çözümü ve istikrar için ABD ve ülkemizin birlikte çalışması icap ettiğini, ABD’nin ise DEAŞ’la mücadele, İran’ın Suriye’deki ve İsrail

aleyhindeki faaliyetleri ışığında “direksiyondan elini çekmemek için” Suriye’de bulunduğunu, Türkiye-ABD ilişkileri açısından son dönemde olumlu adımlar atılmakta olduğunu, önümüzdeki dönemde daha somut işbirliği süreçleri sağlanmasını temenni ettiğini dile getirmiştir.

ADF Panel

Güney Kafkasya'da Barış, Güvenlik ve Bağlantısallık Peace, Security and Connectivity in the South Caucasus

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Alican Ayanlar'ın üstlendiği "Güney Kafkasya'da Barış, Kalkınma ve Bağlantısallık" başlıklı panel 1 Mart 2024 tarihinde, Türkiye ve Ermenistan Normalleşme Süreci Özel Temsilcisi Büyükelçi (E.) Serdar Kılıç, Ermenistan Ulusal Meclis Başkan Yardımcısı ve Normalleşme Süreci Özel Temsilcisi Ruben Rubinyan, Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın Dışişlerinden Sorumlu Yardımcısı Hikmet Hacıyev, Gürcistan Dışişleri Bakan Yardımcısı Lasha Darsalia ve AB'nin Güney Kafkasya ve Gürcistan Krizi Özel Temsilcisi Toivo Kläär'in katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir.

Ruben Rubinyan; Karabağ'da geçen Eylül ayındaki operasyon sonrası iki ülke liderleri seviyesindeki görüşmelerin kesilmesine rağmen, barış müzakerelerinin sekteye uğramadığını, 1991 Almatı Bildirgesi temelinde sınır delimitasyonu görüşmelerinin devam edebileceğini, bağlantısallığın önemli bir konu olduğunu, bölgesel ulaşımın, ülkelerin egemenlik ve eşitlik hakları ve karşılıklı ilkelere dayanarak engelsiz olması gerektiğini, tarafların birbirlerine karşı toprak iddialarının bulunmadığına dair yazılı bir akdin imzalanabileceğini, Ermenistan Anayasası ve yasal mevzuatına ilişkin Bakü tarafından dile getirilen eleştirilerin Ermenistan'ın iç meselesi olduğunu ve barış süreciyle ilgisinin bulunmadığını, Ermenistan'da Azerbaycan'ın "Zengezur" olarak ifade ettiği bir bölgenin bulunmadığını, Azerbaycan'a "extra-territorial" bir koridor izni verilmesinin mümkün olmayacağını, Ermenistan'ın savunmasını güçlendirmek amacıyla silah satın aldığını, ancak Azerbaycan'ın farklı ülkelere tedarik ettiği silahların savunma amaçlı olmadığını, Türkiye ile normalleşme müzakerelerine başlamak için önkoşul öne sürmediklerini; Ermenistan-Türkiye ilişkilerinin geçmişinde çok sorunlu dönemlerin yaşandığını, doğal olarak normalleşme sürecinin vakit alacağını, ancak Ermenistan'ın elinden geleni yapmaya hazır olduğunu belirtmiştir.

Hikmet Hacıyev; Karabağ sorununun kapandığını, artık gündemlerinde barış ve bölgesel işbirliğinin olduğunu, iki ülke arasındaki barış gündemini belirleyen beş temel ilkenin Azerbaycan tarafından oluşturulduğunu, Ermenistan'ın içişlerine karışma amacında olmadıklarını, ancak Ermenistan Anayasası'nda Azerbaycan'ın toprak bütünlüğüne hilafına bazı maddeler bulunduğunu, barış anlaşmasının bölgesel sahiplenme ve iyi niyet çerçevesinde imzalanabileceğini, Azerbaycan ve Gürcistan arasındaki mevcut bölgesel işbirliği modelinden

Ermenistan'ın ne yazık ki faydalanamadığını, Azerbaycan'ın Güney Kafkasya'da yeni bağlantı hatlarını kurmaya devam edeceğini, Güney Kafkasya ve Orta Koridor'un sahip olduğu yıllık 700 milyar Dolar ticaret hacmi kapasitesini artırmayı amaçladıklarını, güvenlik konusunun Orta Koridor boyunca kritik altyapının korunması açısından önemli olduğunu ve Azerbaycan'ın bu amaçla ülkemiz ve Gürcistan'la işbirliği yaptığını kaydetmiştir.

Lasha Darsalia; Aralık 2023'te AB'ye adaylık statüsü alan Gürcistan'ın Avrupa-Atlantik kurumlarıyla entegrasyonu hedeflediğini, Ermenistan-Azerbaycan barış görüşmelerinin biran önce sonuç vermesini umduklarını, her iki ülkeye de değer verdiklerini, ülkemiz, Azerbaycan ve Ermenistan'ın Gürcistan'ın ortakları olduğunu, son yıllarda önemi daha fazla anlaşılan Orta Koridor gibi projelerin bölgesel barış ve işbirliğine katkı sağlayabileceğini, Karadeniz güvenliği bağlamında bölge ülkeleri ile NATO ve AB gibi teşkilatlar çerçevesindeki işbirliğinin, kritik altyapının korunması için hayati öneme sahip olduğunu, Türkiye'nin NATO üyesi olarak bu süreçte önemli bir rol oynadığını dile getirmiştir.

Toivo Klaar; AB'nin Güney Kafkasya'da uzun vadeli güvenlik ve istikrarın sağlanmasına odaklandığını, barışın sadece savaşın sona ermesi olmadığını, tarafların kabul edeceği adil ve kapsamlı bir çözümün gerekli olduğunu, Ermenistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği'ne üyeliğini saygıyla karşıladıklarını, Gürcistan'ın yanısıra Azerbaycan'ın da AB'yle özel ilişkilerinin bulunduğunu, her ülkenin AB'yle ilişkilerindeki boyutu belirlemedeki egemen kararına saygı duyduklarını, Türkiye'nin, gelecekte Gümrü-Kars Demiryolu gibi projelerle bölgesel istikrara güçlü bir katkı sunabileceğine inandığını ifade etmiştir.

Türkiye ve Ermenistan Normalleşme Süreci Özel Temsilcisi Büyükelçi (E.) Serdar Kılıç; Ermenistan'la normalleşme sürecindeki nihai amacın ilişkilerin tam normalleşmesi olduğunu, sürecin ilerletilmesi için tarafların herhangi bir önkoşul öne sürmediklerini, güven inşası sürecine odaklanıldığını, bölgedeki stratejik değişikliklerle ortaya çıkan fırsatların iyi değerlendirilmesi gerektiğini, son aylarda arabulucular olmadan, ikili bazda yapılan

görüşmelerde daha fazla mesafe alındığının görüldüğünü, bu sebeple ikili temelde yürütülen müzakerelerin desteklenmesi ve tarafların kendi çözümlerini bulmalarına imkan tanınmasının yerinde olacağını, bölgesel sorunlara kalıcı çözümün, bölge ülkelerinin sorunları sahiplenme iradelerini göstermesiyle sağlanabileceğini, Ermeni diasporası içindeki radikal unsurların normalleşme ve barış süreçlerine olumsuz etkilemesine izin verilmemesi gerektiğini kaydetmiştir.

En Az Gelişmiş Ülkeleri Desteklemek İçin Yeni Yaklaşımlar

New Approaches to Empower the Least Developed Countries

Moderatörlüğünü En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) için BM Teknoloji Bankası Yönetim Konseyi Üyesi Taffere Tesfachew'in yaptığı "EAGÜ'leri Desteklemek İçin Yeni Yaklaşımlar" başlıklı panele, Gine-Bissau Dışişleri Bakanı Carlos Pinto Pereira, Güney Sudan Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı James Pitia Morgan, Orta Afrika Cumhuriyeti (OAC) Dışişleri, Frankofoni Yurtdışındaki Orta Afrikalılar Bakanı Sylvie Baipo-Temon BM Kalkınma Programı (UNDP) İstanbul Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezi (ICPSD) Direktörü Sahba Sohmani, EAGÜ'ler için BM Teknoloji Bankası (UNBLDC) İcra Direktör Vekili Federica Irene Falomi katılmıştır.

Gine-Bissau Dışışleri Bakanı Pereira, pandemi ve Ukrayna savaşı öncesinde de EAGÜ'lerin ciddi sorunlarla boğuştuğunu, sorunların kökenine inilmesi gerektiğini, düşük eğitim seviyesi, ulaşım ve altyapı yetersizliği gibi temel sorunların aşılması halinde sürdürülebilir sosyal kalkınmanın mümkün olamayacağını, II. Dünya Savaşı sonrasında hayata geçirilen Marshall Planı'na benzer bir kalkınma girişiminin maalesef EAGÜ'ler için bulunmadığını, Bretton Woods kurumları gibi eskimiş yapıların mevcut sınamalara yanıt veremediğini, Küresel Güney'in uyanmasının lazım geldiğini, yeni finansman modellerinin belirlenerek gerekli adımların atılması gerektiğini belirtmiştir.

Güney Sudan Dışışleri Bakanı Morgan, EAGÜ'lerin de küresel imkan ve fırsatlardan yararlanmayı arzuladığını, ancak teknoloji transferi başta olmak üzere kalkınma işbirliğine ihtiyaç duyduklarını, yapısal dönüşüm ve dayanıklılık için gerekli politikaların oluşturulması gerektiğini, ADF gibi girişimlerin EAGÜ'lere görünürlük ve sorunlarının uluslararası gündemde yer almasına imkan sağladığını, EAGÜ'lerin küresel sınamalardan daha fazla

etkilendiğini, yatırım ve tek taraflı zorlayıcı tedbirlerin sürdürülebilir kalkınmaya ket vurduğunu, bu nedenle kaldırılması gerektiğini vurgulamıştır.

OAC Dışışleri Bakanı Baipo-Temon, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SDG) ulaşılabilmesi için Afrika'daki birçok ülkenin 2030'a kadar yıllık ortalama %8 oranında kesintisiz büyümesi gerektiğini, bu hedefe ulaşabilmek için 400-500 milyar Dolarlık bir finansman desteği lazım geldiğini, mevcut şartlarda bunun mümkün görünmediğini, EAGÜ'lerin geride kalmadığını, bilakis geride bırakıldığını, geçmişte sömürgeciliğe maruz kalan coğrafyaların günümüzde modern sömürgecilikle karşı karşıya kaldığını, büyük ülkelerce kendilerine empoze edilmeye çalışılan kalkınma hedeflerine tabi olmak yerine kendi öncelik ve kalkınma modellerini belirlemelerinin önem arzettiğini, Afrika'nın hiçbir ülkesinin BM Güvenlik Konseyi'nde temsil edilmediğini ve daha adil ve eşit bir uluslararası sistemde söz hakları bulunması gerektiğini kaydetmiştir.

UNDP ICPSD Direktörü Sohmani, son yıllarda iklim değişikliği, gıda güvenliği, pandemi gibi birçok küresel sınamayla karşı karşıya kaldığını, diğer

taraftan günümüzde değişimin çok hızlı gelişmekte olduğunu, buna ayak uydurabilmek için genç nüfusun yeterli donanım ve becerilerle donatılması gerektiğini, ülkemizin desteği ile UNTBLDC'yle işbirliği halinde hayata geçirilen "Frontier Tech Leaders" programıyla gençlerin veri alanında yetkinliklerini artırmayı hedeflediklerini ifade etmiştir.

BM Teknoloji Bankası (UNTBLC) icra Direktör Vekili Falomi, evsahipliği ve kesintisiz desteği için bu vesileyle bir kez daha ülkemize şükranlarını sunmak istediğini, bilim, teknoloji ve inovasyon (STI) alanında münhasıran EAGÜ'lere hizmet sunan UNTBLDC'nin "Teknoloji İhtiyaç Değerlendirmesi" (TNA) çalışmasıyla EAGÜ'lerin temel ihtiyaçlarını belirleyebildiklerini, TNA'ların yapısal dönüşümler için ülke bazında hangi sektörlere odaklanması gerektiğine ilişkin bir yol haritası işlevi gördüğünü, 2022-2031 EAGÜ'lere yönelik Doha Eylem Programı'nın (DPoA) UNTBLDC'nin kritik rolünün (focal point) teyit edildiğini belirtmiş; DPoA'da da yer aldığı üzere, BM üyesi ülkelerin UNTBLDC'ye taahhüt ettikleri mali ve aynı desteği vermeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Türk Dünyasında Kurumsallaşma: 21. Yüzyılda TDT Institutionalization in the Turkic World: The OTS in the 21st Century

Moderatörlüğünü Türk Dünyası Teşkilatı (TDT) Genel Sekreteri, Büyükelçi Kubanıçbek Ömüraliyev'in yaptığı "Türk Dünyasında Kurumsallaşma: 21. Yüzyılda TDT" başlıklı panele Kazakistan Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Murat Nurtleu, Azerbaycan Dışışleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Kırgız Cumhuriyeti Dışışleri Bakanı Ceenbek Kulubayev, Özbekistan Dışışleri Bakanı Bahtiyor Saidov ve Milletvekili, NATO PA Türk Delegasyonu Başkanı Mevlüt Çavuşoğlu katılım sağlamıştır.

TDT Genel Sekreteri Büyükelçi Kubaniçbek Ömüraliyev, TDT'nin kurumsallaşma yönünde geçtiğimiz 30 yılda büyük aşamalar kat ettiğini, Türk İşbirliği Teşkilatları çerçevesinde sürdürülen çalışmaların Türk Dünyasına büyük fayda sağladığını, TDT'nin toplu olarak değerlendirildiğinde dünyanın 14. büyük ekonomisi ve dünya ekonomi piyasasının önde gelen bir aktörü olduğunu, toplamda 1,5 trilyon Doları bulan GYSİH ile 170 milyonu aşan genç ve dinamik nüfusumuzun geleceğe olumlu bakmamızı sağladığını ifade etmiştir.

TDT Dönem Başkanı Kazakistan'ın Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Murat Nurtleu, Sayın Bakanımız ve eski Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na Antalya Diploması Forumu'nda bir araya gelme imkanı verdikleri için teşekkür etmiş; Türkiye'yi her durumda desteklediklerini, bölgesel entegrasyonun sağlanması yönünde yaptığımız çalışmaların büyük önem arzettiğini, bu işbirliğimizin ekonomik kalkınmamızı hızlandıracağını, TDT'nin özellikle son 15 yılda önemli başarılar elde ettiğini, Türk işbirliğinin büyük bir potansiyele sahip olduğunu, oluşturduğumuz istişare mekanizmalarının bu potansiyelin hayata geçirilmesine katkı sağladığını ve işbirliğimizin giderek güçlendiğini dile getirmiştir.

Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Türkiye'nin ADF bağlamında elde ettiği başarıyı aynı zamanda Türk Dünyası'nın başarısı olarak gördüklerini, Türkiye'nin dünyadaki üçüncü büyük diplomatik güç haline gelmiş olmasının bir gurur kaynağı olduğunu, bu başarı için başta Sayın Cumhurbaşkanımızı, Sayın Bakanımızı ve ADF'ye öncülük eden eski Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nu tebrik ettiğini, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in Türk Devletlerini aile olarak tanımladığını, Türk Dünyasının genç nüfusa ve büyük bir potansiyele sahip olduğunu, ortak dile dayalı işbirliği platformu olarak kurulan TDT'nin bugün her alanda gelişmeye açık kurumsal yapıya

kavuştuğunu, bu büyük potansiyelin üçüncü tarafların ilgisini çektiğini, Azerbaycan'ın TDT ülkelerine gerçekleştirdiği toplam yatırımın 20 milyar Doları aştığını, Türk Dünyasının tarihte dış etkenler sebebiyle bölündüğünü, bu durumu düzeltmek için büyük mesafeler katettiğimizi, uluslararası kurumların çöküntü içinde olduğu mevcut konjunktürde TDT gibi bölgesel girişimlerin önem kazanmakta olduğunu belirtmiştir.

Kırgız Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Ceenbek Kulubayev, Türk Diplomasinin dünyayı başarıyla analiz ettiğini, ülkemizin çalışmalarının Türk Dünyasının gelecek vizyonuna da etki ettiğini, Türk Yatırım Fonu'nun hayata geçirilmesinin işbirliğimizin devamlılığı için en önemli kararlarımızdan biri olduğunu, Kırgızistan'ın gelecek çalışmalarında ve dönem başkanlığında TDT bağlamında yatırımları önceleyeceğini, malların serbest dolaşımı ve ulaşım altyapısının geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmesine önem atfettiklerini, Trans-Hazar ticaret hacminin arttığını ve bu durumun ulaştırma işbirliğinin geliştirilmesinin önemine işaret ettiğini, su ve sürdürülebilir enerji güvenliği için de işbirliği yapmamız gerektiğini, Türk İşbirliği Teşkilatları'nın önemli kazanımlar sağladığını dile getirmiştir.

Özbekistan Dışişleri Bakanı Bahtiyor Saidov, TDT'nin ulaştığı noktanın Türk Dünyası'nın ortak başarısı olduğunu, TDT'nin dünyadaki temel dönüşümler ışığında önem arzettiğini, bağlantısallığın yeni bir gündem maddesi olarak önem kazanmakta olduğunu, genç teşkilatımızın kurumlarının oluşturulması için Özbekistan'ın gereken desteği vermeye hazır olduğunu, bölgemizde barış ve istikrarın sağlanmasının kritik bir önem taşıdığını, Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev'in teklif ettiği Türk Kalkınma Bankası'nın oluşturulmasına önem atfettiklerini, mevcut projelerimize ilaveten Güneydoğu Asya ile bağlantısallığın kurulmasının gerektiğini, enerji alanında işbirliğine ihtiyaç duyduğumuzu, raylı sistemler ve ulaştırma alanında yapılacak işbirliğimizin ülkelere fayda getireceğini, Türk Dünyasının Rönesansını yaratabilmek için gençlik çalışmalarını öncelememiz gerektiğini söylemiştir.

NATO PA Türk Delegasyonu Başkanı, Milletvekili Mevlüt Çavuşoğlu, TDT'nin güçlenmesiyle Türk Devletleri arasındaki işbirliğinin de güçlendiğini, Türkmenistan'ın da TDT'ye tam üye olmasını umduğumuzu, 21. yüzyılın Türk Yüzyılı olması için

çalışmalarımıza devam ettiğimizi, Teşkilatımızın diğer bölgesel kuruluşlar tarafından rakip olarak görülmemesi gerektiğini, TDT'nin Avrupa-Asya arasında bir istikrar alanı yarattığını, bölgemizin istikrarının tarihi İpek Yolu boyunca istikrar ve refah da yaratacağını, bölgemizdeki göç ve terörden kaynaklı sınamalara karşı ortak politikalar geliştirmemiz gerektiğini, bölgesel sahiplenmeyi ve bölge ülkelerini kapsayan girişimleri desteklediğimizi ifade etmiştir.

ADF Panel

Umut mu Aldatmaca mı? Orta Doğu'da Yeni Bir Zemin Tahayyülü Hope or Hoax? Envisioning A New Ground in the Middle East

Moderatörlüğü SETA Başkanı Prof. Dr. Burhannedin Duran tarafından üstlenilen "Umut mu Aldatmaca mı? Orta Doğu'da Yeni Bir Zemin Tahayyülü" başlıklı panele, Al Sharq Forum Başkanı Wadah Khanfar, US Middle East Project Başkanı Daniel Levy, Middle East Eye Eş-Kurucusu ve Eş-Editörü David Hearst ile İletişim Danışmanı Mahomed Faizal Dawjee konuşmacı olarak katılım sağlamıştır.

Panelde, İsrail'in Filistinlilere yönelik saldırıları ile bu saldırıların uluslararası normlara aykırılığı tartışılmış; panelistler, İsrail'in Gazze'ye yönelik eylemlerinin uluslararası hukuka aykırı olduğunu vurgulamıştır. İsrail'in bu eylemlerinin, kendisine yönelik ciddi suçlamaları gündeme getirdiği belirtilmiş; ayrıca, İsrail'in bu tutumunun uluslararası toplum tarafından yeterince kınanmadığı, bu sessizliğin de uluslararası normların zayıflamasına yol açtığı üzerinde durulmuştur.

İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği "soykırımın" Batılı güçler tarafından desteklendiği, bu tavırları sonrasında bu güçlerin uluslararası değerler konusunda iddialı olamayacağı ifadeyle, ABD'nin dünyaya ders verme tutumu eleştirilmiştir.

ABD'nin sadece ateşkesi sağlamakta başarısız olmadığı, aynı zamanda İsrail'e silah sağlayarak aktif bir rol oynadığı, İsrail yerleşim projesinin bireysel bir girişim olmadığı, devlet destekli bir eylem olduğu vurgulanmıştır. Demografik mühendislik, silah sağlama ve her gün işlenen uluslararası hukuk ihlallerine dikkat çekilmiştir.

Panelde, mevcut uluslararası düzenin sınırları ve bu düzenin gelecekte nasıl dönüşebileceği üzerinde durulurken, bazı panelistler, dünya

düzeninin çok kutuplu bir yapıya evrilebileceği ve bu süreçte Batı'nın etkisinin azalabileceği öngörüsünü paylaşmışlardır.

Panelistlerce, Batı toplumlarında, özellikle genç nesiller arasında, bu çatışmaya yönelik artan bilinç ve tepkinin önemine işaret edilirken, yapılan eylemler ve halkın bu konudaki tutumları, konunun uluslararası alandaki algılanışına yönelik umut verici gelişmeler olarak değerlendirilmiştir.

Güney Afrika'nın UAD'na yaptığı 1948 BM Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin İsrail tarafından ihlal edildiğine dair başvurusunun önemine dikkat çekilirken, Güney Afrikalı panelist Mahomed Faizal Dawjee, apartheid rejimine dair Güney Afrika tecrübesine ve Filistin'in içinde bulunduğu duruma dair kıyaslamalarda bulunmuştur.

ADF Panel

Değişim Sürecinde Latin Amerika ve Karayipler Latin America and the Caribbean in Transformation

Moderatörlüğünü COMEXI Başkanı Sergio Alcocer'in yaptığı "Değişim Sürecinde Latin Amerika ve Karayipler" başlıklı panele, Panama Dışişleri Bakanı Janaina Tewaney Mencomo, Kolombiya Dışişleri Bakan Yardımcısı Francisco Jose Coy Granados, Guatemala Dışişleri Bakan Yardımcısı Monica Renata Bolanos Perez katılmıştır.

Panelde, Latin Amerika ve Karayipler'e (LAK) dair başlıca sınamalar, yoksulluk, eşitsizlik, yerli nüfusların sisteme dahil edilememeleri, göç ve iklim değişikliği olarak sıralanmış; fırsatlar olarak ise demokrasinin kalkınma için en iyi araç olduğuna atıfla, LAK'ın değiştiği, yeni nesillerin iktidara gelmekte olduğu, bunların komünizm ve kapitalizm gibi ideolojilerden uzaklaşmak ve pragmatizme yönelmek istedikleri belirtilmiştir.

LAK'ın dünya düzeninin inşasına nasıl katılacağına odaklanılmasının gerektiği belirtilerek, pandemiden sonra LAK'ta değişiklikler olduğu, toplumsal seferberlik oluştuğu, devletlere ve demokrasiye olan inancın zayıfladığı ve seçimlerde sürprizler yaşandığı, halkların ihtiyaçlarını karşılamak için demokrasinin yeniden inşa edilmesi gibi büyük sınavlardan geçtiği kaydedilmiştir.

LAK'ın, dünyanın en adaletsiz coğrafyalarından biri olmasından dolayı yolsuzluk ve organize suç ile kapsamlı bir mücadeleye girilmesine ihtiyaç duyulduğu, organize suç örgütlerinin siyasete doğrudan dahil olarak seçimlerde aday dahi belirledikleri, bunların sınıraşan bir örgütlenmeyle birbirleriyle ilişki içinde oldukları, bu sebeple devletlerin birlikte mücadelesinin bir seçenek değil zorunluluk olduğuna dikkat çekilmiştir.

LAK'ın son dönemde karşı karşıya kaldığı bir diğer önemli sorunun düzensiz göç olduğuna dikkat çekilen oturumda, bölgenin çeşitli ülkeleri tarafından sunulan sığınma imkanlarına rağmen, yasal yollardan Latin Amerika'ya ulaşanların, sözkonusu coğrafyayı Kuzey Amerika'ya yasadışı göç için bir yol olarak kullandığını, bölgenin özellikle Asya ve Afrika olmak üzere kıta dışından sayıları milyonlara ulaşan düzensiz göçmen tarafından kullanıldığı ve uluslararası boyutta faaliyet gösteren iyi organize olmuş suç örgütleri eliyle gerçekleştirilen insan kaçakçılığının merkezi haline geldiği kaydedilmiştir.

Panama sınırları içinde yer alan Darien Geçidi'nin Güney'den Orta Amerika'ya açılan kapı olduğu ifade edilirken, Orta Amerika'nın da düzensiz göç yolunda dünya için adeta bir darboğaz halini aldığı, sorunun çözümü için yine ortak çalışmanın önemi vurgulanmıştır.

LAK ülkelerinin on yıllardır kolektif çalışmanın önemini konuştuğu, hatta Amerikan Devletleri Örgütü çatısı altında birleştiği, bahsekonu örgütün faaliyette olan tek örgüt olmadığı, Latin Amerika ve Karayip Ülkeleri Topluluğu (CELAC) ve Karayip Topluğu (CARICOM) gibi diğer bölgesel oluşumların da coğrafyanın sorunlarına çözüm olamadığı ifade edilmiş; bölge ülkelerinin birleşmesini zor kılan And Dağları, Amazon Ormanı, Karayip bölgesi gibi coğrafi engellerin yanısıra, bu örgütlerin sağladığı önemli altyapıya rağmen çoğu zaman ortak bir hedeften yoksun olarak çalışmakta oldukları, ortak hedeflere ve motivasyona ihtiyaç duyulduğu, LAK'taki kuruluşların hedefinin bulunmadığı, kurumların amacın üstünde tutuldukları, bu halde de işbirliği yapma isteğinin kaybedildiği belirtilmiştir. Uluslararası örgütlerin ilk hedefinin eşitsizliğin ortadan kaldırılması olduğu ifade edilmiştir.

LAK denilince Çin ve ABD'nin görmezden gelinemeyecek iki gerçeklik olduğuna dikkat çekilirken, özellikle ABD ve bölge ülkeleri arasındaki karşılıklı ve tarihsel ilişkinin altı çizilmiştir. Çin'in bölgedeki varlığının özellikle ticari olarak gelişmekte olduğu ifade edilmiştir. LAK ülkesi vatandaşı olarak ABD'de yaşayan ve sayıları giderek artan önemli bir diasporanın varlığına, ABD'nin bölge ülkelerinin çoğunluğu için en önemli stratejik ve ticari ortak olduğuna, öte yandan ABD'nin bölgedeki tarihsel ağırlığının yadsınamaz bir gerçeklik olduğuna dikkat çekilmiştir.

Artan Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve İslam Karşıtlığı Rising Racism, Xenophobia and Islamophobia

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Maria Ramos'un yaptığı "Artan Irkçılık, Yabancı Düşmanlığı ve İslam Karşıtlığı" başlıklı panele, Avrupa Konseyi (AK) Genel Sekreteri Marija Pejčinović Burić, Birleşmiş Milletler (BM) Medeniyetler İttifakı (MI) Yüksek Temsilcisi Miguel Ángel Moratinos, AGİT Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele Özel Temsilcisi Büyükelçi Evren Dağdelen Akgün, AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR) Direktörü Matteo Mecacci ile Ürdün Eski Başbakanı ve Uluslararası Adalet Divanı Eski Başkan Yardımcısı Awn Al-Khasawneh katılmıştır.

AK Genel Sekreteri Burić, AK'nin Müslümanlara karşı ayrımcılık da dâhil her türlü ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadeleye önem verdiğini; İslamofobi ile birlikte antisemitizmin de yükselişte olduğunu; ırkçılık, ayrımcılık ve her türü nefretle mücadelenin mağdur merkezli bir yaklaşım ile koruma, önleme ve cezalandırma olmak üzere üç adımda ele alınması gerektiğini belirterek, nefret suçlarına ilişkin cezai takibatın da koruma ve önleme mekanizmaları kadar kritik olduğunu vurgulamıştır. Adigeçen, bu çerçevede, kolluk güçleri ve yargı makamlarının ırkçılık, ayrımcılık ve nefret suçu teşkil eden eylemleri ayırt edebilmelerini teminen eğitilmeleri gerektiğine, söz konusu eylemleri kınamanın yeterli olmadığına, bu akımlarla mücadele için siyasi iradeye ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekmiştir.

BM Mİ Yüksek Temsilcisi Moratinos, nefret suçlarının artış eğiliminde olduğunu, ırkçı söylemin politikacılar ve önde gelen şahsiyetler tarafından sıklıkla kullanıldığını ve teşvik edildiğini kaydederek, bu eğilimin ortadan kaldırılabilmesi için karşılıklı saygı zemininde bir anlayışın gerekli olduğunu belirtmiştir. Yüksek Temsilci, din ve ifade özgürlüklerinin birbirinden üstün olmadığını ve eşit öneme sahip olduğunu kaydetmiş;

Avrupa Parlamentosu seçimleri öncesinde aşırı sağcı partilerin söylemini İslam tehlikesi üzerine kurduğunu, bu anlayışla mücadele edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Adigeçen, Kur'an-ı Kerim yakma ve kutsal mekanlara saldırı eylemlerinin devamlı olarak kınandığını ancak kınamanın yeterli olmadığını ifadeyle, her türlü ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadelenin süreklilik gerektirdiğini, bu akımların önlenbilmesi için kolluk güçleri ve yargı makamlarında gerekli prosedürlerin oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır.

AGİT Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele Özel Temsilcisi Büyükelçi Evren Dağdelen Akgün, geldiğimiz noktada büyük artış göstermiş olan Müslümanlara karşı nefrete dayalı ayrımcılıkla mücadelede bu sorunun temel nedenlerinin irdelenmesi gerektiğini; kültürel hoşgörüsüzlüğün inkâra, ırkçılığın da saldırganlığa yol açtığını, Müslümanlara karşı ayrımcılık ve hoşgörüsüzlüğün çok farklı ve karmaşık sebepleri olduğunu, bunların kısaca siyasi, sosyal, ekonomik ve psikolojik/tarihi sebepler olarak özetlenebileceğini, bugün İsrail'in Gazze'ye saldırıları bağlamında görüldüğü üzere, Filistin'de olduğu gibi çözümsüz kalan siyasi sorunların, iyi yönetilemeyen göç olgusunun toplumlarda

yol açtığı kutuplaşmaların, ekonomik sorunların sorumluluğunun toplumun “ötekileştirilen” bölümüne yüklenmesinin, tarihi veya kişisel düzeydeki önyargıların ve bunların popülist siyasetçilerce kullanılmasının bu nedenler arasında sayılabileceğini, Müslümanların ve İslam’ın yüzyıllar boyunca medeniyetlerin gelişimine önemli katkılarda bulunduğunu, Müslüman topluluklarla sağlıklı ilişkiler kurulmasının gerekli olduğunu, bu bağlamda dinler ve kültürler arası karşılıklı saygı ve anlayışın önem taşıdığını, bugün karşı karşıya bulunduğumuz çok çeşitli sınamaların ancak ortak çabalarla çözümlenebileceğini, bunun için insanların barış içinde birlikte yaşayabildikleri toplumlara ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

ODIHR Direktörü Mecacci, nefret suçlarıyla mücadelede raporlama ve veri derlemenin kritik önemi haiz olduğunu, Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarının büyük bir çoğunluğunun rapor edilmediğini, ODIHR’in nefret suçlarına ilişkin en geniş veri tabanına sahip olduğunu, verilerin toplanmasında devletlerle birlikte STK’ların da önemli rol oynadığını, devletlerin raporlama konusunda daha hassas davranması gerektiğini, sözkonusu eylemlerin suç olarak tanımlanmasının ve cezai müeyyidelere bağlı tutulmasının elzem olduğunu, medyanın göçmenleri Avrupalı yaşam tarzına bir tehlike gibi yansıtmaktan vazgeçmesi gerektiğini, nefret suçları durdurulmazsa son derece tehlikeli tepkilerle karşı karşıya kalınabileceğini kaydetmiştir.

Ürdün Eski Başbakanı ve Uluslararası Adalet Divanı Eski Başkan Yardımcısı Awn Al-Khasawneh, ifade özgürlüğünün istenen her şeyi söylemek anlamına gelmediğini, uluslararası hukuk, hukukun üstünlüğü ve demokraside gerileme gözlemlendiğini, uluslararası hukukun uygulanabilmesi için öncelikle mevcut mevzuatın gözden geçirilmesi gerektiğini, uluslararası toplumda bu alanda yeterli dayanışma bulunmadığını ifade etmiştir.

Moderatörlüğünü Avrupa Barış Enstitüsü Direktörü Michael Keating'in yaptığı "Krizler Döneminde Yenilikçi Arabuluculuk" başlıklı panele, Avrupa Birliği Belgrad-Priştine Diyalogu Özel Temsilcisi Miroslav Lajcak, Sudan Dışişleri Bakan Vekili Ali Al Sadık Ali, Vatikan Dışişleri Bakanı Başpiskopos Paul Richard Gallagher, Slovenya eski Cumhurbaşkanı Borut Pahor ve ABD Barış Enstitüsü Başkanı Lise Grande iştirak etmiştir.

Tüm konuşmacıların kendi deneyimlerinden örneklerle uluslararası sistemin mevcut durumuna ve bu çerçevede arabuluculuk faaliyetlerinin nasıl olması gerektiğine dair görüşlerini ortaya koydukları panelde, aşağıda kayıtlı hususlar öne çıkmıştır.

- Günümüzde ihtilafların sayısı artmakta, ihtilafların çözümünde askeri araçlara daha fazla başvurulmakta, askeri alanda yapay zeka, yükselen ve çığır açan teknolojiler gibi yeni yöntemlerin yanısıra, geleneksel yöntemlerin kullanımı da devam etmektedir.
- Uluslararası kurumlar ve bölgesel kuruluşlar çatışmaların çözümünde etkisiz kalmaktadır. Öte yandan, çatışmaların sayısının artmasına paralel olarak arabuluculukla irtibatlı çalışmaların sayısı ise artmaktadır.
- II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan sistem artık işlememektedir. BM Güvenlik Konseyi'nde kutuplaşma artmıştır. Böyle bir ortamda ihtilaflara çözüm, arabuluculuğun da kalbinde yer aldığı diplomasi aracılığıyla bulunabilecektir.
- Arabuluculuk çalışmalarında başarının artması için yenilikçi yöntemler hayata geçirilmedir.
- Müzakerelerde tarafların uzlaşya ve ödün vermeye hazırlıklı olmaları gerekirken, bugün müzakerelerin tarafları koşullanmış biçimde birbirlerinin pozisyonlarını aşındırmaya çalışmakta, uzlaşya ve esneklik zayıflık olarak görülmektedir.
- Arabuluculuk prensiplerinde şeffaflık; müzakere masasında gündeme gelen hassas konularda ise gizlilik esas olmalıdır.

- 70 yıl önce kurulan BMGK'nın reforma tabi tutulması ihtiyacı bulunmaktadır. Veto hakkı konusunda reform yapılmadığı takdirde, mevcut sorunların çözülmesi çok güçtür. Reform için III. Dünya Savaşı gibi bir felaket beklenmemelidir.
- Kadınların ve çocukların arabuluculuk süreçlerine dahil edilmeleri büyük önem taşımaktadır. Özellikle Afrika'da kadınların müzakere ve arabuluculuk süreçlerinin içinde bulunmamaları nedeniyle, ihtilafların çözümünde ilerleme sağlanamamakta, varılan uzlaşmalar ise uzun soluklu olamamaktadır.

2. GÜN

ADF Panel

Sayın Emine Erdoğan'ın Evsahipliğinde "Kadın, Barış ve Güvenlik" Konulu Yüksek Düzeyli Oturum High-Level Session on Women, Peace and Security by H.E. Emine Erdoğan

Sayın Cumhurbaşkanımızın eşi Emine Erdoğan "Kadın, Barış ve Güvenlik" başlıklı Yüksek Düzeyli Paneli ev sahipliğini yapmıştır. TRT World sunucusu Andre Sanke'nin moderatörlüğünde düzenlenen panelde, Sayın Emine Erdoğan'la birlikte, Nobel Barış Ödülü Sahibi Tevekkül Karman, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Başkan Yardımcısı ve Türkiye'den Sorumlu Bölge Müdürü Ivana Zivkoviç, Afrika Birliği Komisyonu Başkanı'nın Kadın, Barış ve Güvenlik Özel Temsilcisi Bineta Diop, Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rumen Radev'in eşi Desislava Radeva ve Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vucic'in eşi Tamara Vucic, hitapta bulunmuşlardır.

Panelin hitamında, ülkemizin misafir ettiği savaş mağduru Ukraynalı ve Kırım Tatarı çocuklardan oluşan folklor topluluğu dans gösterisi gerçekleştirmiştir.

Sayın Emine Erdoğan'ın Konuşması

"Saygıdeğer Lider Eşleri,
Uluslararası Kuruluşların Kıymetli Temsilcileri,
Hanımefendiler, Beyefendiler;
Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sizleri 3. Antalya Diplomasi Forumu kapsamında kadim tarihi, doğası ve kültürüyle gözde bir şehrimiz olan Antalya'da ağırlıyor olmaktan memnuniyet duyuyorum. Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz!

Bu seneki ana temasımız, "Krizler Döneminde Diplomasiyi Öne Çıkarmak". Nitekim, bugün dünya olarak, hiçbir ülkenin tek başına bertaraf edemeyeceği boyutta krizlerle karşı karşıyayız. Bizi insanlık olarak bir arada tutan değerlerin ve kurumların temelleri yakın tarihte hiç bu kadar sarsılmamıştı. Bu buluşmayı, huzurlu bir barış ortamında değil, ne yazık ki savaşın karanlık gölgesi altında gerçekleştiriyoruz.

Savaşlar ve çatışmalar, adeta adım adım ilerleyen bir yangın gibi dünyamızı kuşatmaya devam ediyor. Yanan bizim evimiz, yanan bizim ailemiz, yanan bizim ortak değerlerimiz. Kutuplaşma ve ırkçılığın arttığı, tahammülsüzlük ve tamahkârlığın nefreti körüklediği bir çağda, barışı ve düzeni korumak gitgide daha da zorlaşıyor. Adil ve güçlü bir iradenin, diplomasiyle çözebileceği ihtilaflar hızla sıcak çatışmaya evriliyor.

Suriye'den, Irak'tan, Yemen'den, Sudan'dan, Filistin'den ve daha birçok çatışma bölgesinden aynı acı feryatlar yükseliyor. Yaşayabilmek için evini ardında bırakan masum canlar sığındıkları yerde zalimce katlediliyor. Şiddetin her türlü ile örselenen çocukların minik yüreklerinde tamiri mümkün olmayan yaralar açılıyor.

Dünyanın tüm vicdanlı insanları, yekpare bir sesle, "hemen ateşkes, hemen barış" diye haykırıyor. Artık öyle bir noktadayız ki söylenebilecek tüm sözleri tükettik. Söylenebilecek son sözü, 6 yaşındaki Filistinli kız çocuğu Hind Recep, çapraz ateş altındayken yaptığı yardım çağrısında söyledi: "Lütfen beni kurtarın" demişti. Ne onu, ne ailesini, ne canı pahasına ona yardıma giden sağlık ekiplerini kurtarabildik.

Soykırımın bir parçası olma ihtimali, insanca var olma onuruna fazla gelen Aaron Bushnell, söylenebilecek son sözleri haykırarak hayata veda etti: "Bu soykırımı ortak olmayacağım!" dedi. Yapılan zulüm vicdanına ağır geldiği için, İsrail'in yıkım araçlarının altında can veren Rachel Corrie ile aynı yaşta, ömrünün baharındaydı.

Sözün tükendiği bu noktada barış umudunu canlı tutmak ve barışa yönelik gayretimizi artırmak zorundayız. Dünyanın adil, cesur ve hakkaniyetli liderlere, hiç olmadığı kadar bugün ihtiyacı var. Barışa inanan cesur insanlar güçlerini birleştirdiğinde girilen şiddet sarmalını kıracağımıza, barış ve huzurlu bir düzeni bu güç birliği ile elde edeceğimize inanıyorum.

Kıymetli Lider Eşleri, Değerli Konuklar;

Savaşta her kesim zarar görse de bilhassa kadınlar orantısız bir biçimde etkileniyor.

Savaşın derinden etkilediği kadınların barış için söyleyecek çok sözü var. Büyük bir incelikle inşa ettiği yuvası yanıp küle dönen, canından parça evladının acısını gören, kök saldıği toprakları terk etmek zorunda kalan kadınlar, barışın kıymetini herkesten çok daha iyi bilir.

Bu konuda 24 yıl önce küresel bir irade ortaya konmuş; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin

1325 sayılı kararı ile kadınların barış süreçlerine katılımı güvence altına alınmıştı. Ancak ne yazık ki çatışmanın birincil mağduru, toplumların inşasının ana aktörü olan kadınların, arabuluculuk ve barış süreçlerine etkin bir şekilde dâhil edilmediğini görüyoruz.

Oysa araştırmalar, kadınlar sürece dâhil olduğunda uzlaşma olasılığının yükseldiğini ve barışın daha uzun soluklu hale geldiğini gösteriyor. Kadınların farklı gruplarla işbirliği yapma ve birlikte çalışmaya yatkın tabiatı ve sosyal meselelere olan duyarlılıkları, barış süreçlerindeki başarı şansını artırıyor.

Unutmamalıyız ki kalıcı ve sürdürülebilir bir barış, kimsenin geride bırakılmadığı bir süreçten doğar. Bilhassa toplumun temel ve dönüştürücü bir parçası olan kadınların dahil edilmediği bir barış sürecinin başarı ile sonuçlanması beklenemez. Bu nedenle, diplomasiyi öne çıkarırken kadınların karar verici noktalarda olduğuna emin olmalıyız. Savaş yorgunu bir çağda, kadın bakış açısıyla tesis edilecek barışın daha kapsayıcı sürdürülebilir ve hakkaniyetli olacağına, bütün kalbimle inanıyorum.

Nitekim, görüyoruz ki Filistin’de, Ukrayna’da, Suriye’de, Yemen’de barış hedefiyle öne çıkan hareketler kadınlardan güç alıyor. Lider eşleri olarak bizlere ve karar alıcı düzeyde bulunan tüm kadınlara bu anlamda sorumluluklar düşüyor.

Bu çerçevede, Ukrayna Devlet Başkanı’nın Eşi, Olena Zelenska Hanımefendi ile işbirliği halinde, Ukraynalı 1500’e yakın savaş mağduru çocuğu ve refakatçilerini ülkemizde misafir ediyoruz. Bu grup arasından, bugün aramızda bulunan Kırım Tatarı çocuklarımız, söyleyeceği şarkılar ile sevginin ve umudun tek dil olduğunu bize yeniden hatırlatacak. Benzer bir şekilde, yakın zamanda Gazze’den tedavileri için getirdiğimiz savaş mağduru çocukları ülkemizde misafir ediyoruz.

İnanıyoruz ki insanlığın zulüm ile bükülen belini mazlumlar arasında ayırım gözetmeyerek doğrultabiliriz. Büyük bedeller ödenerek kazanılan uluslararası hukuk ve adalet sistemini, ruhundan kopararak yazılı birkaç ifadeye indirgemeye çalışanlara asla boyun eğmeyeceğiz. Birlikte insanca yaşamamızın teminatı olan bu kaidelerin suçu işleyen ülkeye ve mazlumun milliyetine göre eğip bükülmesine nasıl sessiz kalabiliriz?

Buradan sormak istiyorum: 25 kişi öldürüldüğünde Paris'te kol kola yürüyüş düzenleyen dünya liderleri, bugün ekseriyeti kadın ve çocuk olan 30 bin insan vahşice katledilirken hangi gerekçe ile sessiz kalabiliyor? Çocukları, kadınları, masum insanları kurtarması beklenen medeni ülkeler, ateşkes çağrısı dahi yapamayacak kadar bu korkunç karanlığa teslim olmuş durumda.

İsrail'in sözde (!) mağduriyetinin giderilmesi için daha kaç can feda edilecek? 25 Avrupalının hayatını kaybetmesinin, vicdanlarda oluşturduğu öfke ve acıyı uyandırmak için kaç bin Filistinlinin ölmesi gerekecek?

Tarih sayfaları bu utanç verici soykırım yaşanırken karşısında cesaretle duran barış neferlerini de yazacak. Güney Afrika Cumhuriyeti başta olmak üzere, hak ve adaletin tecellisi için adım atan tüm ülkelere minnettarlığımı ifade etmek istiyorum.

Bizler de geçtiğimiz Kasım ayında, 20 lider eşi ve ülke temsilcisi ile "Filistin için Tek Yürek Zirvesi" kapsamında aynı amaçla bir araya gelmiştik. Davetime icabet ederek gelen, mazlumların haklı davası için güçlü bir duruş sergileyen kız kardeşlerime buradan bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

Sözlerime son vermeden, başta Dışişleri Bakanlığımız olmak üzere, bu kıymetli organizasyonda emeği geçen herkesi kutluyor, oturumumuza katılımlarınız için hepinize bir kez daha teşekkür ediyorum. Savaşların yerini, kapsayıcı bir barış düzenine bıraktığı, her şeyden önemlisi çocukların ölüme terk edilmediği adil bir dünya diliyorum. Bir kez daha hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Kalın Sağlıcakla."

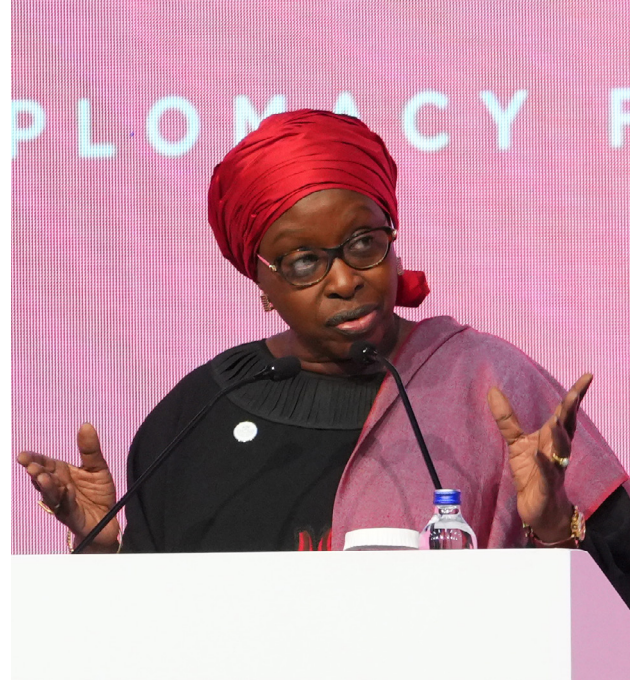

Panelde konuşan Nobel Barış Ödülü sahibi Tevekkül Karman, kadınların tarih boyunca savaş ve ihtilafların yıkıcı etkinlerinden en fazla etkilenen kesim olmalarına rağmen, sahip oldukları mukavemet gücüyle toplumların değişiminde ve barışın inşasında etkili aktörler olarak ortaya çıktıklarını, eşsiz fikirleri, deneyimleri ve bakış açılarıyla sürdürülebilir çözümler üretebildiklerini kaydetmiştir.

Kadınların karar alma süreçlerinin tüm seviyelerinde yer almaları gerektiğini, kadınların kamusal yaşama katılımlarının bir eşitlik meselesi değil, zaruret olduğunu vurgulayan Karman, dünyada artan faşizm, nefret, ırkçılık, savaş ve ihtilaflara dikkat çekmiş; Gazze'deki savaşın insanlığın gerileyişinin son örneği olduğunu ifade etmiştir.

UNDP Başkan Yardımcısı ve Türkiye'den Sorumlu Bölge Müdürü Ivana Zivkoviç, karar alma süreçlerinin daha kapsayıcı olması ve kadınların yönetim kademelerinde daha fazla temsil edilmesinin önemine vurgu yaparak, UNDP'nin özellikle kız çocuklarını ve genç kadınları kariyer yollarını planlayabilecek beceri ve fırsatlarla donatarak sosyo-ekonomik dayanıklılığı ve sosyal uyumu

teşvik ettiğini ve bu şekilde uzun vadeli barış ve istikrara katkıda bulunduğunu kaydetmiş; kadın, barış ve güvenlik gündeminde ilerleme kaydedilebilmesi için dijital alanın önemine dikkat çekerek, pek çok ülkede kadın ve erkek arasında dijital alanda kaydadeğer bir uçurum bulunduğu, kadın-erkek eşitliğinin sağlanamaması durumunda barış ve kalkınmanın sürdürülebilir olmayacağına vurgu yapmıştır.

Afrika Birliği Komisyonu Başkanı'nın Kadın, Barış ve Güvenlik Özel Temsilcisi Bineta Diop, dünyanın karşı karşıya olduğu benzeri görülmemiş sınımlarla mücadele edebilmek için kadınların sesinin duyulduğu ve saygı gördüğü etkin diplomasiye hiç bu kadar kritik olmadığını ifade etmiş; 1325 sayılı BMGK kararının yaklaşan 25. yıldönümüne atıfla, kadın, barış ve güvenlik gündeminin ilerletilmesi yönünde farklı seviyede çok sayıda siyasa ve programlar üretildiğini, bu kapsamda Afrika Birliği ülkelerinin %61'nin Ulusal Eylem Planları kabul etmiş olmasının Afrika açısından önemli bir milat olduğunu belirtmiştir.

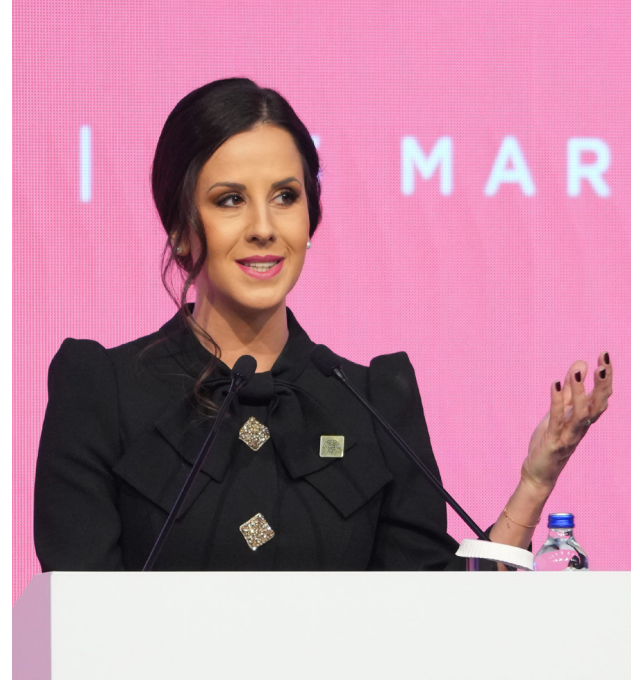

Bulgaristan Cumhurbaşkanı'nın eşi Desislava Radeva, dünyada şiddetin ve krizlerin arttığı bir dönemde kadın, barış ve güvenlik konusunun ele alınmasını çok önemli bulduğunu belirterek, silahlı krizlerin, kadınları ve kız çocuklarını daha olumsuz etkilediğini; Bulgaristan'ın bu çerçevede Ulusal Eylem Planı dahil olmak üzere tüm taahhütlerine bağlı olduğunu belirtmiştir.

Radeva, savaş zamanlarında kadınların gösterdiği dirençte annelik içgüdülerinin önemli bir etken olduğuna inandığını; şiddeti kınayan, sorumlu ve barışçıl vatandaş olarak yetişen çocukların, kalıcı barışa ulaşmada en güçlü temeli sağlayacağını, kadınların önemini anlaşılmasının ve barış süreçlerine aktif katılımlarının desteklenmesinin önem taşıdığını vurgulamıştır.

Sırbistan Cumhurbaşkanı'nın eşi Tamara Vučić, kadın, barış ve güvenlik kelimelerinin çoğu zaman gözardı edildiğini ifadeyle, dünyanın ya da bir parçasının değiştirilmesi isteniyorsa bunun eski temellerle ve prensiplerle yapılamayacağını, konuya yeni bir enerjiyle yaklaşılması ve eski yaklaşımdaki sorunların anlaşılmaya çalışılması gerektiğini belirtmiştir.

Kadınların karar alma süreçlerinde yer almaya, barışa katkıda bulunmaya ve insanlık ailesini korumaya eşit derecede hakkı ve yükümlülüğü olduğunu ifade eden Vučić, kadınların değişimdeki temel rolünün tanınmasının, kalıcı barış ve herkes için refah temellerinin güçlendirilmesine katkı sağlayacağını belirtmiş; Sayın Emine Erdoğan'ın 2018'deki bir konuşmasına atıfla "toplumların yeniden inşasında, ortak değerlerin yüceltilmesinde başrolün kadınlara düştüğüne" inandığını ifade etmiştir.

ADF Panel

Orta Doğu'da Kalıcı Bir Barışın Yapı Taşları Building Blocks for a Permanent Peace in the Middle East

Moderatörlüğünü TRT World'den Ghida Fakhry'nin gerçekleştirdiği "Orta Doğu'da Kalıcı Bir Barışın Yapı Taşları" başlıklı panele, Lübnan Dışişleri Bakanı Abdallah Bou Habib, Filistin Dışişleri Bakanı Riad Malki, Bahreyn Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Şeyh Abdulla bin Ahmed Al Khalifa ve Arap Ligi Genel Sekreter Yardımcısı Hossam Zaki katılmıştır.

Filistin Dışişleri Bakanı Malki, Filistin'in kapsamlı barış arayışında olmadığını, kısmi barışla iktifa ettiğini, (bilahare bu noktayı açarak), Filistin'in tüm topraklarını geri alma veya tüm mültecilerin geri dönüşü talebinden vazgeçtiğini, tarihi topraklarının %22'sinde bir devlet kurulmasına ve mültecilerin müzakere edilecek bir kısmının geri dönüşüne razı olduğunu, Ortadoğu'da Filistin meselesi çözülmeden barış ve güvenlik olmayacağını, İsrail'in güvenliğinin ancak Filistinle barış yaparak mümkün olabileceğini, İbrahim Anlaşmalarının Filistinlileri görmezden gelerek İsrail'in Arap ülkeleriyle barış yapabileceği tasavvurundan yola çıktığını, bunun mümkün olmayacağını 7 Ekim'de gördüğünü, barışın işgale son verilmesi ve 1967 sınırlarında başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin Devletinin kurulmasıyla mümkün olabileceğini, uluslararası toplumun gidişatı tersine çevirmeyi ve yaptırımlar uygulamayı gündemine alması gerektiğini, Uluslararası Adalet Divanı'nın ihtiyati tedbir kararına rağmen İsrail'in saldırılarının artarak devam ettiğini, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin cesur bir girişimde bulunduğunu, bununla beraber İsrail'in yaptırımlara tabi tutulması gerektiğini, Rusya Ukrayna'ya

saldırısı nedeniyle yaptırımlara tabiyken İsrail'e çifte standart uygulanmasının kabulünün mümkün olmadığını belirtmiştir.

Lübnan Dışişleri Bakanı Abdallah Bou Habib, İsrail'e yaptırım uygulanacaksa bunun ABD tarafından uygulanmasının önem taşıdığını, daha önce bu şekilde 1973 Yom Kippur ve 1975 Golan Tepeleri mutabakatında ABD'nin İsrail'e yaptırım uygulamasıyla sonuç alınabildiğini, her gün devam eden saldırılardan ve İsrail'in savaşı Lübnan'a yayma çabalarından dolayı korku içinde yaşadıklarını, tüm girişimlere rağmen İsrail'in Lübnan ve dolayısıyla Hizbullah'la ateşkesi ve sınır anlaşmasını sonuçlandırmak istemediğini, Lübnan'ın barış talep ettiğini, İsrail'in istemediğini, nihai barışın ancak Filistin meselesinin çözümüyle mümkün olabileceğini, 75 yıllık işgale ve savaşa artık son verilmesi gerektiğini, sınır anlaşmasına hazır olduklarını, bu konuda ABD ve Fransa'nın arabuluculuk girişimleri olduğunu, Hizbullah'ın itidalle hareket ettiğini, ancak İsrail'in yaklaşımının savaşa neden olacağı korkusunu taşıdıklarını, İsrail'in Lübnan'da ileri adımlar atması halinde bölgesel bir savaşa da hazır olması gerekeceğini ifade etmiştir.

Bahreyn Dışışleri Bakanlığı Müsteşarı Şeyh Abdulla bin Ahmed Al Khalifa, kalıcı barışın öncelikle BM parametreleri çerçevesinde 1967 sınırlarında, başkent Doğu Kudüs olan Filistin Devletinin kurulması, ikinci olarak Filistin Kurtuluş Örgütü'nün "1988" yılında iki devletli çözümü kabul etmesi ve İsrail'in işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesiyle Arap ülkelerinin İsrail'i resmen tanımına dayanan 2002 Arap Barış Girişimi olmak üzere üç yapı taşı bulunduğunu, bu üç unsurun iki devletli çözümün yapı taşları olduğunu, (İsrail'e silah ambargosu uygulanması hakkında soruya cevaben) diplomasinin çatışma çözümünü ve ihtilafların sona erdirilmesini hedeflediğini, Bahreyn'in her zaman barışı teşvik eden yapıcı bir ortak olduğunu, diyalog ve iletişimden yana olduklarını, bölge ülkeleriyle omuz omuza verdiklerini, Bahreyn Kralının 7 Ekim sonrası Filistin Devlet Başkanı Abbas'la ilk görüşen lider olduğunu söylemiştir.

Arap Ligi (AL) Genel Sekreter Yardımcısı, Hossam Zaki, (AL'nin sadece bir sohbət odası olup olmadığı sorusuna cevaben) Bunun kısmen doğru ancak kullanılan ifade bakımından doğru olmadığını, kastedilen hususun BM dahil tüm uluslararası kuruluşlar için geçerli olduğunu, hedef Filistinlileri İsrail'in saldırılarından kurtarmak olsa da hiçbir uluslararası kuruluşunun bunu başaramadığını, Üye 22 Arap ülkesinin Filistin'in pozisyonuna destek ve bunu güçlendirmeyi amaçladığını, bu amaçla uluslararası oydaşma arayışlarına katkı sağlamaya çalıştıklarını, uluslararası kuruluşlarda bir pozisyon belirlenmesinin ve buna destek sağlanmasının önem taşıdığını, kararları uygulama meselesinin ise genelde güçlük teşkil ettiğini, (İsrail'e ekonomik boykot uygulanması sorusuna cevaben) AL'in Filistin'e destek veren mevcut siyasi pozisyonundan memnun olduğunu, bunun hiçbir Arap ülkesinin bu kriminal savaşı durdurmaya gayret etmediği anlamına gelmediğini, Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, Katar

ve BAE gibi AL ülkelerinin barış müzakerelerinde rol oynadıklarını, saldırıları soykırım olarak nitelenmenin kolay göründüğünü, zaten bu ifadeyi kullandıklarını, ancak lafzın ötesine geçen tedbirler türetmek mecburiyeti bulunduğunu, alınan kararların egemen ülkelerin kararları olduğunu, AL bünyesinde bu yönde bir karar alınmadığını, yakın dönemde İsrail'le barış ve normalleşme girişiminde bulunan Bahreyn ve BAE gibi ülkelerin de Filistin meselesini ortak payda olarak gördüklerini, görüş ve ton farklılıkları olsa da Filistin'e destek konusunda ortak duruş benimsediklerini belirtmiştir.

ADF Panel

Küreselleşmiş Dünyada Bilim ve Teknoloji Diplomasinin Rolü

The Role of Science and Tech Diplomacy in a Globalized World

Moderatörlüğünü Cenevre’de yerleşik DiploFoundation adlı sivil toplum kuruluşunun kurucu üyesi ve Malta eski Dışişleri Bakanı Alex Sceberas Trigona’nın yaptığı “Küreselleşen Dünyada Bilim ve Teknoloji Diplomasinin Rolü” başlıklı panele, Bakanlığımızdan Bilim ve Teknoloji Diplomasisi Özel Koordinatörü Büyükelçi Murat Yavuz Ateş, Danimarka Teknoloji Büyükelçisi Anne Marie Engtoft Meldgaard, İstanbul Üniversitesi’nden Profesör Özgün Eler Bayır ve DiploFoundation İcra Direktörü Jovan Kurbalija panelist olarak katılmıştır.

Panelde katılımcılar görüşlerini iki temel başlık üzerinden paylaşmışlardır.

Birinci başlıkta dijital diplomasinin tanımı, teknolojinin diplomaside nasıl kullanıldığı, Dışişleri Bakanlıkları ile diplomatların teknoloji alanında kapasitelerinin nasıl geliştirilebileceği konuları görüşülmüştür.

İkinci başlıkta ise, BM 79. Genel Kurul Yüksek Düzeyli Haftası marjında 22-23 Eylül 2024 tarihlerinde gerçekleştirilecek Geleceğin Zirvesi'nde kabul edilmesi öngörülen Küresel Dijital Mutabakat'ın (KDM) etkileri ve uygulanabilirliği hakkında görüşler paylaşılmıştır.

Panelistler dijital diplomasinin tanımı, teknolojinin diplomaside nasıl kullanıldığı, dışişleri bakanlıkları ile diplomatların teknoloji alanında kapasitelerinin nasıl geliştirilebileceği bağlamında özetle:

- Dijital diplomasinin pek çok farklı tanımının olduğunu, en basit ifadeyle "teknolojiyi yakalamaya çalışan geleneksel diplomatlar için bir dizi yeni araç" olarak tanımlanabileceğini,
- Günümüzde çok taraflı kuruluşlar ve şirketler nezdinde teknoloji temsilcilerinin atanmasının da bir gereklilik haline geldiğini,
- Teknoloji alanında normların henüz yerleşmediğini vurgulayarak büyük şirketlerle devletler arasında bir köprü kurulması gerektiğini ve bu diyalogun hem kritik hem de yapıcı olduğunu,
- Diplomatların diyalogun gücünü kullanarak teknoloji alanındaki düzenlemeleri hızlandırması gerektiğini,
- Geleneksel diplomaside geçerli olan empati, müzakere ve uzlaşının yeni dijital dönemde de devam ettiğini,
- Teknoloji ve diplomasi kesişiminde (i) işin teknik boyutunda jeopolitiğin oldukça önemli

olduğunu, (ii) her şeyin çok hızlı değiştiğini ve bu değişime ayak uydurmamız gerektiğini ve (iii) yapay zeka (YZ) tabanlı raporlamanın diplomasiyi tamamen değiştireceğini,

- Akademik literatürde dijital diplomasi çalışmalarına yönelik yeteri kadar norm ve ilkenin henüz bulunmadığını,
- Diplomatların ve akademisyenlerin dijital konulara şüpheyle yaklaşabildiklerini, geleneksel yöntemlerin değişip değişmeyeceğine dair gözlemlemeye ihtiyaç olduğunu,
- Diplomatların YZ'yi kullanması ve nasıl çalıştığını anlamaları gerektiğini ve ülkelerin YZ'yi kullanarak etki alanlarını artıracabileceğini,
- Kurumlardaki geleneksel kuralların değişmesi ve her kurumun kapasite geliştirme çalışmalarına odaklanması gerektiğini,
- Eğitim alanında özellikle geleceğin diplomatlarının yetiştirildiği İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde verilen derslerde dijitalleşme alanında modüllerin müfredata dahil edilmesi gerektiğini,

- Diplomatların artık yalnızca kamu kurumlarıyla değil aynı zamanda STK'lar, akademi ve iş dünyası temsilcileriyle de görüşmeler yaptığını, teknoloji alanındaki oyunculara bakıldığında bir tarafta devletler diğer tarafta büyük şirketler ve akademi temsilcilerinin olduğunu ifade etmiştir.

Panelistler BM 79. Genel Kurul Yüksek Düzeyli Haftası marjında 22-23 Eylül 2024 tarihlerinde gerçekleştirilecek Geleceğin Zirvesi'nde kabul edilmesi öngörülen Küresel Dijital Mutabakat'ın (KDM) etkileri ve uygulanabilirliği bağlamında özetle:

- Çok taraflı düzlemde dijital alandaki düzenlemelerin hazırlanmasının zorlayıcı olduğundan bahisle, teknolojinin pek çok fırsat sunduğunu ve KDM'nin de bu anlamda önem teşkil ettiğini, BM'deki müzakerelerin çok kolay olmayabileceğini,
- KDM kapsamında ülkelerin internete eşit erişimi için mutlaka bir girişimde bulunulması gerektiğini, gelecek neslin daha sürdürülebilir ve anlamlı hayatlar yaşamasını sağlamak için KDM'nin bir fırsat teşkil ettiğini,

- Teknolojik inovasyonun çok hızlı geliştiğini, dijital dünyada fırsatların yanı sıra pek çok zorluk ve riskin de olduğunu, YZ ile işlerin kötüye de gidebileceğini, örneğin YZ'nin ayrımcılık, önyargı ve dijital uçurumun artmasına neden olabileceğini, YZ'nin istihdam ve işgücü piyasasını da etkilediğini, YZ'nin ilerlemesiyle birlikte pek çok iş kolunun atıl kalabileceğini, bu yüzden teknoloji alanındaki düzenlemeler ve uluslararası işbirliğinin son derece önemli olduğunu, teknolojinin insan merkezli olmasının sağlanabileceğini kaydetmişlerdir.

Panelin kapanışında moderatör, Geleceğin Zirvesi ve özellikle KDM süreçlerinin mutlaka dikkatle takip edilmesi gerektiğini, ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki gergin ilişkilerin bu alanda kendini göstermeyebileceğini ve jeopolitik ortamdaki gerginliklerin KDM ile azaltılabileceğini vurgulamıştır.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Jaffar Hasnain'in yaptığı "Göç Sinamalarına Karşı Sürdürülebilir Politikalar" başlıklı panele, Akdeniz için Birlik Genel Sekreteri Nasser Kamel, Kolombiya Dışişleri Bakan Yardımcısı Francisco Jose Coy Granados, Uluslararası Göç Siyasaları Geliştirme Merkezi Genel Direktörü Michael Spindelegger, Uluslararası Göç Teşkilatı Genel Direktör Yardımcısı Irena Vojackova-Sollorano, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Operasyonlardan Sorumlu Yüksek Komiser Yardımcısı Raouf Mazou katılım sağlamıştır.

Panelde, dünya gündeminin en üst sıralarında yer alan göç ve mülteciler sorunu ele alınmıştır. Panelistler, savaş, çatışma ve ekonomik kriz nedeniyle yaşanan göç hareketlerinin sebepleri, bugünkü durumu ve düzensiz göçün önlenmesi için atılabilecek adımları değerlendirmişlerdir. Panelistler, özellikle bölgesel ve uluslararası alanda işbirliği ve göç kaynaklı sınamalar için kapsayıcı çözümler üretilmesi hususlarını vurgulamışlardır. Türkiye'nin uluslararası alanda göç konusunda öne çıkan çalışmaları ve en fazla mülteciye evsahipliği yapan ülke olmamız panelistler tarafından özellikle dile getirilmiştir.

Göç konusunun ırkçılık ve yabancı düşmanlığına zemin teşkil etmemesinin önemine işaretlerle, konunun iç politikalara malzeme yapılmaması gerektiği, diğer yandan, güvenlik boyutunun da gözönünde tutulmasının önem taşıdığını, çok boyutlu bir konu olan göç olgusunun uluslararası alandaki Küresel Göç Mutabakatı ve Mülteciler için Küresel Mutabakat ile BM Sözleşmeleri çerçevesinde, devletler, uluslararası ve bölgesel teşkilatlar ile sivil toplumun da katılımıyla bütünlükü şekilde ele alınması gerektiği konuşmacılar tarafından öne çıkarılmıştır.

Uluslararası Göç Siyasaları Geliştirme Merkezi Genel Direktörü Michael Spindelegger, Ukrayna, Gazze ve Sudan'da yaşananlara dikkat çekerek, göçmen sayısının artmakta olduğunu, göçün iyi bir şekilde yönetilmesinin önemli olduğunu ifadeyle işbirliğinin elzem olduğuna dikkat çekmiştir.

Akdeniz için Birlik Genel Sekreteri Nasser Kamel, Akdeniz bölgesinin göç güzergahları bakımından önemli bir nokta olduğunu, her ne kadar zaman zaman kamuoyuna göçle ilgili olumsuz tutumlar yansısı da, esasen göçün fırsatları beraberinde getirdiğini kaydetmiştir.

Kolombiya Dışişleri Bakan Yardımcısı Francisco Jose Coy Granados, dünyada en fazla mülteciye evsahipliği yapan ülkemizin çalışmalarından

övgüyle sözetmiş, ülkesinin Kuzey Amerika'ya yönelik göç hareketlerinden özellikle etkilendiğini, Kolombiya'nın tecrübe ettiklerinin küresel boyutta yaşanan göç hareketlerinin yerel bir yansıması olduğunu belirtmiştir.

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Operasyonlardan Sorumlu Yüksek Komiser Yardımcısı Raouf Mazou, sığınma hakkı ve uluslararası korumanın gerekliliğini vurgulayıp, krizler nedeniyle artan mülteci sayısına yönelik kapsayıcı önlem, müdahale ve yasal düzenlemelerin tamamlanması gerektiğini dile getirmiştir.

Uluslararası Göç Teşkilatı Genel Direktör Yardımcısı Irena Vojackova-Sollorano, göç hareketlerinin durdurulamayacağını, ancak göçün başarılı şekilde yönetilmesinin de imkânsız olmadığını, bu konuda eşit sorumluluk paylaşımının önem taşıdığını vurgulamıştır.

ADF Panel

Asya-Pasifik Bölgesel Mimarilerinin İnşası: Uyumsuz Çıkarların Yarattığı Sınama Building Asia-Pacific Regional Architectures: The Challenge of Unmatching Interests

Moderatörlüğünü Singapur merkezli S. Rajaratnam School of International Strategies Düşünce Kuruluşu'ndan (RSIS) Büyükelçi Lawrence Anderson'ın yaptığı "Asya-Pasifik Bölgesel Mimarilerinin İnşası: Uyumsuz Çıkarların Yarattığı Sınama" başlıklı panele, Bangladeş Dışişleri Bakanı Hasan Mahmud, Sri Lanka'nın Dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı Thraraka Balasuriya, Malezya Yüksek Eğitim Bakanı Dato' Seri Zambry Abdul Kadir ve Vietnam Dışişleri Bakan Yardımcısı Nguyen Minh Hang konuşmacı olarak katılmıştır.

Panelde konuşmacılar tarafından;

- Asya-Pasifik bölgesinin daha karmaşık ve çok katmanlı hale geldiği; çok sayıda uluslararası aktörün bölgeye ilgi duyduğu,
- Terminolojide de değişim yaşandığı, "Hint-Pasifik" ile "Asya-Pasifik" terimleri işbirliği alanına göre dönüşümlü olarak kullanıldığı, Hint-Pasifik kavramının daha çok güvenlik bağlamında öne çıktığı,
- Barış içinde birarada yaşama ilkesinin, güvenlik ve refahın Asya ülkelerinin önceliği olduğu,
- Asya'nın yeni teknolojileri benimsemesi ve gelişmiş ülkelerin dijitalleşme alanındaki tecrübeleriyle birleştirmesi gerektiği, son dönemde teknoloji alanında öne çıkan Türkiye ile çok geniş işbirliği imkânları bulunduğu,
- İklim değişikliği, doğal afetler ve buna bağlı göçün Asya'nın önemli sorunları arasında yer aldığı,
- Asya ülkelerinin farklılıklarına rağmen uzlaşmayı öğrendikleri, bunun en güzel örneğinin ASEAN olduğu, ASEAN deneyiminin Asya'nın

diğer bölgelerine de emsal teşkil edebileceği, ekonomik entegrasyonun Asya'da barışa hizmet edeceği,

- Asya'da bazı ülkelerin ABD'nin yönlendirmesinde ÇHC nüfuzunu dengelemek üzere birarada hareket ettikleri, ancak bağlantısız ya da çıkarlarına göre hareket etmek isteyen ülkelerin de bulunduğu,
- Çin fobisi geliştirmenin, ülkeleri ABD ile ÇHC arasında seçim yapmaya zorlamanın Asya ülkelerine yararı dokunmayacağı, oydaşma ve birlikte hareket etmenin yararlı olduğu, Asya'nın kendi sorunlarını çözebilmesinin önem taşıdığı,
- Bölgenin iki önemli gücü Hindistan ve ÇHC ile birlikte çalışmak gerektiği, pandemi ve doğal afet dönemlerinde bölge ülkelerinin ihtiyaçlarına Hindistan ve Çin'in karşılık verdiği,
- Hindistan ve Çin birlikte hareket ederse Küresel Güney'in mimarisinin tamamen değişeceği,
- Ekonomik gücün Asya-Pasifik'e kaydığı, bölgede vuku bulan karmaşık gelişmelerin hem fırsat hem sınıma doğurduğu,

- Bölge ülkelerinin açık, kapsayıcı, şeffaf ve kural temelli bir mimarinin oluşumu için birlikte çalışması gerektiği,
- ASEAN'ın bu yöndeki çabaların merkezinde konumlandığı, kuruluşun diyalog ve işbirliği mekanizmalarının tüm Asya'ya hizmet ettiği, ASEAN'ın çok taraflılığın önemine inandığı ve ortaklarla çalışmaya istekli olduğu, Türkiye'nin de bölgenin önemli ortakları arasında yer aldığı,
- Bağımsızlık, kendine yeterlilik, güvene dayalı ortaklık, barış ve güvenlik gibi kavramların ASEAN için önem arzettiği,
- Güvenlik kavramının iklim değişikliği, bölgesel tedarik zincirleri, pandemi gibi birçok boyutu içerir hale geldiği, bu nedenle bölgede güvenlik mekanizmaları kurma çabası bulunduğu, Şangri La Diyalogu'nun önemli danışma forumlarından olduğu,
- Çin'in birçok bölge ülkesinin birinci ticaret ortağı haline geldiği, ABD'nin de bölgede güvenliğinin artmasına katkıda bulunduğu, her iki ülkeyle işbirliğine de ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

Moderatörlüğünü “Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı” (UCLG) Genel Sekreteri Emilia Saiz’in yaptığı Konya Büyükşehir Belediyesi ile UCLG’nin işbirliğinde düzenlenen “Küresel Meseleler için Yerel Yaklaşımlar” başlıklı panele, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı ve UCLG Başkanı Sayın Uğur İbrahim Altay, Filistin’den Ramallah Belediye Başkanı Issa Kassis, Güney Afrika Cumhuriyeti’nden (GAC) Johannesburg Belediye Başkanı Kabelo Gwamanda, GAC Yerel Yönetimler Birliği Başkanı Bheke Stofile ile Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Birliği Genel Sekreteri Fabrizio Rossi konuşmacı olarak katılmışlardır.

Panelde katılımcılar, küresel düzlemde yaşanan tüm kriz ve gelişmelerin kaçınılmaz şekilde yerel etkilerinin bulunduğunu, gerek doğal afetlerin gerek insan eliyle yaratılan savaş, zorunlu göç ve benzeri krizlerin özellikle altyapı bağlamında insanların yaşamlarını doğrudan etkilediğini, bu tür durumlarda yerel yönetimlerin insanların ihtiyaçlarının tespit edilmesinde ve insani yardımların en etkili şekilde aktarılması/dağıtılmasında etkin şekilde rol üstlendiklerini; afet ve çatışmalardan etkilenen bölgelere yardımların ulaştırılmasında sürece yerel yönetimlerin dahil edilmemesi durumunda başarı şansının neredeyse olmadığını, yerel yönetimlerin kriz durumlarına önceden hazırlıklı olmalarının zaruret arz ettiğini, dirençli kentler oluşturulmasının temel amaç olarak belirlediğini vurgulamışlardır.

Katılımcılar kriz durumlarında teknolojinin sunduğu imkanların daha etkin şekilde kullanılması gereğine de dikkat çekmişler; Türkiye'nin ülkesindeki sığınmacılara yönelik konukseverlik ve yardımlarından övgüyle söz etmişler; yerel yönetimler arasında kurulan kardeş kent ilişkilerinde afet ve kriz durumlarında deneyim aktarımı ve insani yardım hususlarının öne çıkarılmasının yararlı olacağını kaydetmişlerdir.

Doğal afet ve savaş/çatışma gibi krizlerde insanların can güvenliklerinin sağlanması ve yararlıların tedavi edilmelerinin öncelikli amaç olduğu, bununla birlikte özellikle çocukların ve gençlerin eğitimlerinin aksamamasına yönelik önlemlerin de ihmal edilmemesi gerektiği keza katılımcılar tarafından kaydedilmiştir.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Alican Ayanlar'ın yaptığı "Afrika'nın Potansiyelinin Gerçekleştirilmesi" başlıklı panelde, Kamerun Dış İlişkiler Bakanı Lejeune Mbella Mbella, Zimbabve Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanı Frederick Musiwa Makamure Shava, Mozambik Dışişleri ve İşbirliği Bakanı Verónica Nataniel Macamo Dlhovo, Gabon Cumhuriyeti Geçiş Hükümetinde Dışişleri, Alt-Bölgesel Entegrasyonu ve Yurtdışındaki Gabonlulardan Sorumlu Bakan Régis Onanga Ndiaye ve Namibya Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı Peya Mushelenga konuşmacı olarak yer almıştır.

Kamerun Dış İlişkiler Bakanı Lejeune Mbella Mbella, Afrika'nın doğal ve çevresel kaynakları, yeraltı imkanları ve genç nüfusuyla son derece önemli potansiyelinin olduğunu ve bu güçlerini Türkiye gibi ortaklarıyla paylaşmak istediklerini, Türkiye'nin kıtaya ilişkilerinde her daim destekleyici olduğunu, kıtaya bilgi birikimini paylaşmaktan ve çok boyutlu destek sunmaktan geri durmadığını, ADF'ye Afrika'dan gösterilen yoğun ilginin de bu yaklaşımın sonucu olduğunu, Afrika'nın potansiyelini hayata geçirmeye dönük projeler hazırlanırken her ülkenin kendi şartlarının ve kalkınma hedeflerinin dikkate alınmasının elzem olduğunu, ayrıca kıtadaki güvensizlik ve savaş endişelerinin giderilebilmesi için ortak çözümler bulunması, ihtilafli ülkeler arasında diyalog sağlanması ve halkların yerlerinden edilmemeleri için çaba gösterilmesi gerektiğini söylemiştir.

Zimbabve Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanı Frederick Musiiwa Makamure Shava, Afrika'nın kıta olarak öncelikle eğilmesi gereken konuların "gıda güvenliği, iklim değişikliği, eğitim ve dijitalleşme" olduğunu, mevcut küresel şartların

dijital ekonomiye geçiş yapılmasının önemini ortaya koyduğunu, bunun yanında, öncelikle Afrika kıtasında, nihayetinde de küresel düzeyde barışın tesisi için genç nüfusun kaliteli ve modern eğitime erişiminin temin edilmesi ile eğitimde inovasyon, istihdam yaratma ve halkın daha iyi bir yaşam sürmesi kaygılarının ön plana çıkması gerektiğini ifade etmiştir.

Mozambik Dışişleri ve İşbirliği Bakanı Verónica Nataniel Macamo Dlhovo, Afrika'nın en kritik sorununun açlıkla mücadele olduğunu, tüm halkın yiyeceğe erişiminin sağlanabilmesi için tarım başta olmak üzere, kıtadaki yatırımların artması, çiftçilerin modern teçhizatla donatılması ve eğitilmesi gerektiğini, Afrika kıtasının potansiyelinin hayata geçirilebilmesi için, kıtadaki çatışmaların ve terör sorununun çözüme kavuşturulması gerektiğini, ancak terörle mücadele ederken müzakere edebilecek bir muhatap bulmakta zorlandıklarını, terörün yalnızca kaynaklara zarar vererek değil, insanların yerlerinden edilmelerine de neden olarak ülkelerin kalkınma stratejileri üzerinde yük oluşturduğunu söylemiştir.

Gabon Alt-Bölgesel Entegrasyonu ve Yurtdışındaki Gabonlulardan Sorumlu Bakan Régis Onanga Ndiaye, Afrika'nın potansiyelinin tartışılmayacak büyüklükte olduğunu, ancak dünyanın en geniş tarım topraklarını barındırmasına rağmen Afrika'da hala açlıkla mücadele edildiğini, ilk defa Türkiye'nin, "Afrika'nın potansiyeli kalkınmaya nasıl katkı sunabilir" sorusunu sorduğunu, büyük altyapı yatırımları olmadan kalkınma olmayacağını, Güney-Güney bağlamında, bunu sağlayabilecek ülkelerden birinin Türkiye olduğunu ve Gabon'un gerçeklerini bilen ortaklarla çalışmak istediklerini dile getirmiştir.

Namibya Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı Peya Mushelenga, kıta ülkelerinin potansiyelinin tümüyle hayata geçirilebilmesi için eğitim sisteminin ekonomik sektörle eşleşiyor olması ve kıta içi ticaretin artması gerektiğini, bunun için altyapı iyileştirmesinin şart olduğunu söylemiştir.

Balkanlar'da Sinamalar ve Fırsatlar Challenges and Opportunities in the Balkans

TRT World sunucusu Nafisa Latiç'in moderatörlüğündeki "Balkanlarda Sinamalar ve Fırsatlar" başlıklı panele Sırbistan Dışişleri Bakanı Ivica Daçiç, Bosna-Hersek Dışişleri Bakanı Elmedin Konakoviç, Karadağ Dışişleri Bakanı Filip Ivanoviç, Kuzey Makedonya Dışişleri Bakanı Bujar Osmani ve Birleşik Krallık (BK) Başbakanı'nın "Batı Balkanlar"dan sorumlu Özel Temsilcisi Stuart Peach katılım sağlamıştır.

Sırbistan Dışişleri Bakanı Dačić, Balkan kelimesinin iki Türkçe kelimenin birleşimiyle oluştuğunu, bölgenin yeterince kan gördüğünü, bölge ülkelerinin artık “balı” hak ettiğini söylemiş; bölgede çok-etnikli yapının bir vakıa olduğunu dile getirmiştir.

Karadağ Dışişleri Bakanı Ivanoviç, AB üyeliğinin bölgeyi hem kendi içinde hem Avrupa'nın kalanıyla birleştirmenin en iyi yolu olduğunu, bölgenin güvenliğinin ekonomik entegrasyonun artırılmasıyla sağlanabileceğini kaydetmiş; bölgenin AB entegrasyonunda hem bölgenin hem AB'nin çıkarı bulunduğunu belirtmiştir.

Bosna-Hersek Dışişleri Bakanı Konakoviç, Bosna-Hersek'te popülist milliyetçiler ile siyasi realistler olarak iki tür siyasetçi bulunduğunu, milliyetçiler sahte vatansever politikalar temelinde yalnızca kendi gündemlerini takip ederlerken, vatan-daşların ekonomik koşullar nedeniyle ülkeyi terkettiğini, artık yaraları bilgeliğe dönüştürme zamanı geldiğini vurgulamış; sorulması gereken esas sorunun Bosna-Hersek'in AB'ye üye olamadığı takdirde ne yapacağı olması gerektiğini ifade etmiştir.

Kuzey Makedonya Dışişleri Bakanı Osmani, bölgenin AB üyeleriyle çevrili bir ada niteliğinde olduğunu, bu çerçevede Avrupa sistemini çökertmek isteyenler için de en elverişli alanı teşkil ettiğini, Rusya Federasyonu'nun bölge üzerindeki emperyal emellerinin AB'nin bölgeye yönelik yaklaşımıyla doğrudan ilintili olduğunu söylemiş; AB'nin üyelik sürecine yaklaşımını değiştirmesi gerektiğini ifadeyle, bir dizi öneride bulunmuştur.

Birleşik Krallık Başbakanı'nın “Batı Balkanlar” dan sorumlu Özel Temsilcisi Peach ise uluslararası toplumun bölge ülkelerinin AB üyeliklerini bugün her zamankinden daha fazla desteklemesi gerektiğini ve bölgenin AB'nin güvenliği için kilit önemi haiz olduğunu söylemiştir.

Tüm katılımcılar konuşmalarının büyük bölümünü bölgenin AB'ye üyelik sürecinin beraberinde getirdiği fırsatlar, ülkelerinde AB üyelik süreci bağlamında vuku bulan gelişmeler ve ülkelerinin bu süreçteki beklentilerine ayırmıştır.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Elif Bereketli'nin yaptığı "Gıda Güvenliği: Büyüyen Bir Sınama" başlıklı panele, Moldova Başbakan Yardımcısı ve Dışışleri Bakanı Mihai Popșoi, Malavi Dışışleri Bakanı Nancy Tembo, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS) Komisyonu Başkanı Omar Alieu Touray, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) Başkanı Kate Forbes ve BM Dünya Gıda Programı (WFP) İcra Direktör Yardımcısı Carl Skau katılmıştır.

Moldova Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Popşoi, Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırıları sonrasında gıda güvenliğinin uluslararası gündemin merkezine yerleştiğini, küresel gıda güvensizliğinin azaltılmasında önemli bir yer tutan Karadeniz Tahıl Girişimi'nin hayata geçirilmesi sürecinde ülkemizin gösterdiği yoğun çabalardan dolayı bu vesileyle bir kez daha şükranlarını sunmak istediğini, sınır komşusu oldukları Ukrayna'dan kaçan nüfusun hatırı sayılır bir kısmını ülkelerinde ağırlamak durumunda kaldıklarını, yeterli kapasiteleri bulunmadığı cihetle AB ile BM kuruluşlarının desteğini aldıklarını, ancak halkın büyük bölümünün sürece doğrudan katılmasıyla bu yükü hafifletebildiklerini, vatandaşlarının birçoğunun Ukraynalıları kendi evlerinde misafir ettiğini kaydetmiş; Ukrayna'ya yönelik yardım ve desteğin kesintisiz sürdürülmesinin lazım geldiğini, kural temelli uluslararası sistem için diplomasiye yatırım yapılması gerektiğini, ulusal güvenlik olmadan gıda güvenliğinin temin edilemeyeceğini vurgulamıştır.

Malavi Dışişleri Bakanı Tembo, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin özellikle En Az Gelişmiş Ülkeler (EAGÜ) açısından daha büyük hasarlar bıraktığını, başta EAGÜ'ler olmak üzere kırılgan durumdaki ülkelerin kendi sürdürülebilir gıda sistemlerini oluşturmaları gerektiğini, bunun için finansman desteğine ihtiyaç duyduklarını, ancak EAGÜ'lerin finansmana erişimlerinin uzun ve meşakkatli bir süreç oluşturduğunu, gelişmiş ülkelerce Paris Anlaşması ile COP Zirvelerinde verilen taahhütlerin yerine getirilmesi gerektiğini, başta finansman ve teknoloji transferi başlıkları altında olmak üzere gelişmiş ülkelerin EAGÜ'leri desteklemesinin elzem olduğunu belirtmiştir.

ECOWAS Komisyonu Başkanı Touray, ECOWAS üyelerinin bulunduğu bölgede gıda güvensizliğinin ana sebepleri arasında i. güvenlik sorunları (terör, organize suç, deniz haydutluğu vb.), ii. yapısal sorunlar (altyapı yetersizliği, düşük hibe

ve teşvikler vb.), iii. jeopolitik gerilimler (Ukrayna savaşı sonrasında gıda ve gübre fiyatlarındaki artış vb.), iv. iklim krizinin gösterilebileceğini, bu sınımların aşılması için her seviyede ortaklıkların geliştirilmesinin lazım geldiğini, sahiplenme ve sürdürülebilirlik açısından yerel halkın görüşlerini esas alan girişimlere ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

IFRC Başkanı Forbes, dünyanın küresel bir krizin eşiğinde değil içerisinde bulunduğunu, insanların açlıktan öldüğü mevcut durumun kabul edilemeyeceğini, proaktif şekilde krizler derinleşmeden bunların önüne geçilmesinin daha faydalı olabileceğini, Karadeniz Tahıl Girişimi'nin bu bağlamda iyi bir örnek teşkil ettiğini, artan sınımlar karşısında uzun vadeli çözümlere odaklanmak gerektiğini, öte yandan kriz ve afetler sonrasında ortaya çıkan aciliyet ve zorunlulukların kısa vadede karşılanmasının önem arzettiğini, 2023 Şubat depremleri sonrasında ülkemizde özellikle küçük ölçekli çiftçilerin tarımsal üretimine destek sunabilecek projelere odaklandıklarını, bunun deprem bölgesindeki gıda güvenliğine de katkı sunduğunu dile getirmiştir.

WFP İcra Direktör Yardımcısı Skau, küresel çapta gıda güvensizliğiyle mücadele eden nüfustaki hızlı artışa rağmen WFP'nin mali kaynaklarının yüzyıl önceki seviyelere gerilediğini, dolayısıyla ihtiyaçların karşılanması bakımından ciddi bir kaynak yetersizliğiyle karşı karşıya bulduklarını, bu sınımanın aşılabilmesi bakımından verimliliğin artırılmasının lazım geldiğini, diplomasiyi önceleyen yenilikçi çözümler bulunması gerektiğini, Karadeniz Tahıl Girişimi'nin bu bağlamda iyi bir örnek teşkil ettiğini, ayrıca kamu-özel sektör ortaklarının derinleştirilmesinin isabetli olacağını belirtmiştir.

Moderatörlüğünü Atlantik Konseyi Türkiye Programları Merkezi ve Atlantik Konseyi Türkiye Kıdemli Direktörü Defne Sadıklar Arslan'ın yaptığı "Enerji Güvenliğinde Değişen Paradigmalar" başlıklı panele, Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Zafer Demircan, Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijjarto, Romanya Enerji Bakanı Sebastian-Ioan Burduja ve Azerbaycan Enerji Bakan Yardımcısı Kamal Abbasov katılmıştır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakan Yardımcısı Zafer Demircan konuşmasında, bölgesel çatışmaların, iklimsel ve küresel sorunların, enerji güvenliğinde paradigma değişikliğine gidilmesini zorunlu kıldığı, elektriğin artık temel insan hakkı olduğu, üretim-iletim-tüketim zincirinin iyi kurulması ve fiyatlandırmanın adil olması gerektiği vurgulamıştır.

Türkiye’de yenilenebilir enerji alanında büyük yatırımlar yapıldığını, her yıl 3,5 gigawatt güneş, 1,5 gigawatt rüzgârdan elektrik üretildiğini; buna ilave olarak 5 gigawatt offshore’dan elde edileceği, yenilenebilir enerji depolanması için lisansların verildiğini, 3 yılda 30 gigawatt depolama kapasitesine ulaşıldığını; nükleerin, enerji güvenliği için diğer bir dayanak olduğu, 2053 yılına kadar 20 gigawatt kurulu güç kapasitesi ile Türkiye’nin karbon salınımını %15 oranında azaltacağını, kaynak ülkeler ile tüketici ülkeler arasında temel ilkelerde mutabakat sağlanmasının önem taşıdığını; enerji politikasının ideolojinin gölgesinde kalmasına izin verilmemesi gerektiğini kaydetmiştir.

Macaristan Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Peter Szijjarto tarafından, Macaristan’ın “kendisinin olmadığı bir savaş” yüzünden enerji güvenliğini tehlikeye atamayacağı, Macaristan’ın, RF ile enerji ilişkilerini kesmeyeceği, ideolojik bakışın üstün gelmesi halinde enerji güvenliğinin etkilenmeyeceği, Macaristan’ın, nükleer enerji alanında RF ile yarım asırdan beri işbirliği yapmakta olduğu, Azerbaycan, Gürcistan, Romanya ve Macaristan arasında işbirliği anlaşması imzalandığı, bir “Yeşil Enerji Koridoru” oluşturulmasının planlandığı, nükleerin, temiz enerjiden dışlanmayacağı ifade edilmiştir.

Romanya Enerji Bakanı Sebastian-Ioan Burduja, Romanya açısından enerjinin kalkınma için önem taşıdığını, yeşil enerjiye 50 milyar Avro tutarında yatırım yapıldığını ve 10 gigawatt kapasiteye ulaşıldığını, Romanya’da kömüre dayalı elektrik üretiminin %15 oranında olduğu, yakında %100 yenilenebilir enerjiden oluşacağını, Romanya’nın nükleer enerji üretimi için zamanında SSCB’yi değil Kanada’yı tercih ettiğini, ABD teknolojisinin ürünü Küçük Modüler Reaktörlerin (SMR) Avrupa’da ilk önce Romanya’da kurulacağını,

Romanya'nın 2027 yılında Avrupa'nın ikinci büyük doğalgaz üreticisi konumuna geleceğini, bazı ülkeler açısından Rus gazının Romen gazıyla değiştirilebileceği belirtilmiştir.

Azerbaycan Enerji Bakan Yardımcısı Kamal Abbasov, Azerbaycan'ın, Avrupa açısından enerji güvenliği sağlayan bir ülke konumunda olduğunu; Azerbaycan'da bu yıl için 49 bcm doğalgaz üretimi yapılmasının öngörüldüğünü, yenilenebilir enerji kapasitesinin %20 düzeyine çıktığını, Azerbaycan'dan Orta Asya'ya elektrik aktarımı için Azerbaycan-Kazakistan-Özbekistan arasında anlaşma imzalandığını, COP29 toplantısının Bakü'de düzenlenecek olmasının, uluslararası toplumun Azerbaycan'a duyduğu güvenin göstergesi olduğunu ifade etmiştir.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Nafisa Latic yaptığı “Küresel Güneyi Anlamak” başlıklı panele, Güney Afrika Cumhuriyeti Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı Naledi Pandor, Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatı Genel Sekreteri Büyükelçi Isiaka Abdulkadir Imam, Brezilya Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Maria Laura da Rocha, BM Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı Direktörü Jeffrey Sachs katılmıştır.

Güney Afrika Cumhuriyeti (GAC) Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Bakanı Naledi Pandor, "Küresel Güney" ülkelerinin ötekileştirilmekte olduğunu, ABD-Çin çekişmesinin özellikle ticari alanda bu ülkeleri olumsuz etkilediğini, GAC'ın Uluslararası Adalet Divanı bünyesinde İsrail'e yönelik başlattığı hukuki sürecin İsrail zulmünü dünyanın görmesine olanak tanıdığını, Gazze'deki gelişmelerin (Batı ülkelerini kastederek) dünyada bir ikiyüzlülük ve çifte standardın bulunduğunu gözler önüne serdiğini, "Küresel Güney" ülkelerinin BM reformunda ısrarcı olması gerektiğini belirtmiştir.

Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatı (D-8) Genel Sekreteri Büyükelçi Isiaka Abdulkadir Imam, mevcut çok kutuplu düzende artık "Küresel Güney" ülkelerinin taraf tutma ikilemiyle karşı karşıya olmadığını, geçmişe kıyasla "Küresel Güney" ülkelerinin uluslararası ortamda daha aktif olduklarını ve bu ülkeler tarafından iktisadi kalkınmayı önceliklendiren birçok bölgesel teşkilatların kurulduğunun görüldüğünü, Sayın Cumhurbaşkanımızın ifade ettiği üzere dünyanın beşten büyük olduğunu ve bu nedenle "Küresel Güney" ülkelerinin BM reformu için sesini daha da yükseltmesi gerektiğini düşündüğünü ifade etmiştir.

Brezilya Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Büyükelçi Maria Laura da Rocha, G20 Dönem Başkanlığı öncelikleri olan "açlık ve yoksullukla mücadele", "çevre" ve "küresel yönetim" konularında aşama kaydedilmesinin dünyanın içerisinde bulunduğu zor durumun aşılmasına katkı sağlayacağını, Brezilya için çoktarafli sistemin hakim olduğu bir dünyanın büyük küresel güçler arasında seçim yapma zorunluluğunun bulunduğu bir dünyaya göre daha tercih edilir olduğunu, çatışmalara siyasi çözüm geliştirebilmek için BM Güvenlik Konseyi'nin yeniden düzenlenmesi gerektiğini ve Konsey bünyesinde daha çok ülkenin temsil edilmesine ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

BM Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı Direktörü Jeffrey Sachs, dünya kamuoyunun uluslararası kuruluşların adil olmalarını istediğini, günümüzde ABD'nin bu kuruluşlarda geçmişte olduğu gibi hakim güç yerine yalnızca bir katılımcı olarak yer almasından endişe duyduğunu, esasen bugün bir tarafta BRICS'in, diğer tarafta ABD ve NATO'nun bulunduğu ikiye bölünmüş bir dünyada veya herkesin müreffeh ve barış içerisinde yaşadığı ve mutlak hakim

bulunmadığı çok kutuplu bir dünyada yaşamak arasında bir yol ayrımında olduğumuzu kaydetmiştir.

Sachs ayrıca, Çin'in çoktaraflılığın tesisine bağlılığı nedeniyle dünya sahnesinde daha yapıcı bir görünüm sergilediğini, ABD'nin itirazına rağmen üzerinde genel küresel mutabakat sağlanan konuları her fırsatta çoktarafli platformlarda oylamaya sunarak dünyanın tek ses olduğunun gösterilmesi gerektiğini, zira bu örneklerin artmasıyla ABD'nin zamanla kendi tutumunu değiştireceğine ve uluslararası hukuk kurallarını daha fazla dikkate alacağına inandığını ifade etmiştir.

AB'nin Küresel Dönüşümleri Şekillendirme Kabiliyeti

EU's Capability to Shape Global Transitions

Moderatörlüğünü Avrupa Politika Merkezi (EPC) Genel Müdürü Fabian Zuleeg'in yaptığı "AB'nin Küresel Dönüşümleri Şekillendirme Kabiliyeti" başlıklı panele, Lüksemburg Büyük Dükalığı Başbakan Yardımcısı, Dışişleri ve Dış Ticaret Bakanı Xavier Bettel, Arnavutluk Avrupa ve Dış İşleri Bakanı Iglj Hasani, Avrupa Birliği Avrupa Dış Hizmetler Yöneticisi Angelina Eichhorst, Hırvatistan eski Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitarović ve İspanya eski Dışişleri Bakanı Ana Palacio katılmıştır.

Panelde, demografik, ekonomik ve teknolojik dönüşümlerin küresel jeopolitik konjonktürü yeniden şekillendirdiği, çatışmaların ve rekabetin her geçen gün arttığı bir dönemde, mezkur sınamalar karşısında çok taraflı ve kural temelli uluslararası düzenin muhafaza edilmesinde AB'nin sahip olduğu imkanlar ve savunduğu ortak değerler temelinde küresel meselelere çözüm geliştirebilme kabiliyeti üzerinde durulmuş; Rusya-Ukrayna savaşının getirdiği paradigma değişimi çerçevesinde, AB'nin genişleme politikası değerlendirilmiştir.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Melinda Nucifora'nın yaptığı "Bölgesel Mekanizmaların Rolü Ne Olmalı?" başlıklı panele Güvenlik İşbirliği Merkezi (RACVIAC) Direktörü Constantin-Mihail Grigorie, Büyük Göller Bölgesi Uluslararası Konferansı İcra Sekreteri João Samuel Caholo, Asya İşbirliği Diyalogu Genel Sekreteri Pornchai Danviathana ve Avrupa Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı Bjørn Berge konuşmacı olarak katılmıştır.

Tüm konuşmacıların temsil ettikleri bölgesel örgüt/mechanizmaların faaliyetlerinden çeşitli örnekler verdikleri ve bu çerçevede farklı görüşlerin nasıl uzlaştırıldığını irdeledikleri panelde, bölgesel mekanizmaların faaliyetleri uluslararası örgütleri tamamlayıcı ve destekleyici mahiyette olduğu, farklı düzeylerdeki tüm bu faaliyetlerin daha iyi koordine edilmesi ve uyumlaştırılarak ortak hedefler doğrultusunda birlikte çalışılması gerektiği, bu bağlamda, tamamlayıcılık ve sinerji kavramlarının önem arzettiği vurgulanmıştır.

Bölgesel mekanizma/örgütlerde ortak paydalar üzerinde, daha az ihtilafli konularda işbirliğine başlamak suretiyle zaman içerisinde güvenin tesisi ve işbirliğinin geliştirilmesinin hedeflendiği, ihtilafların çözümünde bölge dışı güçlerin empoze edeceği müzakerelere kıyasla, bölgesel mekanizmaların diyalogu öne çıkarma, gerginliği azaltma, üyeler arası anlayışı teşvik ve işbirliği suretiyle daha etkin katkı sunabildiği, bu çerçevede, bölgesel mekanizmaların standart belirleyici niteliğinin de öne çıktığı, bölgesel mekanizmaların, küçük devletlere ekonomik-ticari alanlarda rekabetçilik bakımından da fayda sağladığı kaydedilmiştir.

Moderatörlüğünü Carnegie Uluslararası Barış Vakfı'nda Kıdemli Araştırmacı Büyükelçi (E.) Alper Coşkun'un yaptığı "Avrupa Güvenlik Mimarisinin Geleceği" başlıklı panele, AGİT Genel Sekreteri Helga Schmid, İsviçre Dışışleri Bakanı Ignazio Cassis, NATO Müşterek İstihbarat ve Güvenlikten Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Scott W. Bray ve İtalya'dan Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Direktörü Nathalie Tocci katılmıştır. Panelistler, Avrupa güvenlik mimarisinin mevcut durumu ve geleceğine dair değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

AGİT Genel Sekreteri Helga Schmid, Ukrayna savaşının halihazırda AGİT Daimi Konseyi'nin ana gündem maddesini oluşturduğunu, oydaşmayla karar almayı zorlaştırdığını, ancak her şeye rağmen AGİT kurumlarının ve alan misyonlarının Ukrayna dahil AGİT coğrafyasında faaliyetlerinin sürdüğünü, bütçe sorununun şimdiye kadar katılımcı devletlerin gönüllü katkılarıyla aşılabildiğini, değerlerin ve ilkelerin savunulmaya devam edildiğini, AGİT'in askeri güvenlik, risk azaltma ve Avrupa güvenliğiyle ilgili her konuda müzakereler için eşsiz bir platform sunmaya devam edeceğini belirtmiştir.

İsviçre Dışişleri Bakanı Ignazio Cassis, Avrupa'daki jeopolitik konumuyla işbirliğine dayalı bir tarafsızlığı benimseyen İsviçre'nin, askeri olarak tarafsız olmakla birlikte, bunun ilkeler bakımından tarafsızlık olmadığını altını çizmiş; AGİT katılımcı devleti olduklarını, NATO'yla da işbirliğini sürdürdüklerini, Avrupa güvenlik mimarisinin bir parçası olduklarını, Ukrayna barış süreci için bir üst düzey konferansa evsahipliği yapma niyetlerini anlatmıştır.

NATO Müşterek İstihbarat ve Güvenlikten Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Scott W. Bray, Ukrayna

savaşıyla Avrupa'da müşterek güvenliğin önemini arttığını, NATO'nun çatışmalar için planlama yapma algısının ve stratejisinin değiştiğini, çeşitli alanlarda kabiliyetin artırılması için çalıştığını; Ukrayna savaşının, güvenli bir Ukrayna olmadan güvenli bir Avrupa olamayacağını ortaya koyduğunu, Rusya'nın Ukrayna'daki askeri macerasında başarısız olduğunu, NATO'nun Ukrayna'nın yanında olmaya devam edeceğini kaydetmiştir.

İtalya'dan Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (IAI) Direktörü Nathalie Tocci, Ukrayna savaşının ardından Avrupa güvenliğinin "RF'yle beraber" değil "RF'ye karşı" olarak düşünüldüğünü, bu durumun AB, NATO ve AGİT gibi bölgesel kuruluşları bazı sınamalar ve çelişkilerle karşı karşıya bırakmak suretiyle farklı biçimlerde etkilediğini stratejik bir perspektifle anlatmış; ayrıca Avrupa Siyasi Topluluğu gibi muhtelif yeni format fikirlerinin de gündeme geldiğini belirterek, Avrupa kendini "Rusya'ya karşı savunmada" şeklinde algılamakla birlikte, Rusya için ise tersinin söz konusu olabileceğini, bu durumun kısa vadede değişmeyeceğini, asıl meselenin Avrupa güvenlik mimarisini oluşturan kuruluşların nasıl işleyeceğiyle ilgili olduğunu kaydetmiştir.

Moderatör Büyükelçi (E) Coşkun müdahalelerinde ve kapanışta, NATO'nun Ukrayna'da devam eden savaşın da tesiriyle adaptasyonuna, buna rağmen tırmanmayı önleyen tutumuna, dünyanın giderek parçalanmış bir hal aldığına yönelik ve AGİT'in her hal ve karda önemine dair panelistlerin değerlendirmelerine atıfla, Avrupa-Atlantik güvenlik mimarisi bakımından karmaşık bir durumda bulunduğunu, aktörlerin algılarındaki kritik eşik, ileriye dönük ortak bir yol bulma noktasına henüz gelinmediğini gösterdiğinin söylenebileceğini belirtmiştir.

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Maria Ramos'un yaptığı "Black Sea: A Regional Ownership Version 2.0" başlıklı panel, Sayın Bakan Yardımcımız Büyükelçi Mehmet Kemal Bozay, Romanya Dışişleri Bakanı Luminita-Teodora Odobescu, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri Büyükelçi Lazar Comanescu ve Ukrayna Dışişleri Bakan Yardımcısı Mykola Tochytski'nin katılımıyla düzenlenmiştir.

Panelistler tarafından:

Rusya'nın Ukrayna'daki savaşı başlatmasıyla Karadeniz güvenliğinin Romanya ve bölge ülkeleri için en öncelikli konulardan biri haline geldiği, enerji sektöründeki gelişmeler üzerinden Karadeniz'in Avrupa, Kafkaslar ve Orta Asya'yı birbirine bağlayan köprü niteliği vurgulanarak, Karadeniz güvenliği konusunda bağlantısallığın ön plana çıktığı, NATO'daki görüşmelerde Karadeniz'in uluslararası güvenlik için ne kadar önemli olduğunun yinlendiği,

Karadeniz'de güvenliğin sadece "hard security" unsurlarıyla değil, ticareti ve enerjiyi kapsayacak şekilde ekonomik boyutunun da göz önünde bulundurulması suretiyle ele alınması gerektiği, AB dahil farklı teşkilatlarla eşgüdüm kurulmasının ve sinerji oluşturulmasının bölge güvenliğine katkı sağlayacağı,

Rusya'ya karşı gösterilen zayıf tepkiler sonucunda savaşın başladığı dönemde ve bugün (sürüklenen) deniz mayınları sebebiyle seyrüsefer serbestisinin mümkün olmadığı bir Karadeniz'le karşı karşıya kalındığı, Ukrayna'nın direnişinin varoluşsal olduğu, destek verilsin veya verilmesin mücadelelerinin devam edeceği, Türkiye'nin savaşın ilk gününden itibaren Ukrayna'nın yanında olduğu, ayrıca Montrö Boğazlar Sözleşmesinin tam olarak uygulamasının uluslararası hukukun muhafazası bağlamında önem arzettiği, NATO'nun Ukrayna'da askeri kuvvetinin bulunmadığını, ancak Ukrayna'ya yardım eden NATO üyeleri bulunduğunu, 2008 yılında verilen taahhüt uyarınca Ukrayna evvelce NATO üyesi olabilseydi Rusya'nın Gürcistan'dan sonra saldırganlığına devam edemeyeceği,

Karadeniz bağlamında (doğal olarak) öncelikle kıyıdaş devletlerin akla geldiği, ancak Karadeniz bölgesinin (iktisadi/ticari bakımdan) daha geniş bir anlam taşıdığı, Türk diplomasisinin bölgesel sahiplenme anlayışıyla zamanında

Montrö Boğazlar Sözleşmesini hayata geçirdiği, ülkemizin Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü desteklediği, savaşı bitirmek için yollar aradığı ve Karadeniz'in hak ettiği refaha ulaşması için çalıştığı, Karadeniz'de Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubunun bu noktada önemli bir örnek teşkil ettiği, NATO Müttefiki Türkiye'nin gayretlerinin ilerleyen dönemde daha da ön plana çıkacağı, Karadeniz'de yaşananların ve sorunların bölgesel niteliğinin ötesinde küresel yansımaları olduğu, ülkemizin köklü diplomasi geleneği ve inovatif dış politikasıyla yeni çözümler aramaya devam edeceği vurgulanmıştır.

Moderatörlüğünü Güvenlik Çalışmaları Enstitüsü Bölge Direktörü Lori-Anne Theroux-Benoni'nin üstlendiği "Sahel: Güvenlik Risklerinden Kalıcı İstikrara" başlıklı panelde, Senegal, Çad, Mali, Burkina Faso Dışişleri Bakanları ve Gana Dışişleri Bakan Yardımcısı konuşmacı olarak yer almıştır.

Senegal Dışışleri Bakanı İsmaila Madior Fall, Sahel'deki güvenlik sorunlarını çözmek için uluslararası ve bölgesel örgütler dahil birçok adım atıldığını, ancak bu adımların yeterli olmadığını, tek bir devletin bu sorunlara çözüm bulamayacağını, yönetim, güvenlik ve kalkınma alanlarına öncelik verilerek uluslarüstü bir cevap bulunmasının elzem olduğunu, diğer taraftan meşruiyeti ve ilgili tüm aktörleri biraraya getirmesi hasebiyle ECOWAS'ın Sahel bölgesindeki sorunlara çözüm bulacak en uygun platform olduğunu, Topluluktan ayrılmak isteyen Sahel ülkelerinin (Mali, Burkina Faso ve Nijer) üyeliklerinin iptal edilmediğini, ahiren sözkonusu ülkelere yönelik bazı yaptırımların kaldırıldığını, bu şekilde kardeşlerin birarada olması gerektiğine yönelik bir mesaj verildiğini, ancak ECOWAS'ın işleyişinde reforma ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiştir.

Çad Dışışleri Bakanı Mahamat Saleh Annadif, terörün küresel bir tehdit oluşturduğunu, buna karşı cevabın da küresel olması gerektiğini, Sahel'deki tehditin Batılıları da ilgilendirdiğini, onların işbirliğinin görünür olmasının icap ettiğini, Sahel ülkelerinin son 10 yılda terörle mücadele

konusunda ordu mensuplarının yeteneklerini, ekipmanlarını ve istihbarat tecrübesini geliştirdiğini belirtmiş; insansız hava araçlarının terörle mücadeledeki etkisinin önemine işaret etmiş; diğer taraftan ECOWAS'ın zor durumda bulunan kardeşlerinin yanında olduğunu söyleyemeyeceğini kaydetmiştir.

Mali Dışışleri Bakanı Abdoulaye Diop, Sahel bölgesindeki terörün nedenlerinin, destekleyicilerinin ve finans kaynaklarının iyi tespit edilmesi gerektiğini, terör gruplarının yabancı uyruklular tarafından desteklendiğini ve finanse edildiğini, bölgenin bir üs olarak kullanıldığını, uluslararası müdahalenin Mali'de 10 yıl boyunca işe yaramadığını, devletin bütün toprakları üzerinde kontrol sağlamasının ve yerel kapasitelerini güçlendirmesinin önemli olduğunu, diğer taraftan ECOWAS'ın bölgesel sorunları çözmeye yetersiz kaldığını, ülkelerin kendi kaderlerine terk edildiklerini, ECOWAS'ın bazı darbelerde sesini yükseltmediğini ancak son yönetim değişikliklerine karşı duruş sergilediğini, örgütten çıkmak için ECOWAS'ın anlaşmasında belirtildiği gibi kendilerinin bir sene beklemek istemediklerini, ECOWAS'ın mevzuata uymak konusunda çelişkili davrandığını, kendilerine uygulanan ağır müeyyidelerin hiçbir yasal dayanağı olmadığını, bölgesel örgüt içinde işbirliğinin sorunların çözümünde bir çıkış yolu olduğunu, ancak kaybolan güvenin geri gelmesi gerektiğini, o vakte kadar başka yollar aranacağını belirtmiştir.

Burkina Faso Dışışleri Bakanı Jean Marie Karamoko Traore, Sahel bölgesinin uzun yıllar yanlış analiz edildiğini, bu durumdan Sahel ülkelerinin olumsuz etkilendiğini, bölgede yaşayanların düşüncelerinin dikkate alınmadığını, Sahel ülkelerinin kendi kararlarını kendilerinin vermelerinin sağlanması gerektiğini, öte yandan mağduriyet yaşayan ülkeler olarak konuştuklarını ama dinlenmediklerini, ECOWAS ile bölgesel

işbirliğinin sağlanmadığını, örgütün yaptırımlarla ülkelerin enerjisini kestiğini, oysa bölgesel işbirliği mekanizmasının ülkeleri barış ve istikrara götürmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Gana Dışişleri Bakan Yardımcısı Kwaku Ampratwum-Sarpong, Sahel bölgesindeki cihatçı grupların son 10 yılda Gine Körfezi'ne indiğini ve bölgeyi istikrarsızlaştırdığını, Gine Körfezi'nin en tehlikeli rota haline geldiğini, Akra Girişimi'nin bölgesel işbirliğine iyi bir örnek teşkil ettiğini, Akra Girişimi ile 7 ülkenin işbirliği içinde Batı'ya bağımlı olmadan istihbarat ve bilgi paylaşımı yaptıklarını, erken uyarı sisteminden faydalandıklarını, stratejiler geliştirdiklerini, sonuç olarak deniz suçlarının iki yılda epey azaldığını, mevcut şartlar altında ECOWAS'ın yapısal reformlara ihtiyacı olduğunu görüldüğünü, krizi fırsata çevirmek gerektiğini vurgulamıştır.

Avrasya'da Yeni İşbirliği Dinamikleri New Dynamics of Cooperation in Eurasia

Moderatörlüğünü Avrupa Komşuluk Konseyi'nin İcra Direktörü Samuel Doveri Vesterbye'nin yaptığı "Avrasya'da İşbirliğinin Yeni Dinamikleri" başlıklı panele, Tacikistan Dışişleri Bakanı Sirojiddin Muhriddin, Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı (CICA) Genel Sekreteri Kayrat Sarybay, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreteri Khusrav Noziri ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın Özel Temsilcisi Elçin Emirbeyov katılım sağlamıştır.

Moderatör Vestrebye, panelin başlangıcında yaptığı konuşmasında, Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden bu yana özellikle 2022 yılında çok büyük jeopolitik ve jeostratejik gelişmelere tanık olduğunu, Orta Asya bölgesinde ve Güney Kafkasya'da değişimler yaşandığını, geçmişte Orta Asya'daki çalışmaların genellikle Avrasya Ekonomik Birliği veya Şanhay İşbirliği Örgütü gibi kuruluşlarla ilişkilendirildiğini, ancak, son on yılda bazı dinamiklerde değişiklikler meydana geldiğini, bu değişikliklerden birinin de Türk dili ve kültürüne sahip ülkelerin, yani Türk Devletlerinin örgütlenmesi olduğunu, bunun önemli ölçüde büyüyen bir organizasyon olduğunu, Türkiye ve Balkan ülkelerinin Avrupa Birliği'nden Orta Asya'ya kadar uzanan küresel bir geçit olduğunu, AB'nin Orta Asya ülkelerini önemli bir yatırım ortağı olarak gördüğünü, Tacikistan'daki hidroelektrik enerji projelerini desteklediğini, enerji çeşitliliğinin artırılmasının teşvik edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Tacikistan Dışişleri Bakanı Sirojiddin Muhriddin, iklim değişikliğinin sonucu olarak dünyanın ciddi ekonomik zorluklarla karşı karşıya olduğunu, küresel ısınmanın sonucu olarak topraklarının %93'ü dağlarla kaplı olan Tacikistan'da ve dünyada buzların hızla eridiğini, bu konuda endişeli olduklarını, sürdürülebilir enerji çeşitliliğinin artırılmasının teşvik edilmesi gerektiğini ve bu konuda muhtelif programlar hazırlanması lazım geldiğini, AB'nin Tacikistan'daki hidroelektrik enerji projelerini desteklemeye devam etmesini arzu ettiklerini ifade etmiş; Bakanlığının dış ve ekonomik politikaları, CICA ve su yönetimi, yenilenebilir enerji ve altyapı geliştirme konularında AB ile işbirliği konularında bilgi vermiştir.

CICA Genel Sekreteri Kayrat Sarybay, CICA'nın Orta Asya ülkeleri arasında işbirliği ve karşılıklı güven tesis etmek üzere 1992 yılında Kazakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in başlattığı girişimle kurulduğunu hatırlatarak CICA'nın

hedefleri ve bugüne kadarki çıktıları hakkında bilgi vermiş; CICA'nın 2002 yılındaki ilk zirve toplantısında Hindistan ve Pakistan liderlerinin birbirleriyle görüşmeyi kabul ettiğini, bu toplantının sonucunda her iki tarafın da gerilimi azaltma kararı aldığına atıf yapmış; CICA'da 28 üye olduğunu, her bir ülkenin veto hakkının bulunduğunu, halkları-ülkeleri-uzmanları bir araya getirdiğini, kuruluşlarının esnek olduğunu, uygulama sürecinin gönüllülüğe dayalı olduğunu belirtmiştir.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) Genel Sekreteri Khusrav Noziri, örgütün 1964 yılında Türkiye, İran ve Pakistan tarafından kurulduğunu, EİT'in bölgelerarası ticareti teşvik ederek bölgesel istikrarı ve refahı artırmayı, üye devletler arasında işbirliğini, diyalogu ve ekonomik entegrasyonu teşvik etmeyi amaçladığını, uluslararası politikaların çok değiştiğini ve bazı istikrarsızlıklar yaşandığını, çok taraflı ve bölgesel çalışmalarda pek çok zorlukla karşılaştıklarını, Orta Asya bölgesinin daha önce hiç bu kadar yakın ilişkiler içinde bulunmadığını, EİT içerisinde Tacikistan, Kazakistan ve İran'ın aktif rol oynadıklarını, bu yıl İran'ın Dönem Başkanlığında ve EİT'in 2025

yılı Stratejik Planı kapsamında bölge içi ticaretin ikiye katlanmasının hedeflendiğini, ortak hedeflere ulaşmak ve küresel sınamaların üstesinden gelmek için Şanhay İşbirliği Örgütü ve Asya Kalkınma Bankası gibi diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaptığını belirtmiştir.

Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın Özel Temsilcisi Elçin Emirbeyov, Azerbaycan'ın Türk Devletleri Teşkilatı'nın (TDT) üyesi olduğunu ifadeyle, Trans-Hazar Koridoru'nun Azerbaycan için öneminden bahsetmiş, geçen yıl EBRD raporunda Koridor'a 16-18 milyar Avro civarında yatırım gerektiğinin belirtildiğini, Avrasya'da etkileşimin artırılmasına yönelik tüm girişimlerin takip edilmeleri halinde daha etkili olacaklarını, Orta Koridor'un Asya'yı Avrupa'ya bağlayan en sürdürülebilir ulaşım koridoru olduğunu, Orta Asya ve Kafkasya aracılığıyla Doğu-Batı ticaretinin çeşitlendirilmesinin önem kazandığını, Orta Koridor'un mevcut güzergahlara göre daha verimli bir seçenek haline geldiğini, Orta Asya ve Kafkasya'daki önemli ülkelerin birlikte çalışarak ulaştırmayı güçlendirdiklerini, ulaşım ağının ve sınır geçiş uygulamalarının geliştiğini kaydetmiştir.

Moderatörlüğünü Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Ayhan İncirci'nin yaptığı "Uzay Diplomasisi: Yeni Fırsatlar Keşfetmek" başlıklı panelde Türkiye Uzay Ajansı (TUA) Başkanı Yusuf Kıracı, Türkiye'nin ilk astronotu Alper Gezeravcı, Asya Pasifik Uzay İşbirliği Teşkilatı (APSCO) Genel Sekreteri Yu Qi, Uluslararası Uzay Federasyonu (IAF) Direktörü Christian Feickinger, IAF Direktörünün Özel Danışmanı ve Belçika Krallığı Fahri Senatörü Dominique Tilmans konuşmacı olarak yer almıştır.

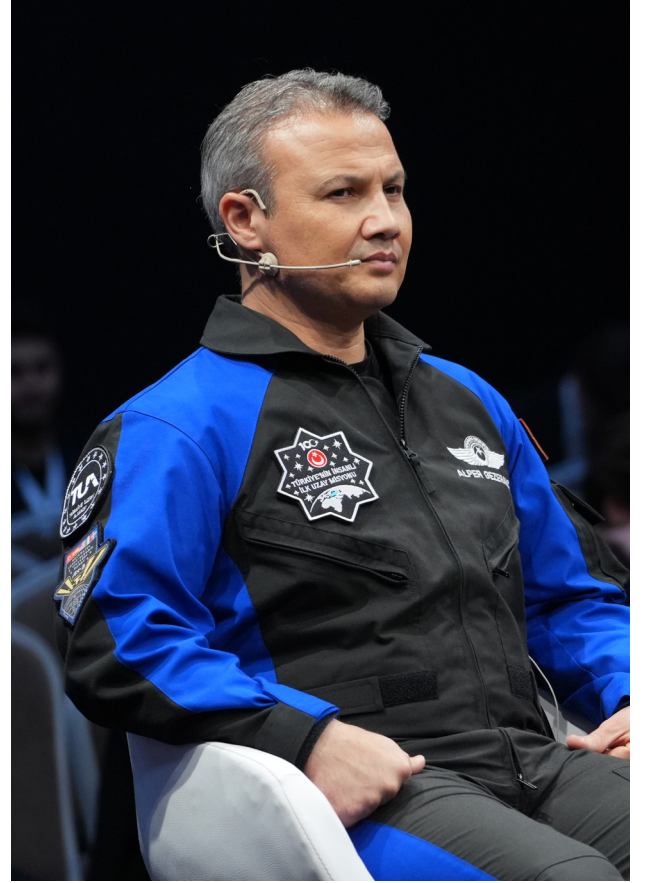
TUA Başkanı Yusuf Kırac, ülkemizde düzenlenen TEKNOFEST Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali ve benzeri faaliyetlerin gençlerimizin bilime yönlendirilmesine büyük fayda sağladığını belirtmiş; uzay bilimlerinin tüm dünyada gelişiminin ilerlemesi için uluslararası işbirliğinin çok önemli olduğunun altını çizmiştir.

Astronot Alper Gezeravcı, uzayın, gençlerin hayal dünyalarını genişletmesi ve onlara ilham vermesi açısından çok büyük önemi haiz olduğu ile uzayın tüm insanlık için ortak payda olması gerektiğini kaydetmiş ve (salondaki gençleri işaretleyerek) "hayallerini hapsedmemelerini" tavsiye etmiştir.

IAF Direktörü Christian Feickinger, uzayın, insanlığın ortak menfaati yolunda kullanılmasının önemine işaretleyerek, iş dünyasının uzaya ilgisinin giderek arttığını, bu sayede uzay çalışmalarında maliyetin giderek düşürüldüğünü kaydetmiştir.

IAF Direktörünün Özel Danışmanı Dominique Tilmans, uzay çalışmalarının desteklenmesinin teknolojik gelişmelere katkıda bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda bu alanda çalışmalar yürüten ülkelerin ekonomilerine de katkı sağladığını, esasen uzayın Soğuk Savaş döneminde ABD ile SSCB'nin ilk ortak çalışma alanı olduğunu, günümüzde özel sektörün devreye girmesiyle üçüncü ülkelerin de uzaya ilgisinin arttığını, uzay çalışmaları kapsamında toplanan verilerin ülkelerin sosyo-ekonomik gelişimine de katkı sağladığını belirtmiştir.

APSCO Genel Sekreteri Yu Qi, uzayda özel sektör için muazzam imkanların mevcut olduğunu ifade etmiş; aynı zamanda uzayda bir silahlanma yarışına girilmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

ADF Panel

“Barış için Yeni Gündem”: Barışa Doğru Paradigma Değişimi “A New Agenda for Peace”: Shift of Paradigm Toward Peace?

Moderatörlüğünü ABD Barış Enstitüsü Başkanı Lise Grande'nin üstlendiği “Barış için Yeni Gündem: Barışa Doğru Paradigma Değişimi” başlıklı panele, Uganda Dışişleri Bakanı Odongo Jeje, Slovenya Dış ve Avrupa İşleri Bakanlığı Devlet Sekreteri Marko Štucin, Birleşmiş Milletler (BM) Lübnan Özel Koordinatörü Joanna Wronecka, Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması Teşkilatı (CTBTO) İcra Sekreteri Dr. Robert Floyd ve BM Genel Sekreteri'nin Uluslararası Cenevre Görüşmeleri (UCG) Özel Temsilcisi Ayşe Cihan Sultanoğlu katılmıştır.

Panelde, BM Genel Sekreteri'nin (BMGS) 2023 yılında yayınladığı ve küresel barış ve güvenliğin teminine dair ilkeler ve somut eylem önerilerini havi "Barış için Yeni Gündem" (New Agenda for Peace, NAP) başlıklı siyasa belgesinde yer alan öneriler temelinde, uluslararası sistemin yeniden barışı güçlendirecek şekilde nasıl yönlendirilebileceği ele alınmıştır.

Uganda Dışişleri Bakanı Odongo Jeje, BM Güvenlik Konseyi (BMGK) reformu bağlamında Afrika'ya BMGK'da daimi üyelik verilmesi beklentisini ön plana çıkarmış; BMGK'nın gerek bünyesinde yaşanan rekabet gerek Avrupa'ya nazaran Afrika'nın yetersiz temsili gibi unsurlar nedeniyle adil olmayan yapısı yüzünden ihtiyaç duyulan kararları almada zorluklar yaşadığına dikkat çekmiş; barış ve güvenliğe ilişkin sorunların çözümünde yerel ve bölgesel platformların ön plana çıkarılmasını önererek, (halihazırda Dönem Başkanlığını yürüttükleri) Bağlantısızlar Hareketi'nin bu bağlamda önemli rol oynamaya devam ettiğini kaydetmiştir.

Slovenya Dış ve Avrupa İşleri Bakanlığı Devlet Sekreteri Marko Štucin, dünyanın barışa değil, ihtilafa ve savaşa doğru bir paradigma kayması içerisinde olduğunu, Ukrayna ve Gazze'de yaşananların içinde bulunduğumuz çağda kabul edilemez nitelik taşıdığını ifadeyle, günümüzde bu durumun tersine çevrilebilmesi için kilit noktanın BM reformu olduğunu belirtmiş; barış ve güvenliğin hukuken korunması ve sistemin reforma tabi tutulması için gerekli maddi kaynakların uluslararası düzeyde sağlanmasının da elzem olduğunu ifade etmiştir.

BM Lübnan Özel Koordinatörü Joanna Wronecka, dünyada barış ve güvenlik umudunun yeniden yeşertilebileceğine inandığını ve bu idealin kurumsal reformlar, önleme (prevention) çalışmaları ve güven ortamı oluşturulabilecek

işbirlikçi yaklaşımlar gibi yenilikçi ve somut önlemlerle desteklenmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir.

CTBTO İcra Sekreteri Dr. Robert Floyd, Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşması'nın imzaya açıldığı Eylül 1996 tarihinden önce 2 binden fazla, 1996'dan bu yana ise sadece 12 nükleer denemenin gerçekleştirildiğine dikkat çekerek, sözkonusu Antlaşmanın yasal olarak bağlayıcı olmasının sağlanması ve barış ve güvenliğin temini adına nükleer silahların tamamen ortadan kaldırılması için çaba sarf ettiklerini ifade etmiştir.

BMGS'nin Uluslararası Cenevre Görüşmeleri Özel Temsilcisi Ayşe Cihan Sultanoğlu, BM'nin geçtiğimiz 80 yılda 1 milyondan fazla insanın yoksulluktan kurtarılması, hiç olmadığı kadar fazla kız çocuğunun eğitim alması, iklim değişikliğiyle mücadele için muhtelif yöntemler geliştirilmesi gibi birçok başarıya imza attığına işaretler, tüm bunların anılan dönemde barışın teminiyle gerçekleşebildiğini, günümüzde karşılaştığımız manzaranın ise barıştan ziyade savaş kaynaklarına yatırım yapılmasının sonucu olduğunu vurgulamıştır.

Moderatörlüğünü Adalet ve Hukukun Üstünlüğü Uluslararası Enstitüsü İcra Sekreteri Stevel Hill'in yaptığı panele, Somali Federal Cumhuriyeti Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili, Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı Ali Omar Mohamed, Irak Ulusal Güvenlik Müsteşarı Qasim al-Araji ve Bakanlığımız Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü Büyükelçi Fatma Ceren Yazgan katılım sağlamıştır.

Panelde, organize suçla giderek iç içe geçen terörizme küresel ve ortak strateji üretmenin elzem olduğu, her geçen gün büyüyen ve gelişen dijital mecranın terör ve organize suç örgütleri için faaliyet alanı oluşturmasının bu tür sınavlarla mücadelenin giderek daha karmaşık bir hal almasına yol açtığı, diplomasi ve diyalogun etkin şekilde kullanılamamasının bedelinin büyük olduğu, radikalleşmenin sebepleri arasında, Somali'deki El Şebab ve Irak'taki, ülkemizi de tehdit eden DEAŞ gibi örgütlerin güçlenmesine yol açan uluslararası müdahalelerin de yer aldığı, mevcut durumda terörizmin siber boyutuyla ilgili herhangi bir anlaşma bulunmadığı, önümüzdeki 2-3 yıl içerisinde teknoloji başlığı altındaki yapay zeka, kripto para konularını da terör bağlamında ele almamız gerekeceği, bunun için geç bile kalındığı, günümüzde organize suç ve terörün aynı düzlemde faaliyet göstermesinin yeni bir sorun olduğu belirtilmiştir.

Terör ve organize suçun birbirlerinden ayrı ele alınamayacağı, bu sorunun çözüme kavuşmasının ancak uluslararası toplumun bir-takım eylemleri tabu ilan etmesiyle gerçekleşebileceği, terör örgütlerinin bir araç olarak

kullanılmasının her ne sebeple ve şekilde olursa olsun yasadışı olması gerektiği, farklı kültürler için oluşturulan sosyal mühendislik projelerinin de tabu ilan edilmesi gerektiği, bu altın kurallar çerçevesinde, başta bu sorundan en çok etkilenen tarafların bir araya gelerek ortak bir karar alması gerektiği kaydedilmiştir.

Panelde ayrıca, uluslararası terörizme karşı istihbarat paylaşımı ve güvenlik işbirliğinin kritik önemi haiz olduğu, gelecekte çocuklarımızın da birlikte yaşamaya devam edebilmesi için sadece bugünü konuşmanın yetersiz kaldığı, bu amaçla stratejik işbirliği geliştirmek gerektiği, değişen dünyada daha çevik olmamız ve değişen şartlara hızla ayak uydurmamızın önem taşıdığı, diplomatlara ve bürokratlara çok taraflı, adil, amaç odaklı ve müşterek bir güvenlik mekanizmasının kurulması konusunda büyük rol düştüğü, panelin ve Antalya Diplomasi Forumu'nun da bu amaca hizmet ettiği hususları öne çıkarmıştır.

ADF Panel

Düzenden Karmaşaya? Uluslararası Sistemdeki Mevcut Krize Dair Tarihten Fikirler From Order to Disorder? Historical Insights on the Contemporary Crisis of International System

Moderatörlüğü SETA Washington Araştırma Direktörü Kılıç Buğra Kanat tarafından üstlenilen “Düzenden Karmaşaya? Uluslararası Sistemdeki Mevcut Krize Dair Tarihten Fikirler” başlıklı panelde, Cambridge Üniversitesi’nden Prof. Ayşe Zarakol, North Carolina Üniversitesi’nden Prof. Cemil Aydın, Koç Üniversitesi’nden Prof. Bahar Rumelili ve Leeds Üniversitesi’nden Prof. Salman Sayyid konuşmacı olarak katılmıştır.

Panelistlerden Prof. Ayşe Zarakol, Uluslararası İlişkiler disiplininin ABD kökenli olduğunu, disiplinin merceğindeki tarihin Westphalia Antlaşması'yla başladığını, öncesini hesaba katmadığını, bu tarihin Avrupa'da yaşananların tarihi olduğunu, günümüzde tarihi tefekkür ve tahayyül eksikliği yaşandığını, tarihe daha geniş, Avrupa merkezli bakmamanın farklı tahayyülleri mümkün kılabilceğini, örneğin Cengiz Han ve ardıllarının 13. Yüzyıldan itibaren Avrupa'nın merkezde olmadığı yüzyıllarca sürececek bir uluslararası düzen oluşturduğunu, dünyanın içinden geçmekte olduğu şartlar çerçevesinde "Küresel Batı (ABD, Avrupa)", "Küresel Doğu (ÇHC, RF)" ve "Küresel Güney (Geri Kalan)" şeklinde bir uluslararası düzenin oluşacağını bazı analizlerde savunulduğunu, bu düzenin Soğuk Savaş'taki düzeni anımsattığını, halbuki 21. Yüzyılın barındırdığı teknoloji değişimleri, iklim değişikliği ve düzensiz göç gibi sınamalar bakımından 17. Yüzyılı anımsattığını, 17. Yüzyıl gibi mevcut krizlerden yeni bir uluslararası düzen ortaya çıkabileceğini ifade etmiştir.

Prof. Cemil Aydın, uluslararası düzenin Batının başarısı ve Batı'ya hakim olan düzenin Dünyanın geri kalanına yayılması olduğuna dair söylemin çok ırkçı ve Avrupa merkezli olduğunu, esasında mevcut düzenin egemen eşitlik ve uluslararası adalet gibi öndegelen başarılarının, Batı-dışı toplumların Batı'ya, Avrupa ırkçılığının çifte standartlarına karşı duruşlarının sonucu olduğunu, uluslararası düzenin mevcut başarısının Avrupa'nın iyi unsurlarının tüm dünyaca eklettik biçimde kabul edilmesinin eseri olduğunu, örneğin Batı'nın ırkçılık gibi yaygın kabullerinin Doğu'nun karşı duruşuyla izale edildiğini, bu bağlamda Filistin meselesinde G. Afrika'nın duruşunun ahlaki bir karşı duruş örneği teşkil ettiğini dile getirmiştir.

Prof. Bahar Rumelili, Batı'dan bağımsız olarak Batı-dışının öznelliğinin genellikle gözardı edildiğini, Batı karşısında asimile olacağını, bir şekilde

entegre olacağını öngörüldüğünü, ancak gelinen aşamada Batı-dışı dünyanın uluslararası düzene meydan okuduğunu, bununla birlikte bu meydan okumanın Batı'ya doğrudan, açık bir reddiye şeklinde olmadığını, sürecin kurumların ve normların yerleştirilmesi şeklinde daha nüanslı etkileşimlerle gerçekleştiğini, uluslararası düzenin nasıl daha fazla kapsayıcı olabileceğine odaklanılması gerektiğini düşündüğünü kaydetmiştir.

Prof. Salman Sayyid, 1990-91'de tarihin sonunun geldiğinin ya da durduğunun iddia edildiğini, liberalizmin sözkonusu iddiasından bu yana daimi bir 'şimdiki an'da yaşadığımızı, bu iddianın ve uluslararası düzene dair tahayyül eksikliğinin tarihsel düşünemeden kaynaklandığını, meselelere teknolojik ve teknokratik küçük çözümler arandığını, mevzi çözümlerin de sorunlara çare üretmediğini, gelinen aşamada kural-temelli uluslararası düzenin sarsıldığının ileri sürüldüğünü, esasında bu düzenin kurallarının hiçbir zaman Batı'ya uygulanmasının öngörülmediğini, olup bitenin bir güç dengesi olduğunu, ABD ve uydularının Gazze'de

yaşanan soykırıma sessiz kalınmasını istediğini, Filistinlilerin ızdıraplarının Ukraynalılardan az görüldüğünü, günümüzde Müslümanlığın siyasi bir mesele olarak ortaya çıktığını, Müslümanlara yönelik artan ayrımcılık ve düşmanlığın mevcut uluslararası düzensizliğin en büyük göstergelerinden birini teşkil ettiğini, uluslararası düzenin doğru ve adil işleme için İslamofobi'den arınması gerektiğini, liberal uluslararası sistemin yeniden düşünülmesi ve daha da önemlisi Batı merkezli düzen sonrasının düşünülmesinin önem arzettiğini belirtmiştir.

3. GÜN

ADF Panel

İklim Değişikliği: Gelecek Kuşaklar Bizi Nasıl Hatırlayacak?

Climate Change: How Will Future Generations Remember Us?

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Andrea Sanke'nin yaptığı "İklim Değişikliği: Gelecek Kuşaklar Bizi Nasıl Hatırlayacak?" başlıklı panele Bakan Yardımcımız ve AB Başkanı Büyükelçi Mehmet Kemal Bozay'ın yanısıra Madagaskar Dışişleri Bakanı Rafaravavitafika Rasata ile Gambiya Dışişleri, Uluslararası İşbirliği ve Yurtdışındaki Gambiyalılar Bakanı Mamadou Tangara konuşmacı olarak iştirak etmişlerdir.

Bakan Yardımcımız ve AB Başkanı Büyükelçi Mehmet Kemal Bozay, ülkemizin 2053 yılı için net sıfır emisyon hedefini %41'e çıkardığını, İklim Kanununa ilişkin çalışmaların sürdürüldüğünü, yeşil büyüme stratejisi kapsamında Yeşil Kalkınma Vizyonumuzun ilan edildiğini ve Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nın hayata geçirildiğini, gelecek kuşaklara daha yaşanabilir bir dünya bırakabilmek için akılcı ve erişilebilir hedefler belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bakan Yardımcımız, Sayın Cumhurbaşkanımızın Refikaları Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde yürütülen Sıfır Atık hareketinin BM Genel Kurulu'nda alınan kararla uluslararası düzeye taşındığını, Sıfır Atık'ın küresel ve kurumsallaşan bir hareket olmanın yanısıra, bireysel ve yerel düzeyde farkındalık yaratılması ve zihniyet değişikliğini sağlaması bakımından gelecek nesiller için önemli somut sonuçları bulunduğunu kaydetmiştir.

Madagaskar Dışişleri Bakanı Rafaravavita fika Rasata, Madagaskar gibi ada devletlerinin son yıllarda iklim değişikliğinden kaynaklanan çok sayıda afet yaşadığını, bu sınımayla mücadelede ada devletlerinin özel durumlarının gözönünde bulundurulması gerektiğini, esasen

iklim değişikliğine en az katkısı bulunan ülkeler arasında yer almakla birlikte, bundan en mağdur olanlar arasında yer aldıklarını, iklim finansmanı konusunda ada devletlerine öncelik verilmesi ve farklı koşullara sahip olduklarının teslim edilmesi gerektiğini, ülkenin sahip olduğu biyolojik çeşitlilik zenginliği bakımından dünya mirası teşkil ettiğini, ancak yenilikçi, somut ve işbirliğine dayalı önlemler alınamadığı takdirde bu mirasın yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu ifade etmiştir.

Gambiya Dışişleri, Uluslararası İşbirliği ve Yurtdışındaki Gambiyalılar Bakanı Mamadou Tangara, BM İklim Değişikliği Taraflar Konferanslarında Afrika ülkelerine yönelik birçok taahhütte bulunulduğunu, bu taahhütlerin her zaman yerine getirilmediğini, bu nedenle hayal kırıklığı duyduklarını, uyum faaliyetleri için Yeşil İklim Fonu'ndan faydalandıklarını, ancak bu meblağın yeterli olmadığını, iklim değişikliğiyle mücadelede kimsenin geride bırakılmaması gerektiğini, sağlıklı bir gelecek tahayyülünü şimdiden kurabilmek için Gambiya'nın işbirliğine ve desteğe ihtiyacı bulunduğunu vurgulamıştır.

Yapay Zeka ve Diplomasi: Yeni Sınırların Yönetilmesi

Artificial Intelligence and Diplomacy: Managing New Frontiers

Moderatörlüğünü TÜBİTAK Yapay Zeka (YZ) Enstitüsü Başkanı Mehmet Haklıdır'ın yaptığı "Yapay Zeka ve Diplomasi: Yeni Sınırların Yönetilmesi" başlıklı panelde, Vector Enstitüsü'nde yönetici Sedef Akınlı Koçak, Slovakya Cumhuriyeti Yatırım, Bölgesel Kalkınma ve Bilişim Bakanlığı'nda Politika Danışmanı Jana Novohradská, Holistic AI adlı kuruluştaki Hukuk ve Regülasyondan Sorumlu Kamu Politikaları Yöneticisi Osman Gazi Güçlütürk, Dubai'de yerleşik Rochester Teknoloji Enstitüsü'nde Profesör Özcan Sarıtaş, Madrid'de yerleşik IE Üniversitesi'nde Dekan Manuel Muniz konuşmacı olarak katılmıştır.

Panelde, YZ alanındaki etik ilkelerin nasıl belirlenebileceği, küresel işbirliği konusunda ne gibi çalışmalar yapılabileceği ve YZ'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) katkıda bulunmak suretiyle toplumsal hedeflere ulaşılmasında nasıl katkı sağlayabileceği konularında panelistler görüşlerini paylaşmıştır.

Panelistler gelişmiş teknolojiler ile bunlara ilişkin hukuki düzenlemeler ve etik ilkeler arasında nasıl bir denge sağlanabileceği bağlamında:

- YZ uygulamalarının geliştirilmesi aşamasında güvenilir, sorumlu ve etik olmasının sağlanmasının gerektiğini,
- YZ alanındaki düzenlemelerde ortak ilkeler olsa da uygulamada aksaklıklar gözlemlendiğini, düzenlemelerin şeffaf, adil, ölçülebilir ve uygulanabilir hedefleri içermesinin önemli olduğunu,
- Devletler ve diplomatlar aracılığıyla ortak bir dil oluşturulabileceğini,
- Etik açıdan, sosyal medyada içerik sorumluluğunun sağlanması gerektiğini, kişisel veri paylaşımının düzenlenmesi açısından AB'nin Genel Veri Koruma Yönetmeliği'nin başarılı bir örnek olduğunu,
- Üretken yapay zekanın olumsuz etkilerine karşı sınırlandırılması ve hukuki düzenlemelerin geliştirilmesi konusunda kamu kurumlarının da kapasitesinin artırılması gerektiğini,
- Bilim insanlarının teknoloji geliştirirken bu teknolojilerin etik ve yasal boyutlarını dikkate alması gerektiğini, politika yapım sürecine politika yapıcıların yanı sıra araştırmacılar ve toplumun da dahil edilmesinde yarar görüldüğünü belirtmişlerdir.

Panelistler, YZ alanındaki düzenlemelerin nasıl uygulanabileceği bağlamında:

- Ülkelerin YZ alanındaki önceliklerinin teknik rekabet ya da ekonomik kalkınma olarak farklılaşabildiğini,
- Teknolojinin dış politikayı da etkilediğini ve stratejik çıkarların söz konusu olduğunu,
- Pek çok ülkede YZ alanındaki stratejilerin uygulanması için mükemmeliyet merkezlerinin faaliyete geçirildiğini,
- Danimarka, Estonya ve İsveç'in teknoloji alanında düzenlemelerin geliştirilmesi konusunda önde geldiğini, bu ülkelerde teknoloji merkezleri olduğunu, teknoloji alanında özel koordinatörler görevlendirdiklerini ve bu kişilerin özel sektörle de diyalog kurduklarını ifade etmişlerdir.

Panelistler, farklı uluslararası kuruluşlarda YZ alanındaki politikaların nasıl uyumlaştırılabileceği bağlamında:

- Ulusal stratejilerin uluslararası platformlar aracılığıyla tartışılması ve bu konuda ortak bir zemin oluşturulması gerektiğini,

- YZ'yi geliştirme ve yönetme konusunda iyi ve kötü olmak üzere iki senaryo olduğunu, birinci senaryoda, tüm aktörlerin bir araya gelerek ortak bir vizyon oluşturmasının beklendiğini, ikinci senaryoda ise rekabet üstünlüğü gerektirecek YZ yarışının olduğu bir dönem yaşayacağımızı ve buna hazırlıklı olmamız gerektiğini,
- Gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında sahip olunan teknolojik altyapı ve politikalar açısından farklılıkların göz önünde bulundurularak standardizasyonun her ülkeye/kuruma yönelik özelleştirilmiş olması gerektiğini,
- YZ Yasası müzakerelerinde OECD'deki tartışmaların AB çalışmalarına göre şekillendiğini, AB'nin düzenleme konusunda diğer ülkelerden hızlı davrandığını ve böylelikle bir üstünlük sağlamaya çalıştığını kaydetmişlerdir.
- Geçtiğimiz yıl tüm dünyada yaşanan çok sayıda yangın felaketinden bahisle yangın tahmini ve kaynak aktarımı için YZ'nin kullanılabileceğini,
- Bu yıl pek çok ülkede seçimler gerçekleştirileceğini, en büyük sorulardan birinin ise teknolojinin bu seçimleri nasıl etkileyeceği olduğunu, teknolojinin toplumsal katılımı kolaylaştırmaya katkıda bulunduğunu, kamu hizmetlerinin sunulmasında teknolojinin kullanıldığını ve teknolojinin doğru şekilde kullanıldığı takdirde demokrasiye katkıya bulunabileceğini,
- YZ ve büyük veri analizi sayesinde gelecek eğilimlere dair tahminlerde bulunulabileceğini ve erken uyarı sistemleri için YZ'nin kullanılabileceğini dile getirmişlerdir.

Panelistler, BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine YZ'nin nasıl katkıda bulunduğu bağlamında özetle;

- YZ'nin çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlamasına örnek olarak veri merkezlerinde tüketilen enerji tasarrufu pekiştirme tabanlı algoritma kullanılabileceğini,

Moderatörlüğünü Profesör Şebnem Akçapar'ın yaptığı "Diplomaside Kadın" başlıklı panele, panelist olarak katılan, Bakanlığımız Genel Müdürlerinden Büyükelçi Hayriye Kumaşçıoğlu, Büyükelçi Kezban Nilvana Darama Yıldırımgeç ve Büyükelçi Elif Çomoğlu Ülgen, kadın olmanın diplomasi kariyeri üzerindeki etkilerini ve diplomasi alanında kadın-erkek eşitliğinin çeşitli boyutlarını ele almışlardır.

Panelde Büyükelçilerimiz tarafından, kadın-erkek ayrımının tüm iş alanlarında olduğu gibi diplomasiye de yansıdığına, kadın diplomatların genel olarak kişisel azim ve çabalarıyla bu engelleri aşmayı başardıklarına, Bakanlığımızın cinsiyet eşitliği yönünden dünyadaki diğer Dışişleri Bakanlıklarının çoğundan daha adil bir ortam sunduğuna, buna karşın Bakanlığımızdaki kimi makam ve görev atamalarında kadınlar yerine erkeklerin tercih edildiğine ve bu durumun tam eşitliğin sağlanmasına engel teşkil ettiğine dikkat çekilmiştir.

Bölgesel İşbirliğinde Kültür ve Eğitimin Rolü The Role of Culture and Education in Regional Cooperation

Moderatörlüğünü TRT World sunucusu Alican Ayanlar'ın yaptığı "Bölgesel İşbirliğinde Kültür ve Eğitimin Rolü" başlıklı panele konuşmacı olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, İslam İşbirliği Teşkilatı bağlı kuruluşlarından İstanbul'da yerleşik İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi Genel Direktörü Prof. Dr. Mahmud Erol Kılıç, Türk Devletleri Teşkilatı bağlı kuruluşlarından Astana'da yerleşik Türk Akademisi Başkanı Şahin Mustafayev ile Bakü'de yerleşik Türk Kültür ve Miras Vakfı Başkanı Aktoty Raimkulova katılmışlardır.

Panelde katılımcılar, çağımızda giderek önem kazanan kültürel diplomasinin temel unsurlarını kültür ve eğitim boyutlarının teşkil ettiğini; günümüz savaş ve çatışmalarının temelinde önemli ölçüde önyargıların yattığını, toplumlar arasındaki tüm önyargıların kırılmasında ve empati duygusunun geliştirilmesinde eğitimin en etkin mekanizmayı oluşturduğunu, temel eğitimden başlamak üzere “dış dünyaya ve ötekine saygı” kültürüne sahip bireyler yetiştirilmesinin zaruret arz ettiğini, bilhassa yüksek öğretim bağlamındaki ortak üniversiteler kurulması projelerinin ve öğrenci değişim programlarının halklar arasında karşılıklı anlayış, hoşgörü, empati ve dostluk duygularının yaratılmasına olumlu etkisi bulunduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılar gerek ikili ilişkilerde gerek bölgesel ve küresel işbirliğinde ilerletilmesi ve kısa zamanda somut sonuç elde edilmesi en verimli alanı kültürel projelerin sunduğunu, kültür ve eğitim alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşların düzenledikleri konferans, panel, sergi,

festival ve diğer tanıtım/erişim etkinliklerinin büyük önem arz ettiğini, eğitim ve kültür alanlarının toplumların ilerlemesindeki en somut etmenler olduğunu kaydetmişlerdir.

Özellikle köklü bir tarih ve zengin bir kültürel mirasa sahip Türk dünyasında eğitim ve kültürün rolünün daha değer kazandığı, tarihi ve kültürel mirasın yaşatılarak gelecek nesillere aktarılması için eğitimin vazgeçilmez katkıları sunduğu, Türk dünyasında bir ülkedeki kültür mirasının esasen çoğu zaman sadece o ülkeye değil, tüm Türk dünyasına ait olduğunun söylenebileceği, Türk Devletleri Teşkilatının Kasım 2023’te Astana’da düzenlenen Onuncu Zirvesinde Türk devletleri arasında işbirliğinin derinleştirilmesi ve dayanışmanın güçlendirilmesi hedeflerine bağlılığın bir kez daha vurgulandığı ve benimsenen “TURKTİME” sloganının bu çerçevede kültür ve eğitim alanlarındaki işbirliğinin ilerletilmesine yönelik bir rehber teşkil ettiği de katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

ADF ROUND

ADF ROUND

1. GÜN

ADF Round

Orta Doğu'da Barış ve Güvenlik için bir Garantörlük Modeli Arayışı
Exploring a Guarantorship Model for Peace and Security in the Middle East

2. GÜN

ADF Round

Uluslararası Ticaret, Bağlantısallık ve Karşılıklı Bağımlılık
International Trade, Connectivity, and Interdependence

ADF Round

Değişen Çoktarafllık Çağında Finansal Piyasaların ve Dış Politikanın Rolü
The Role of Financial Markets and Foreign Policy in a Changing Era of Multilateralism

ADF Round

Barış ve Kalkınmanın Teşvikinde Parlamentoların Rolü
Parliaments' Role in Promoting Peace and Development

3. GÜN

ADF Round

Ortak Geleceğimiz: Küresel Barış İçin Gençlik
Our Common Future: Youth for Global Peace

1. GÜN

ADF Round

Orta Doğu'da Barış ve Güvenlik için bir Garantörlük Modeli Arayışı Exploring a Guarantorship Model for Peace and Security in the Middle East

Moderatörlüğü Bilkent Üniversitesi'nden Doç. Dr. Esra Çuhadar tarafından üstlenilen "Ortadoğu'da Barış ve Güvenlik için bir Garantörlük Modeli Arayışı" başlıklı yuvarlak masa toplantısına Swisher Empirical Studies'ten gazeteci Clayton Swisher, KKTC Cumhurbaşkanı Danışmanı Prof. Dr. Hüseyin Işıksal, United States Institute of Peace Kıdemli Araştırmacısı Hesham Youssef, The Shaikh Group Genel Müdürü Salman Shaikh, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nden Prof. Dr. Yücel Acer, George Mason Üniversitesi Carter School For Peace and Conflict Resolution'dan Prof. Dr. Alpaslan Özerdem, Norwegian Centre for Conflict Resolution'dan (NOREF) Chiara Ayad ve Amani Africa Media and Research Services'den Aly Verjee konuşmacı olarak katılmıştır.

Oturumda, Orta Doğu'daki çatışma çözümü ve barış inşası konuları ele alınmış; özellikle Gazze çatışması bağlamında üçüncü taraf aktörlerin rolü ve garantörlük kavramı üzerine yoğunlaşmıştır.

Güvenliğin ve barışın temin ve devamı bakımından yeni kavramların ve mekanizmaların önemine vurgu yapılan oturumda, Orta Doğu'daki çatışmaların karmaşık yapısına değinilmiş; çözüm için kendi bağamlarına özgü ve yenilikçi yaklaşımların gerekliliği vurgulanmıştır.

Konuşmacılar, başarılı barış süreçleri ve garantörlük modellerine örnekler sunarken, süreçlerde ortaya çıkan kaydadeğer zorluk ve başarısızlıklara da dikkat çekmişlerdir.

Barış süreçlerine dahil olan ülkelerin kendi çıkarlarının, arabulucu, garantör üçüncü taraf olma rollerini etkilediği tartışılırken, konuşmacılar, çatışma çözümü ve barış inşasında kolonyal dönem düşüncesinden uzaklaşmanın ve yeni, yaratıcı yaklaşımları benimsemenin gerekliliğine, çatışma bölgelerindeki yerel aktörlerin ve toplulukların barış süreçlerine katılımının önemine vurgu yapmışlardır.

Katılımcıların bazıları, Gazze'deki şartların ve taraflar arasındaki güç asimetrisinin çatışma çözümünü zorlaştırdığını, NATO ve BM'nin Gazze çatışması gibi durumlarda merkezi bir rol oynaması gerektiğini ileri sürerken, diğerleri NATO ve BM'nin bu tür çatışmalarda etkili bir rol oynamakta başarısız olduğunu ve ABD'nin bu iki oluşum üzerindeki etkisinin sorunlu olduğunu savunmuşlardır.

Oturumda, üçüncü taraf arabulucuların hangi aktörler olması gerektiği konusunda konuşmacılarınca farklı görüşler öne sürülmüştür.

Bazı konuşmacılar, bölgesel güçlerin bu rolü üstlenmesini savunurken, diğerleri uluslararası topluluğun daha geniş katılımını desteklemiştir.

Çatışmanın çözümü için hem askeri hem de sivil yaklaşımların önemli olduğu, ancak askeri müdahalelerin yalnızca kısa vadeli çözümler sunduğu ve daha kapsamlı siyasi ve sivil stratejilerin gerektiği, aynı zamanda zorlayıcı bir mekanizmanın yoksunluğunda İsrail gibi güçlü unsurların şiddet siyasetini sürdürdüğü dile getirilmiştir.

Türkiye'nin arabuluculuk anlamında öne çıkabilecek, tecrübesinden faydalanılacak bir aktör olduğu yönünde görüşler de ifade edilirken, Türkiye'nin bu rolünü bir uluslararası örgüt bünyesinde ifa edebileceğinin, Türkiye'nin rolünü nasıl ifa edeceğini tartışmadan garantörlük kavramını öne çıkarmasının daha isabetli olacağını savunan görüşler paylaşılmıştır.

2. GÜN

ADF Round

Uluslararası Ticaret, Bağlantısallık ve Karşılıklı Bağımlılık **International Trade, Connectivity, and Interdependence**

“Uluslararası Ticaret, Bağlantısallık ve Karşılıklı Bağımlılık” yuvarlak masa toplantısına, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Irak Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Fuad Hussein, Ermenistan Dışişleri Bakanı Ararat Mirzoyan, Cibuti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı Mahmoud Ali Yousouf, Ruanda Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanı Vincent Biruta, Macaristan Ulusal Ekonomi Bakanı Marton Nagy, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı (WIPO) Genel Direktörü Daren Deng, AB Körfez Özel Temsilcisi Luigi di Maio, Türk Yatırım Fonu Başkanı Baghdad Amreyev, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, Almanya Dış Ticaret ve Ekonomik Kalkınma Birliği Başkanı Michael Schumann ve “Hepsiburada” Şirketi Yönetim Kurulu Başkanı Hanzade Doğan katılım sağlamıştır.

Panelde konuşmacılar tarafından,

- Bağlantısallık arttığı için yeni bir küresel çerçeve oluşturulması gerektiği; uluslararası kurumların yeni gerçeklere göre güncellenemediği;
- “Dünya Beşten Büyüktür” söyleminin, ekonomi için “Dünya Yediden Büyüktür”, teknoloji sektörü için ise “Dünya İki Den Büyüktür” şeklinde ifade edilebileceği;
- Ticaretin sadece iktisaden değil, siyaseten de önemli hale geldiği; ticaretin ulusları bir araya getirerek, savaştan uzak tuttuğu; zenginlik ve refah getirdiği, korumacılığın olmaması gerektiğini;
- Kural temelli uluslararası ticaretin zorunluluk arzettiği; Dünya Ticaret Örgütü’nün devredışı bırakılması girişimlerinin iyi sonuç vermeyeceği; tek taraflı engellerin çıkartılmasının iyi olmadığı;
- Fikri mülkiyet konusunun teknik ve uzmanlık işi olarak görüldüğü; bu algının artık değişmesi gerektiği;

- Dijital alanda büyük değişim ve gelişim yaşandığı; fikri mülkiyet konusunda geleneksel ülkelerin artık yönlendirici konumda olmadığı;
- Türkiye’nin, Çin-Avrupa arasındaki bölgede bir sanayi devi haline, Avrupa’nın ana tedarikçisi konumuna geldiği;
- Jeopolitik yarışta ülkelerin/şirketlerin taraf seçme zorunluğu ile karşı karşıya bırakılmasının önem taşıdığı;
- Ülkelerin/şirketlerin ABD ile ÇHC arasında seçim yapmaya itildiği; her ulusun kendi teknoloji planına sahip olabilmesi gerektiğini; “BigTech” olarak adlandırılan büyük teknoloji şirketlerinin çok güçlü konuma geldiği; yeni bir zihniyet gerektiği;
- Aden Körfezi/Kızıldeniz/Bab-el Mandeb Boğazındaki krizin, Yemen’i bombalayanarak çözüme kavuşturulamayacağı ifade edilmiştir.

Bariş ve Kalkınmanın Teşviginde Parlamentoların Rolü Parliaments' Role in Promoting Peace and Development

Moderatörlüğünü Jaffar Hasnain'nin üstlendiğı "Bariş ve Kalkınmanın Teşviginde Parlamentoların Rolü" başlıklı yuvarlak masa oturumuna Parlamentolar Arası Birlik Başkanı Tulia Ackson, Karadeniz Ekonomik İşbirliğı Parlamenterler Asamblesi Genel Sekreteri Asaf Hajjiev, Kırım Tatar Milli Meclisi Başkanı Refat Chubarov, Arnavutluk Parlamentosu Dışışleri Komisyonu Başkanı Mimi Kodheli, Azerbaycan Milli Meclis Milletvekili Ramil Hasan, Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Başkan Yardımcısı İlhan Küçük, Avrupa Parlamentosu AB-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Ryszard Czarnecki, Finlandiya-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Jouni Ovaska, Yunanistan Parlamentosu Milletvekilleri Hüseyin Zeybek ve Özgür Ferhat ile Romanya Parlamentosu Milletvekili Varol Ahmet, Ukrayna Parlamentosu üyesi Ahmet Çiygöz katılmıştır.

Katılımcıların, parlamenter diplomasinin, halkın sesi olmanın verdiği avantajla, diplomasinin yeterli olamadığı alanlarda üstlenebileceği tamamlayıcı rolü, parlamenterlerin barışın teşvik ve inşası çabalarına nasıl destek verebileceğini ve parlamentolararası diyalogun küresel kalkınma çalışmalarını nasıl ileri taşıyabileceğini ele aldıkları panelde;

Parlamentolar Arası Birlik Başkanı Tulia Ackson, yakın zamanda Gazze'yi ziyaretinin Gazze'de yaşanan krizin taraflarının savundukları argümanların anlaşılması ve bahsekonu argümanların değerlendirilmesi bakımından kendilerine sağlam bir zemin sağladığını, PAB'in krizin çözümüne yönelik olarak taraflar arasında kurulacak barışçıl diyalog süreci için önemli bir platform teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenterler Asamblesi Genel Sekreteri Asaf Hajiyev, Karadeniz Bölgesi'nin günümüzde önemi giderek artan bir coğrafyayı teşkil ettiğini, bölgenin son yıllarda önemli çatışmalara sahne olduğunu, bu bağlamda düşünüldüğünde parlamentoların sorunsuz bir biçimde karar almaları ve diyalog süreçlerini yürütebilmeleri için "toprak bütünlüğü" ilkesinin vazgeçilemez bir unsur olduğunu belirtmiştir.

Kırım Tatar Milli Meclisi (KTMM) Başkanı Refat Chubarov, parlamenter diplomasinin ve parlamenterler arasındaki diyalogun yararını değerlendirirken demokratik ve otoriter rejimlerdeki parlamentolar arasında ayırım yapılması gerektiğini, zira, otoriter rejimlerin parlamenterleri ile diyalogun "sahici" olmayacağını belirtmiş; Rusya Federasyonu'nun Kırım'ı yasadışı ilhaki nedeniyle KTMM seçimlerinin sekteye uğradığını, bu bağlamda KTMM seçimlerinin hukuka uygun biçimde sonuçlandırılması ve bahsekonu Meclis'in işlerlik kazanması için en önemli gereksinimin "toprak bütünlüğü" ilkesine saygı olduğunu ifade etmiştir.

Arnavutluk Parlamentosu Dışişleri Komisyonu Başkanı Mimi Kodheli, Arnavutluk' un 2022-2023 dönemi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyeliği boyunca sürdürülebilir barışın tesisi için elinden gelen çabayı gösterdiğini vurgulamıştır.

Azerbaycan Milli Meclis Milletvekili Ramil Hasan, geleneksel diplomasi metotlarının yetersiz kaldığı durumlarda parlamenter diplomasinin katkı sağlayabileceğini, Azerbaycan ve Ermenistan arasında yaşanan gerilimlerin parlamenter diplomasi çabaları ile çözümlenmesi konusunda Azerbaycan'ın iyiniyetli ve istekli bir tutum sergilemekte olduğunu altını çizmiştir.

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Başkan Yardımcısı İlhan Küçük, parlamentoların, savaşların ve çeşitli şiddet eylemlerinin önlenmesinde önemli role sahip olduğunu, fakat çeşitli eksiklere de dikkat çekilmesi gerektiğini ifadeyle, Avrupa Birliği'nin (AB) karar alma süreçlerinde Avrupa Parlamentosu, AB Komisyonu ve AB Konseyi'nin farklı doğrultularda hareket edebildiklerini ve bunun oydaşma sonucu karar alınması gereken durumlarda güçlük yaratabildiğini kaydetmiştir.

Avrupa Parlamentosu AB-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Ryszard Czarnecki, parlamenter diplomasinin optimize edilmesi için “ne zaman” ve “nerede” sorularının sorulması gerektiğini, parlamenter diplomasiye hangi seviyede ve nerede ihtiyaç duyulduğuna dair soruların yanıtlanması gerektiğini, Sahel Bölgesi, Yemen, Ukrayna ve Gazze’de bu ihtiyacın daha da belirgin olduğunu, parlamenter demokrasinin tamamlayıcı unsurları olan hukukun üstünlüğü ve demokratik prensiplere de aynı derecede önem atfedilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Finlandiya-Türkiye Dostluk Grubu Başkanı Jouni Ovaska, günümüzdeki jeopolitik kırılmaların derinleşmesinin parlamenter diplomasinin önemini giderek artırdığını, dünyanın çeşitli parlamentolarındaki parlamenterlerin benzer mesleki deneyimlere sahip olduklarını, parlamentolararası ilişkilerin daha verimli hale getirilebileceğini ve “barışın koruyucuları” olarak rol üstlenebileceklerini vurgulamıştır.

Yunanistan Parlamentosu Milletvekilleri Hüseyin Zeybek ve Özgür Ferhat, Romanya Parlamentosu Milletvekili Varol Ahmet, Ukrayna Parlamentosu Milletvekili Ahmet Çiygöz, parlamentolararası ilişkilerin ve parlamenter diplomasinin önemini üyesi oldukları ulusal parlamentolar bağlamında değerlendirmişlerdir.

3. GÜN

ADF Round

Ortak Geleceğimiz: Küresel Barış İçin Gençlik Our Common Future: Youth for Global Peace

Moderatörlüğünü İslam İşbirliği Teşkilatı Gençlik Forumu (ICYF) Başkanı Taha Ayhan'ın yaptığı ve ICYF'yle işbirliği içerisinde düzenlenen "Ortak Geleceğimiz: Küresel Barış için Gençlik" başlıklı yuvarlak masa toplantısına, Filipinler Hükümeti Barış Paneli Başkanı (2012-2014) Profesör Miriam Coronel-Ferrer, BTA Üyesi ve Bangsamoro Gençlik Komisyonu Başkanı M. S. Mimbantas Macasalong, Demokratik Eylem Partisi Gençlik Derneği Başkanı Haris Šabanović, Atlantik Gençlik Konseyi Başkanı Selin Yılmaz, Burj Al Luqluq Toplum Merkezi Cemiyeti Yöneticisi Muntaser Edkaidek, Talk for Education Kurucu Ortağı ve Başkanı Yaya Dama ve Somali Ulusal İstatistik Bürosu Danışmanı Amal Abubakar katılım sağlamıştır.

Konuşmalarda öne çıkan ortak husus, barışın temin ve korunmasında gençliğin etkin bir paydaş olabileceği olmuştur. Yöneticilerin gençlik temsilcilerini de içeren, kapsayıcı siyasalara öncelik vermelerinin gerekliliğine işaret edilmiştir. Kapsayıcı siyasalara paralel olarak, gençlik hareketleri veya gençlerle iltisaklı STK vb. yapılarında da etkin, faal ve ısrarlı şekilde müspet gündemlerini siyasa yapıcılarını nezdinde öne çıkaran bir devinim içerisinde olmalarının önemi vurgulanmıştır.

ADF TALK

ADF TALK

1. GÜN

ADF Address

Gurbanguly Berdimuhamedov
Türkmen Halkının Milli Lideri, Türkmenistan Halk Maslahatı Başkanı
National Leader of the Turkmen People, Chairman of the Halk
Maslakhaty of Turkmenistan

ADF Talks

Bosna Hersek Başkanlık Konseyi Üyeleri
Members of the Presidency of Bosnia and Herzegovina

ADF Talks

Viktor Orban
Macaristan Başbakanı
Prime Minister of Hungary

ADF Talks

Sergey Lavrov
Dışişleri Bakanı, Rusya Federasyonu
Minister of Foreign Affairs of the Russian Federation

2. GÜN

ADF Talks

Ersin Tatar
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
President of Turkish Republic of Northern Cyprus

ADF Talks

Çağatay Özdemir
Başkan Yardımcısı, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı
İletişim Başkanlığı
Vice Director, Directorate of Communications of the
Republic of Türkiye

ADF Talks

Gürcan Karakaş, CEO – TOGG & Şahin Albayrak,
Profesör, Berlin Teknik Üniversitesi
Professor, Technical University of Berlin

1. GÜN

ADF Address **Gurbanguly Berdimuhamedov**
Türkmen Halkının Milli Lideri, Türkmenistan Halk
Maslahatı Başkanı
National Leader of the Turkmen People,
Chairman of the Halk Maslakhaty of Turkmenistan

Türkmen Halkının Milli Lideri ve Türkmenistan Halk Maslahatı Başkanı Gurbanguly Berdimuhamedov Türkmenistan'ın uluslararası konulara bakışını ortaya koyan konuşma yapmıştır.

Milli Lider Berdimuhamedov konuşmasında, küresel güvenliğin güçlendirilmesinde yalnızca siyasi açıdan değil, aynı zamanda ekonomik ve insani alanlarda da bölgesel ve uluslararası kuruluşlar aracılığıyla yapılan çalışmaların güçlendirilmesinin öncelik arzettiğini, Türkmenistan'ın temel politikası olan tarafsızlık normlarının ve uygulamalarının uluslararası toplumda daha etkili ve yaygın hale getirilmesi gerektiğini, tarafsızlık durumunun bloklara katılmamayı, askeri güç kullanmamayı ve çatışmalara katılmamayı öngördüğünü, evrensel barışın, eşit işbirliğinin ve kalkınmanın sağlanması adına Birleşmiş Milletler'e (BM) yardımcı olunması gerektiğini,

Türkmenistan'ın bu kapsamda BM'de Tarafsızlık Dostları Grubu oluşturulması yönünde girişimde bulunduğunu ifade etmiştir.

Berdimuhamedov devamla, Türkmenistan'ın düşük karbonlu enerjiye geçiş yoluyla enerji bağlantısallığı sağlamaya yönelik stratejik bir rota izlediğini, enerji tasarrufu sağlayan teknolojilere erişmek ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını en üst düzeye çıkarmak için iklimsel ve coğrafi avantajlardan yararlanma koşullarını yaratmaya çalıştıklarını, geleceğe hizmet eden "yeşil diplomasiye" özel önem verdiklerini kaydetmiştir.

Ulaştırma konularına da değinen Berdimuhamedov, Türkmenistan-Hazar Denizi ve Karadeniz'den geçen, Avrupa/Orta Doğu ve Asya-Pasifik bölgesini tek bir taşımacılık sistemi altında birleştiren çok modlu ulaşım ve transit projelerinin uygulanması üzerinde çalışıldığını, bu tür çalışmaların BM düzeyinde kapsamlı siyasi ve diplomatik destek ve karar almayı gerektirdiğini, Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, İslam Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası gibi uluslararası mali ve ekonomik kurumlar ve bölgesel yapıların, uluslararası taşımacılık projelerine

destek sağlamaları ve stratejik kararların alınmasına katılmaları konularında Türkmenistan'ın müzakerelere açık olduğunu, ulusal ve uluslararası projelerin uygulanması için her türlü uygun koşulu sağlamaya hazır olduklarını ifade etmiştir.

Berdimuhamedov, iklim sorunlarının sistematik olarak izlenmesi ve iklim, çevre ve insan kaynaklı felaketlerin etkisinin en aza indirilebilmesi için dünyanın çeşitli yerlerinde uzmanlaşmış BM merkezlerinin kurulmasının önemini vurgulamıştır.

Bosna Hersek Başkanlık Konseyi Üyeleri Members of the Presidency of Bosnia and Herzegovina

TRT World Spikeri Nafisa Latiç moderatörlüğünde gerçekleştirilen “Bosna-Hersek Başkanlık Konseyi Üyeleri” başlıklı oturuma Bosna-Hersek (B-H) Devlet Başkanlığı Konseyi (DBK) Başkanı (Hırvat) Jelko Komsıç, DBK Üyeleri (Sırp) Jelka Sviyanoviç ve (Boşnak) Denis Beçiroviç katılmıştır.

Moderatör tarafından yöneltilen soruları yanıtlayan katılımcılar, B-H'nin AB üyelik süreci, BH-NATO ilişkileri ile Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında Balkanlar'da güvenlik ve istikrar konularına ilişkin değerlendirmelerini aktarmışlardır.

B-H DBK Başkanı Komsıç, B-H'nin AB üyelik müzakerelerine başlamak üzere attığı adımlara yönelik bilgiler vererek, müzakerelerin başlamasına ilişkin olumlu karar alınmasını beklediğini dile getirmiştir.

B-H DBK Üyesi Sviyanoviç, ortaya çıkan yeni jeopolitik koşullara değinerek AB'nin Balkanlara yönelik politikasında değişikliğe gittiğini, bu politika değişiminin Balkanlar'dan birçok ülkeye AB üyeliği yolunu açabileceğini ifade etmiştir.

B-H DBK Üyesi Beçiroviç, AB üyeliğinin B-H'nin istikrarına ve ekonomisine kaydadeğer katkı sağlayacağını ifadeyle, NATO üyeliğinin de B-H için stratejik bir hedef olduğunu vurgulamıştır.

Oturumun ikinci turunda DBK Başkanı Komsıç, Ukrayna savaşının ardından Rusya'nın Balkanlara yönelik tehdidi ve B-H'ye yansımaları ile bölge ülkelerinin bu tehdide yanıt olarak attığı adımlar konusunda değerlendirmelerini dile getirmiştir.

B-H DBK Üyesi Sviyanoviç, hem AB hem Rusya ile duygusal ve geleneksel bağlarına dikkat çekerek, Rusya'yı tehdit olarak görmediklerini, bununla birlikte NATO ile işbirliğine önem verdiklerini, fikir ayrılıklarına rağmen uluslararası ortaklarıyla uzlaşma sağlamaya önem atfettiklerini belirtmiştir.

B-H DBK Üyesi Beçiroviç ise oturum hitamında NATO üyeliğinin B-H için soru işaretli bir alan olmadığını ve bunu sorgulayanların B-H yasalarına göre suç işlediğini vurgulamıştır.

Viktor Orban
Macaristan Başbakanı
Prime Minister of Hungary

Macaristan Başbakanı Viktor Orban, TRT World sunucusu Melinda Nucifora moderatörlüğünde düzenlenen oturumda Türkiye-Macaristan ilişkileri, Avrupa'ya düzensiz göç bağlamında Türkiye'nin rolü, RF-Ukrayna savaşı, Macaristan'ın 2024 yılının ikinci yarısında üstleneceği AB Konseyi Dönem Başkanlığı, Macaristan'ın ABD ve Rusya'yla ilişkileri ile İsrail-Filistin ihtilafı hakkında yöneltilen soruları yanıtlamıştır.

Başbakan Orbán, Türkiye-Macaristan ilişkilerinin köklü geçmişine ve Sayın Cumhurbaşkanımızın Macar halkı nezdinde sahip olduğu özel itibara değinmiş; Türkiye'nin düzensiz göç bağlamında çok önemli bir rol oynadığının altını çizerek, AB'nin göçün Türkiye üzerinde yarattığı ekonomik yükü paylaşmak için daha fazla sorumluluk alması gerektiğini belirtmiştir. Ukrayna-RF savaşına yönelik politikalarında ulusal çıkarlarını esas aldıklarını, zamanın RF lehine işlediğini ve çatışmalara hemen son verilerek müzakerelere başlanmasının Batı ve Ukrayna için en iyi seçeneği teşkil ettiğini, Avrupa'da ve Orta Doğu'da barışın tesisinin ancak Donald Trump'ın yeniden ABD Başkanlığına seçilmesiyle mümkün

olabileceğini söylemiştir. AB bütünleşme sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi için aile, göç ve ulusal egemenlik gibi konulardaki görüş farklılıklarının mevcudiyetinin kabul edilmesi gerektiğini, 2024 Haziran ayında yapılacak AP seçimlerinden sağ partilerin ve muhafazakar değerlerin güçlenerek çıkmasını beklediğini, AB Konseyi Dönem Başkanlığı önceliklerinin genişleme ve AB ekonomisinin rekabet gücünün artırılması olacağını kaydetmiştir.

Sergey Lavrov
Dışışleri Bakanı, Rusya Federasyonu
Minister of Foreign Affairs of the
Russian Federation

Moderatörlüğünü TRT World sunucu Alican Ayanlar'ın yaptığı oturuma, Rusya Federasyonu (RF) Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov katılarak mülakat formatında konuşma yapmıştır.

Konuşmasında Lavrov, Ukrayna ve Gazze'deki gelişmeler üzerinde dururken, Batı'nın Ukrayna ve Gazze'de yaşananlar konusunda izlediği çifte standardı vurgulamış; bu vurguyu güçlendirmek üzere, üçüncü yılına giren Ukrayna savaşıyla Gazze'de yaklaşık beş ayda yaşanan can kayıpları ile yaralı sayılarına dair karşılaştırmalı istatistikler paylaşmıştır.

Lavrov, Hamas'ın İsrail'e karşı 7 Ekim saldırısını kınamakla birlikte, İsrail'in kolektif cezalandırma yönteminin kabul edilemeyeceğini kaydetmiş; ABD'nin Filistin ve Arap ülkelerini sahadaki mevcut durum çerçevesinde barışa ikna etmeye çalıştığını, ancak bu yöntemle Filistin için meşru bir devlet kurulmasına imkân verilmeyeceğini belirtmiştir.

Moskova'da ahiren Hamas dahil Filistinli grupları biraraya getirdiklerini belirten Lavrov, daha önce de benzer toplantılar yaptıklarını, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Rusya'nın Ortadoğu'daki çabalarının sonuçsuz olduğuna dair yorumda bulunduğunu, Rusya olarak Filistinlilerin birliğini tesis etmeye çalıştıklarını, mevcut bölünmüşlükleri içinde Filistinlilerin dış dünyaya karşı birlik içinde duramadıklarını kaydetmiştir.

Batı'nın Rusya'nın Ukrayna'yı işgal ettiği tezini işlediğini, ancak bugün yaşananların Batı'nın sevmediği şeyleri yok etme kültürünün bir sonucu olduğunu ifade eden Lavrov, bugün yaşananların, ABD'nin yaptıklarının, NATO'nun doğruya doğru genişleme çabalarının ve ABD'nin güdümünde kurulan ve hareket eden "Kiev rejimi" tarafından Ukrayna'daki Rus kültürünün ve dilinin yok edilme çabasının bir sonucu olduğu Lavrov'un konuşmasındaki ana vurgu olmuştur.

Lavrov, gerek Ukrayna savaşı gerek ABD ve Batı'yla ilişkileri bağlamında RF'nin eşit egemen haklar ve güvenliğin bölünmezliği ilkelerine riayet edilmesi beklentilerini vurgulamış; ABD Başkanlık

seçim sonuçlarının ABD'nin dış politikasında ciddi bir değişikliğe yol açmayacağı yönündeki değerlendirmelerini paylaşmıştır.

Lavrov ayrıca, kendisine yöneltilen soruya cevaben, "Kişinev'deki rejimin" "Kiev rejiminin" yaptığının aynısını yapmaya çalıştığını, bölgede yaşayan Rus nüfusunu izole etmeyi hedeflediğini, SSCB'nin dağılmasının ardından "Kişinev rejiminin" bölgedeki Rus nüfusa baskı uyguladığını, burada yaşayan yaklaşık 200 bin kişinin Rus pasaportu bulunduğunu, Rusya olarak bu gelişmelere tepki gösterdiklerini, buradaki Rus nüfusun haklarını koruyacak ve aynı zamanda Moldova'nın toprak bütünlüğünü muhafaza edecek biçimde müzakerelerin sürdürülebileceğini, bu çerçevede 5+2'nin uygun bir platform olabileceğini, ancak "Kişinev rejiminin" 5+2 formatını engellemeye çalıştığını söylemiştir.

2. GÜN

ADF Talks

Ersin Tatar

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı
President of Turkish Republic of Northern Cyprus**

TRT World sunucusu Maria Ramos moderatörlüğünde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın katılımıyla "Kıbrıs için Yeni Bir Gelecek" başlıklı oturum gerçekleştirilmiştir.

KKTC Cumhurbaşkanı Ersin Tatar :

BM Genel Sekreteri'nin ahiren atadığı Kıbrıs konusunda Şahsi Temsilcisi Maria Angela Holguin Cuellar'ın görev yönergesinin, resmi müzakerelere başlanması için Ada'daki iki taraf arasında ortak zemin olup olmadığını araştırmak olduğunu ve bunun 6 aylık bir süreyle sınırlı olduğunu,

50 yılı aşkındır denenen ve sonuç vermeyen iki kesimli, iki toplumlu federasyon modeline geri dönüşün sözkonusu olmayacağını ve Kıbrıs Türklerinin özden gelen hakları olan egemen eşitlik ve eşit uluslararası statüsünün tescil edilmesinin herhangi bir müzakere sürecinin başlaması için vazgeçilmez bir önkoşul teşkil ettiğini,

Kıbrıs Türk halkının yıllardır hayatın her alanında ambargolar ve kısıtlamalarla karşı karşıya kaldığını, Türkiye dışındaki ülkelerle doğrudan uçuşların gerçekleştirilmediğini ve doğrudan ticaret yapılamadığını, uluslararası camiadan veya liderlerden gelen görüşme davetlerin GKRY ve AB'nin baskısıyla engellendiğini, Ada'daki iki

taraf arasındaki eşitsizlik giderilmeden ortak bir zemin bulunmasının mümkün olmadığını,

Kıbrıslı Rumlardan oluşan "Kıbrıs Cumhuriyeti"nin Kıbrıs Türk halkını temsil etmediğini herkesin bildiğini, 1974 Barış Harekatı'ndan sonra 1983 yılında Kıbrıs Türk halkının, yasama, yürütme ve yargı organlarıyla tam teşekküllü bir devlet olan KKTC'yi kurduğunu,

GKRY'nin her fırsatta Cumhurbaşkanı Tatar'ın uluslararası arenada görüşlerini dile getirmesini engellemeye çalıştığını,

Doğu Akdeniz'de barışın ve istikrarın muhafazasını istediklerini, bu bölgenin önemli ekonomik potansiyel barındırdığını ve tüm bölge ülkelerinin Kıbrıs meselesinin adil, sürdürülebilir ve kalıcı bir çözüme kavuşmasıyla oluşacak refahtan faydalanmalarını arzu ettiklerini,

KKTC'nin bağımsız bir devlet olmak için gerekli tüm koşulları taşıdığını, Anavatan Türkiye'nin desteğiyle uluslararası arenada tanınmak için ellerinden geleni yapacaklarını ifade etmiştir.

Çağatay Özdemir
Başkan Yardımcısı, Türkiye Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Vice Director, Directorate of Communications
of the Republic of Türkiye

Moderatörlüğünü California State Üniversitesi'nden Profesör Nancy Snow'un üstlendiği oturumda, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Başkan Yardımcısı Çağatay Özdemir, uyguladığı yumuşak gücü başta kamu diplomasisi olmak üzere çeşitli kavramlarla aktaran Türkiye'nin, stratejik iletişim araçlarını kullanarak kamu diplomasisini icra etmesi açısından Ortadoğu'da lider ülke şeklinde nitelendirilebileceğini belirtmiştir.

Türkiye'nin dış misyon sayısı açısından dünyada üçüncü sırada bulunduğunu vurgulayan Başkan Yardımcısı Özdemir, çoğu misyonda görevlerini icra eden İletişim Müşavirlerinin ve Ataşelerinin yanısıra Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ve Anadolu Ajansı (AA) başta olmak üzere İletişim Başkanlığı'na bağlı ve ilişkili kuruluşların temsilcileriyle, kamu diplomasisi uygulamalarını aktarabildikleri çeşitli aktörlere sahip olduklarını kaydetmiştir.

Dış politika ve dezenformasyon arasındaki ilişkiye değinen Başkan Yardımcısı Özdemir, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı bünyesinde bulunan Dezenformasyonla Mücadele Merkezi aracılığıyla ulusal ve uluslararası alanda dezenformasyon ve yalan haberlere müdahale ettiklerini belirtmiştir. Türkiye'nin medya ekosistemi içerisinde ciddi bir "know-how" sahibi olduğunu ifade eden Başkan Yardımcısı Özdemir, AA, TRT ve Basın İlan Kurumu gibi İletişim Başkanlığı'na bağlı ve ilişkili kuruluşların farklı alanlarda küresel medya çıktılarını etkilediklerini; öte yandan, dizi ve film sektöründe ülkemizin ciddi anlamda atılım yaparak uluslararası alanda cazibe merkezi haline geldiğini anlatmıştır.

Başkan Yardımcısı Özdemir, İletişim Başkanlığı, TRT ve AA'nın muhataplarıyla imzaladıkları anlaşmalar sayesinde muhataplarıyla irtibata geçerek gerçek bilgiye ulaşmak suretiyle dezenformasyonla mücadele de ettiklerini, keyfiyetin dezenformasyonla mücadelenin küresel düzeyde yaygınlaşması için de önemli olduğunu belirtmiştir. Dezenformasyon (disinformation), mezenformasyon (misinformation) ve yalan haber (fake news) kavramlarının birbirlerinden farklarını detaylandıran Başkan Yardımcısı Özdemir, gerçeği savunmanın günümüz iletişim teknolojilerinin de getirdiği dezavantajlar nedeniyle zorlaştığını dile getirmiştir.

Başkan Yardımcısı Özdemir, bölgesel alanda güvenli bir liman olarak görebileceğimiz Türkiye'nin, Ortadoğu ve bölge ülkelerinin güvenlik noktasında ilk başvurduğu, diplomatik krizlerde kapısı ilk çalınan, ekonomik problemlerde ilk yardımı istenen hami ülke pozisyonunda bulunduğunu, bu durumun Sayın Cumhurbaşkanımız liderliğinde oluştuğunu; gerek Rusya-Ukrayna Savaşı'nda gerek Gazze vahşetinde görüldüğü üzere bölgedeki bütün krizlerde Türkiye'nin hem arabulucu hem de insani yardımlarda başat aktör olduğunu sözlerine eklemiştir. Başkan Yardımcısı Özdemir ayrıca, "Kurşun Geçirmez Düşler: Gazzeli Çocuk Ressamlar Sergisi"nin uluslararası katılımcıların dikkatini çekmek üzere İletişim Başkanlığı tarafından ADF'de düzenlendiğini, serginin Gazze'de senelerce süren savaşlarda ailesini kaybetmiş, yaralanmış ve bazıları bilahare hayatını kaybetmiş Gazzeli çocukların yaptıkları resimlerden oluştuğunu belirtmiştir.

ADF Talks

Gürcan Karakaş,

CEO – TOGG

Şahin Albayrak,

Profesör, Berlin Teknik Üniversitesi

Professor, Technical University of Berlin

Moderatörlüğünü TRT World Sunucusu Melinda Nucifora'nın yaptığı oturuma TOGG CEO'su Gürcan Karakaş ve Berlin Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Şahin Albayrak katılım sağlamıştır.

TOGG CEO'su Karakaş, ülkemizde evvelce yerli otomobil üretme konusunda yaşanan bazı başarısızlıklara rağmen, "zor ama imkansız değil" diyerek TOGG'un üretim çalışmalarına başladıklarını, otomobil üretiminin kapsamlı organizasyon, planlama ve icra aşamaları bulunduğunu, yan sanayiyle birlikte bir ekosistem oluşturmak gerektiğini, bu bağlamda mobilite sanayisinde ülkemizden birçok startup'la işbirliği yaptıklarını, özellikle ülkemizin savunma sanayii alanındaki başarılarla payı bulunan birçok mühendisin TOGG'un üretim sürecinde yer aldığını, dijitalleşmenin beraberinde dışarıdan müdahaleye açık güvenlik açığı riski de getirdiğini, ancak bu konuda savunma sanayisinde edinilen altyapı ve tecrübelerden istifadeyle gerekli tedbirleri aldıklarını, akıllı sistemlerden oluşan bu arabaların otomobilden ziyade uzaktan güncelleme dahi yapılabilen karmaşık bilgisayar sistemleri olarak tasvir edildiğini, TOGG olarak sürdürülebilirliği ve çevre duyarlılığını artırmaya yönelik teşvik ve yönlendirmeler üzerinde çalıştıklarını kaydetmiştir.

Prof. Dr. Albayrak, otomotiv sektörünün büyük bir dönüşüm sürecinden geçmekte olduğunu, dijitalleşmeyle birlikte daha az parçadan oluşan ve çevreyle uyumlu sürdürülebilir modellere geçiş olacağını, elektrikli araçların yanısıra direksiyonu dahi olmayan ve tamamen yapay zeka (YZ) destekli otonom sistemlerin beklendiğini, YZ'nin çevresel faktörleri dikkate alan ve ona göre kendini konumlandıran çözümler üreteceğini, halihazırda Berlin'de tamamen otonom şekilde çalışan bir otobüsün hizmet vermekte olduğunu, bu sayının ileride artacağını, söz konusu sistemlere ilişkin akıllı motor/akü teknolojilerinin değişmesinin beklendiğini, buna yönelik çalışmaların da devam ettiğini, akıllı mobilite sistemlerinin çevreye duyarlı ve yaşam kalitesini artırmayı hedeflediğini, dijitalleşmenin bilgi casusluğu, siber güvenlik ve mahremiyetin ihlali gibi bazı tehditleri beraberinde getirdiğini, YZ'nin bu tehditlere karşı da etkin şekilde tasarlanması gerektiğini belirtmiştir.

ADF YOUTH

ADF Gençlik etkinliği kapsamında Dışışleri Bakan Yardımcısı Büyükelçi Burak Akçapar ve Türkiye'nin ilk astronotu Alper Gezeravcı'nın katılımıyla bir söyleşı gerçekteşirilmıştir.

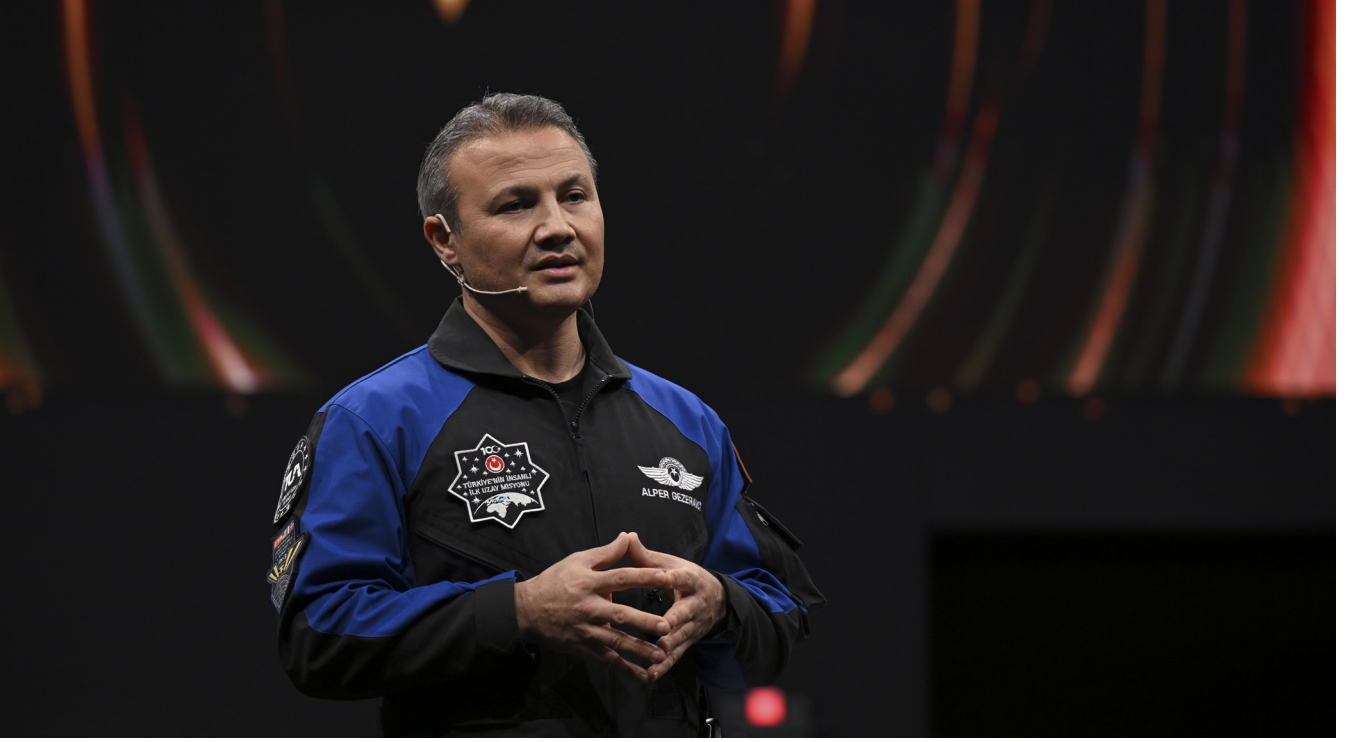
Bakan Yardımcısı Büyükelçi Akçapar, Alper Gezeravcı'nın Türkiye'deki birçok kimsenin hayali olan uzaya gitme hedefini gerçekleştiren ilk Türk olmasından dolayı haklı bir gurur yaşadığını, Türkiye'nin insanlı ilk uzay misyonunu ve 21 Şubat 2024 tarihinde ilk uçuşunu gerçekleştiren beşinci nesil milli muharip uçağımız KAAN'ı ekranlarda seyrederken Atatürk'ün "İstikbal Göklerdedir" sözünün akıllara geldiğini ifade etmiş; fırlatılma esnasında Gezeravcı'ya korku yaşayıp yaşamadığını sormuştur.

Alper Gezeravcı, fırlatılma öncesinde korku ya da tereddüt değil, mutluluk hissettiğini, sözkonusu uzay görevinin gerçekleştirilmesi esnasında takip eden her vatandaşımızın korkup heyecanlanabileceğini ama o görevi gerçekleştiren kişinin, üzerindeki sorumluluk nedeniyle korkup heyecanlanamayacağını, 23 senelik pilotluk tecrübesine rağmen başvurmadan önce 3 hafta kadar bu görevi farklı açılardan sorguladığını, ülkemizin yüzüncü yılında hedef olarak benimsenen bu göreve talip olabilmek adına açık kaynaklarda astronotların ve kurumların açıklamalarını

ve raporlarını okuduğunu, üç haftalık sürecin sonunda tereddütlerini aştığını, dolayısıyla görev sırasında herhangi bir korku ve heyecan hissetmediğini paylaşmıştır.

Katılımcı öğrencilerden gelen ülkemizin Uluslararası Uzay İstasyonu (UUI) projesine dahil olup olmayacağı hakkındaki sorusuna Alper Gezeravcı, UUI'nin faaliyetlerinin normal şartlarda 2026'da sonlandırılması öngörülse de ertelendiğini, UUI faaliyetlerini sonlandırsa dahi şimdiden onun yerine düşünülen muhtelif yapıların olduğunu, uzaya astronot göndermenin ülkemizin uzaya dair on hedefinden yalnızca biri olduğunu, geriye kalan dokuz hedefin gerçekleştirilmesi için ciddi çalışmalar yürütüldüğünü, ilgili kurum ve yetkililerin Türkiye'nin UUI projesine dahil hakkındaki kararı uygun gördükleri zaman açıklayacağını vurgulamıştır.

Uzay turizminin erişilebilirliği hakkındaki soruya karşılık Alper Gezeravcı, uzay turizminin bu alanda faaliyet gösteren şirketlerin en büyük hedeflerinden birini teşkil ettiğini, halihazırda yapılan

çalışmaların uzay turizmi konseptinden oldukça uzak olduğunu, ancak nihayetinde uzay turizminin amaçlandığını, uzay alanında yatırımların artmasının uzaya dair oluşturulacak mevzuatların önemini de arttırdığını ifade etmiştir.

Türkiye'nin uzay çalışmalarında bu alanda daha önce faaliyete başlamış ülkelerle arasındaki farkı nasıl kapatabileceğine dair soruya cevaben Alper Gezeravcı, Türkiye'nin Türkiye Uzay Ajansı'nı 2018 yılı gibi geç bir tarihte kurmasına rağmen bu kadar kısa bir zamanda hem bir vatandaşını uzaya göndermesi hem de uzay görevi esnasında bilimsel deneyler gerçekleştirilmesini sağlamasıyla emsallerinin önüne geçtiğini, Türkiye'nin kendi vatandaşını uzaya göndermiş yirmi ikinci ülke olduğunu, kendisinin de UUI'de görev yapan iki yüz yetmiş beşinci astronot olduğunu, uzay konusunda geç kalınmış olsa da bundan sonraki süreçte hızla çalışmalara devam edileceğini zira devletimizin bu konudaki iradesinin oldukça sağlam ve net olduğunu, uzay alanında hak ettiğimiz yere geleceğimize inandığını dile getirmiştir.

Alper Gezeravcı, Türkiye'nin uzaya ilişkin bundan sonraki politikalarının neler olacağı sorusuna cevaben Amerika'dan döner dönmez gerçekleştirilen toplantıda uzay çalışmalarına hız kesmeden devam edilmesinde mutabık kaldığını, uzay misyonunun bir defaya mahsus olmadığını net bir şekilde defaatle dile getirildiğini, başarılı bu misyonun bir son değil, bu ülkenin evlatlarının bu yöndeki ilk adımı olduğunu, bir Türk vatandaşının bu görevi başarıyla tamamlamasının gençlerin ihtiyacı olan özgüven için bir eşik noktası teşkil ettiğini, devletimizin uzaya dair koyduğu hedeflerin gerçekçi bir çerçevede planlandığını belirtmiştir.

“ADF Gençlik” etkinliği kapsamında Dışışleri Bakan Yardımcısı Sayın Yasin Ekrem Serim ve TV yapımcısı Acun Ilıcalı'nın katılımıyla bir söyleşi gerçekleştirilmiştir.

Dışişleri Bakan Yardımcısı Sayın Yasin Ekrem Serim, üçüncüsü düzenlenen ADF'ye 126 üniversiteden 460 öğrencinin katıldığını, genç ve öğrencilerin katıldığı yegane uluslararası forum olması bakımından muadilleri arasında öne çıktığını, son dönemde diplomaside başvuru araçlarının çeşitlendiğini, bu minvalde özellikle son yıllarda kültür ve spor diplomasisinin ülkeler arasındaki ilişkileri belirlemede yadsınamaz bir rol oynadığını, bu çerçevede ülkemizdeki TV yapımcılarının Türk kültürünü yurtdışında tanıtmada hususunda kaydadeğer bir görev üstlendiğini, Sayın Ilıcalı'nın ürettiği yapımların dünyanın dört bir yanında takip edilerek büyük ses getirdiğini, kendisinin yaptığı işler vesilesiyle Türkiye'nin fahri elçisi olarak kültür ve spor diplomasisine katkıda bulunduğunu ifade etmiştir.

Acun Ilıcalı, şu ana kadar gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler ile dünyanın birçok ülkesinde bayrağımızı dalgalandırma onuruna eriştiğini, hayatının ve kariyerinin birçok noktasında olumsuzluklarla karşılaşan biri olarak gençlere hayata nasıl pozitif bakabilecekleri hakkında tavsiyelerde bulunabileceğini, genel itibarıyla elde ettiği gelir ile anılan birisi olsa da yaptığı işlerde önceliğinin maddi kazanç olmadığını, iş hayatında büyük riskler alan birisi olarak çok istisnai bir örnek teşkil ettiğini, büyük riskler alma bakımından kendisinin çok da iyi bir örnek olarak görmediğini, ancak gençlere iyi düşünülmüş ve hesaplanmış, mantıklı riskler almayı tavsiye ettiğini belirtmiştir.

Bakan Yardımcısı Sayın Yasin Ekrem Serim'in uzun yıllardan bu yana yurtdışında faaliyet gösteren biri olarak yıllar içerisinde yurtdışında Türkiye algısının nasıl değişim gösterdiğine ilişkin sorusu üzerine Acun Ilıcalı, günümüzde ülkemize yönelik algının geçtiğimiz yıllara oranla iyileşme gösterdiğini bizzat gözlemlediğini, bu bakımdan Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinin fark yarattığını dile getirmiştir.

Acun Ilıcalı, Türk kültürünün tanıtımının nasıl olması gerektiğine ilişkin bir soru üzerine, muhataplarımıza yaklaşırken Türk kültürünü size anlatacağım şeklindeki bir tutum benimsemesinin etkili olmayacağını, doğru olanın her kesime hitap eden kaliteli ve yenilikçi işler üretmek Türkiye'ye olan ilgiyi artırmak olduğunu, yapımcılığını üstlenmiş olduğu bir yarışmayı Türkiye'nin farklı bölgelerinde çektiğini, yurtdışında beğeniyle izlenen bu yapımın ülkemizin tanıtımına büyük katkı sağladığına inandığını kaydetmiştir.

Acun Ilıcalı, spor diplomasisinin en güncel ve canlı örneklerinden biri olarak NBA'deki yıldızımız Alperen Şengün'ü gösterebileceğini, kendisinin başarılı bir sporcu olarak ülkemizin tanıtımına

büyük katkıda bulunduğunu, dünyanın muhtelif bölgelerinde birçok yeri gezmiş biri olarak Türkiye'nin tarihi, coğrafi ve doğal güzellikleri itibarıyla oldukça güzide bir ülke olduğunu, dolayısıyla yurtdışında ülkemizin ve Türk kültürünün tanıtımı konusunda avantajlı konumda bulunduğumuzu paylaşmıştır.

ANTALYA DIPLOMACY FORUM